

UCHWAŁA Nr VI.31.2015
Rady Gminy Kotuń
z dnia 16 marca 2015 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów
Społecznych Gminy Kotuń na lata 2015-2020**

Na podstawie art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.) uchwala się, co następuje :

§ 1 . Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kotuń na lata 2015-2020 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Kotuń.

§ 3. Traci moc Uchwała Nr XXX/195/06 Rady Gminy Kotuń z dnia 27 marca 2006r w sprawie przyjęcia strategii gminnej w zakresie rozwiązywania problemów społecznych na lata 2006 – 2015.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

mgr Teresa H. Bruśniak

Załącznik
do Uchwały Nr VI.31.2015
Rady Gminy Kotuń
z dnia 16 marca 2015r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE KOTUŃ NA LATA 2015 – 2020

Gmina Kotuń

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Kotuń, 2015 rok

I. Wstęp

Przedmiotem zainteresowania polityki społecznej są przede wszystkim potrzeby, ich rodzaje, stan i sposób zaspokajania. Polityka społeczna dotyczy wszystkich grup ludności i ma prowadzić do takiego stanu, w którym całe społeczeństwo funkcjonuje sprawnie i efektywnie.

Zgodnie z art.17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Gminna strategia powinna zmierzać do poprawy jakości życia mieszkańców gminy Kotuń, tworzenia mechanizmów ułatwiających zaspokajanie potrzeb oraz kreowania i popierania pożądanych zmian społecznych. Powinna zapobiegać nadmiernym rozpiętościom w poziomie dochodów i w warunkach życia ludności, a przede wszystkim wyrównywać szanse życiowego startu młodym ludziom.

Nie ulega wątpliwości, że główną przyczyną trudnych warunków życia i ubożenia ludności jest bezrobocie. Ośrodek Pomocy Społecznej wspiera osoby i rodziny w przewyciężaniu trudności życiowych, których nie są w stanie samodzielnie pokonać. Jednak pomoc społeczna jako wsparcie dla osób potrzebujących, nie może ograniczać aktywności świadczeniobiorców prowadzącej do ich usamodzielnienia się. Przeobrażenia systemu pomocy społecznej wymagają dogłębnej identyfikacji i diagnozy sytuacji osób oraz problemów społecznych występujących na terenie gminy.

Celem gminnej strategii jest przedstawienie bilansu korzystnych i niekorzystnych cech społecznych regionu na podstawie których możliwe będzie sprawne i racjonalne organizowanie działań zmierzających do rozwiązywania problemów społecznych. Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla gminy Kotuń na lata 2006-2015 nie zamyka procesu doskonalenia i weryfikacji działań w zakresie polityki. Doświadczenia zdobyte w trakcie realizacji celów strategii pozwolą na bieżącą aktualizację jej założeń w zależności od stopnia i rozmiarów niekorzystnych zjawisk, a także środków finansowych na ich rozwiązanie.

Aktualny system prowadzenia polityki społecznej postrzegany jest jako interwencyjny i przypisywane są mu cechy takie jak zachowawczość, pasywność, bierność, reaktywność i akcyjność. Brakuje koordynacji pionowej i poziomej w zakresie działań pomocowych. Lokalna polityka społeczna prowadzona w duchu aktywnej polityki społecznej może stanowić etap pośredni pomiędzy interwencyjną polityką społeczną, a polityką społeczną opartą na profilaktyce. Zmiana polegać może na gospodarowaniu zasobami (finansowymi i rzeczowymi) w taki sposób, aby umożliwić stopniowe zmniejszanie skali działań interwencyjnych na rzecz prowadzenia działań prewencyjnych.

Niniejszy dokument uwzględnia to podejście - powstał przy merytorycznym wsparciu w ramach innowacyjnego projektu „**Kalkulator Kosztów Zaniechania, wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań na Mazowszu w zakresie polityki społecznej, w obszarze analizy kosztów braku podejmowania działań aktywizująco-wspierających**”, realizowanego w ramach Priorytetu VII „Promocja integracji społecznej”, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013. Zakłada się, że narzędzia wytworzone w ramach tego projektu umożliwią zmianę i zobrazują ekonomiczne skutki różnych sposobów prowadzenia lokalnej polityki społecznej (interwencyjnej, aktywnej) w określonej perspektywie czasowej, poprzez analizę kosztów zaniechania i potrzebę rozwoju inwestycji społecznych.

Pod wpływem przeobrażeń ekonomiczno-społecznych polityka społeczna w Polsce ulega przekształcaniu - od modelu typowo opiekuńczego, z rozbudowanym bezpieczeństwem socjalnym, do modelu pośredniego, wzmacniającego indywidualną aktywność każdego człowieka i jego odpowiedzialność za swój los. W rozwiązywaniu problemów społecznych najbardziej efektywna w perspektywie lat jest nauka niezbędnych umiejętności radzenia sobie z problemami. Ta metoda będzie podstawą realizacji celów strategicznych.

W najbardziej ogólnym ujęciu oznacza sposób osiągnięcia wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji polityki społecznej. Formuła otwartego, ciągłego przewidywania i projektowania przyszłości powinna stanowić przydatne pragmatyczne narzędzie regulacji rozwoju w sytuacji, gdy nadmiar celów w stosunku do ograniczonych środków utrudnia podejmowanie bieżących i przyszłych decyzji. Zmienność uwarunkowań zewnętrznych, występowanie sprzeczności a nawet konfliktów interesów i dążeń różnych grup społecznych narzuca konieczność przyjęcia negocjacyjnej formuły zarządzania polityką społeczną. Istotą jej jest dochodzenie do porozumienia społecznego przy minimalizowaniu sytuacji konfliktowych. Jest to zatem formuła kształtowania strategii elastycznej, otwartej i dynamicznej wobec przyszłości.

Cele integracji powinny być wyrazem dążeń i aspiracji społeczności lokalnej zmierzających do rozwiązania zidentyfikowanych problemów, likwidacji barier i zagrożeń oraz do wykorzystania wszelkich szans tkwiących w potencjale ludzkim i materialnym dla przyszłej integracji. Strategia jest instrumentem umożliwiającym podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie.

Jako element żywy strategia podlegać będzie ciągłym zmianom, ponieważ pojawiać się będą nowe, ważne cele, a część straci swoją aktualność. Ten ciągły proces zmian jest jak najbardziej pożądany, ponieważ będzie wskaźnikiem działań i dążeń społeczności lokalnej, grup społecznych do zmiany społecznej, w którym to procesie współdziałać będą instytucje zarówno administracji rządowej jak i samorządowej.

II. Procedura tworzenia strategii.

II.1. Uwarunkowania prawno-systemowe.

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (Dz. U. 2013 poz. 182 z późn. zm.). Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Niniejsza aktualizacja strategii opracowana została na podstawie Zarządzenia Wójta Gminy Nr 54/2014 z dnia 29 sierpnia 2014 r. w sprawie powołania Zespołu ds. aktualizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2020. Zespół składał się z przedstawicieli instytucji i organizacji zaangażowanych w rozwiązywanie problemów społecznych.

Określenie priorytetowych kierunków i działań realizowanych w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kotuń na lata 2014-2020 jest kompatybilne z głównymi założeniami dokumentów obowiązujących na terenie Unii Europejskiej i Polski, które wpływają na politykę społeczną i decydują o kształcie przedsięwzięć realizowanych w jej poszczególnych obszarach. Zaliczyć do nich możemy:

Poziom europejski :

- Strategia Lizbońska;
- Europejska Strategia Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu;
- Europejska Strategia Zatrudnienia.

Poziom krajowy:

- Strategia Polityki Społecznej;
- Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego;
- Narodowa Strategia Spójności;
- Strategia Rozwoju Kraju;
- Krajowa Strategia Zatrudnienia;
- Strategia Państwa Dla Młodzieży;
- Narodowy Plan Działań na Rzecz Dzieci „Polska dla Dzieci”;
- Strategia Rozwoju Edukacji;
- Strategia Rozwoju Ochrony Zdrowia;
- Narodowy Program Zdrowia;
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomani;
- Krajowy Program Wychodzenia z Bezdomności i Rozwoju Budownictwa Socjalnego na lata 2009-2015;
- Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Ustawy:

- Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2013 roku, poz.182ze zm.)
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 roku Nr 142, poz. 594 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tekst jednolity Dz. U.2013 r. poz. 1456 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (tekst jednolity Dz. U. 2011 Nr 43. poz. 225 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. 2013 poz. 135 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 1994 r. Nr 111, poz. 535, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity Dz. U. 2013 , poz. 674);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2004 r.Nr 210, poz. 2135 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz. U. 2007 Nr 70, poz. 473 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz.1493 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. 2012 r. poz. 124 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tekst jednolity Dz. U. 2012 r. poz. 1228 z późn. zm.).

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kotuń na lata 2014-2020 wpisuje się i odnosi do kanonu dokumentów polityki społecznej w wymiarze europejskim, krajowym i wojewódzkim. W zakresie rozwiązywania problemów społecznych szczególną wagę przypisuje się lokalnym programom, przyjętym uchwałą Rady Gminy w Kotuniu.

Zaliczamy do nich:

1. Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Narkomanii na 2014 r.- przyjęty uchwałą NR XXXIV/242/2013 Rady Gminy Kotuń z dnia 27 grudnia 2013 r.
2. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2013-2017 przyjęty uchwałą NR XXV/178/2013 Rady Gminy Kotuń z dnia 18 marca 2013r.m

3. Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2012 – 2014 – **przyjęty** uchwałą NR XXV/179/2013 Rady Gminy Kotuń z dnia 18 marca 2013 r.
4. Wieloletni program osłony w zakresie dożywiania „Pomoc **gminy** w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020 **przyjęty** Uchwałą Rady Gminy Kotuń Nr XXXV/248/2014
5. Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi **przyjęty** Uchwałą Nr XXIV/158/2013 Rady Gminy Kotuń z dnia 31 stycznia 2013 r.

II.2. Metodyka prac nad strategią.

Aktualizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych **w** Gminie Kotuń powstawała jako wieloetapowy proces działań środowisk **lokalnych**, które uczestniczyły w pracach nad dokumentem, od diagnozy przez **tworzenie** założeń planistycznych po opracowanie systemu monitoringu i ewaluacji **zapisanych** celów.

Proces ten przebiegał w następujących etapach:

Etap I – Powołanie Zespołu ds. aktualizacji Strategii **Rozwiązywania** Problemów Społecznych.

W skład Zespołu weszli przedstawiciele następujących instytucji :

1. Grażyna Rybak - kierownik GOPS w Kotuniu
2. Tadeusz Krupa - specjalista pracy socjalnej w GOPS **Kotuń**
3. Teresa Kozioł - pracownik socjalny w GOPS **Kotuń**
4. Anna Barszcz - pracownik socjalny w GOPS **Kotuń**
5. Anna Józwiak - pracownik socjalny w GOPS **Kotuń**
6. Monika Magdziak - asystent rodziny w GOPS **Kotuń**
7. Michał Perz - psycholog w GOPS **Kotuń**
8. Magdalena Kubaj - inspektor w GOPS **Kotuń**
9. Magdalena Adamczyk - inspektor w GOPS **Kotuń**
10. Ewa Wadas-Jastrzębska - dyrektor Zespołu Oświatowego w **Kotuniu**
11. Edyta Wilkiewicz-Rzasa - pedagog w Publicznym Gimnazjum **w Kotuniu**
12. Ewa Matyszczuk - pedagog w Zespole Szkół w Bojmiu i **Żeliszewie**
13. Artur Młotowski - komendant nadkom. w Komisariacie **Policji** w Mokobodach
14. Sławomir Olszewski - mł. aspirant w Komisariacie Policji **w Mokobodach**
15. Hanna Kafara - radna Rady Gminy **Kotuń**, członek **Stowarzyszenia**
16. Teresa Bruśniak - radna Rady Gminy **Kotuń**
17. Renata Kowalczyk - radna Rady Gminy **Kotuń**
18. Michał Bentkowski - radny Rady Gminy **Kotuń**, sołtys wsi **Kotuń**
19. Lucyna Miszczak - lekarz NZOZ LUMIS **Żeliszew Podkościelny**
20. Mirosław Pawlak - lekarz WOZ **Bojmię**
21. Jan Stawski - lekarz GOZ **Kotuń**

- 22. Emilia Strzalińska - prezes Stowarzyszenia Rozwoju Żeliszewa „Żeliszewiacy” w Żeliszewie Dużym
- 23. Irena Wittich - kierownik Gminnej Biblioteki Publicznej w Kotuniu
- 24. Danuta Kostyra-Kolo - opiekun Świetlicy w Kotuniu

Etap II - Opracowanie diagnozy problemów społecznych, występujących w gminie.

Etap III - Opracowanie projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Etap IV - Konsultacje społeczne projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Etap V - Sporządzenie raportu z przeprowadzonych konsultacji społecznych oraz opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych uwzględniającej rezultaty przeprowadzonych konsultacji.

Etap VI - Zatwierdzenie raportu z konsultacji oraz przygotowanie ostatecznej wersji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Niniejsza Strategia była opracowywana w sposób partycypacyjny, uwzględniający diagnozę zasobów jak i deficytów oraz szans i zagrożeń określanych przez mieszkańców reprezentujących różne instytucje i organizacje z terenu działania gminy.

III. Społeczno - gospodarcze uwarunkowania strategii.

III.1 Potencjał Gminy Kotuń

Gmina Kotuń zajmuje 150 km², należy do gmin średniej wielkości. Gminę zamieszkuje 8.601 osób w 32 miejscowościach. Podstawowe wskaźniki demograficzne kształtują się na poziomie średniej dla obszarów wiejskich wschodniej części województwa mazowieckiego. Warunki mieszkaniowe w gminie są dosyć dobre, a tempo budownictwa mieszkaniowego jest większe niż na innych obszarach wiejskich.

Warunki naturalne do rozwoju produkcji rolnej są słabe, a poziom rozwoju rolnictwa określany jest jako średni. Przez teren gminy przechodzą główne krajowe szlaki komunikacyjne: droga międzynarodowa Świecko-Terespol oraz linia kolejowa Warszawa -Terespol z trzema przystankami na terenie gminy. Przez teren gminy przechodzi linia wysokiego napięcia 110 kV relacji Miłosna-Mińsk-Kotuń-Siedlce oraz magistralna telekomunikacyjna linia światłowodowa relacji Warszawa-Siedlce-Terespol, przebiegająca wzdłuż drogi krajowej KDK2.

Gmina Kotuń jest jedną z trzynastu gmin składających się na powiat siedlecki. Położona jest we wschodniej jego części na obszarze 150 km², gdzie około 65% zajmują użytki rolne, a około 22% powierzchni gminy stanowią lasy. Przez teren Gminy przepływa rzeka Kostrzyń z dopływami o wysokiej klasie czystości. Swoim zasięgiem Gmina Kotuń obejmuje 32 miejscowości: Albinów, Bojmie, Broszków, Chlewiska, Cisie-Zagrudzie, Czarnowąż, Gręzów, Jagodne, Józefin, Kępa, Koszewnica, Kotuń, Łączka, Łęki, Marysin, Mingosy, Niechnabrz, Nowa Dąbrówka, Oleksin, Pieńki, Pieróg, Polaki, Rososz, Sionna, Sosnowe, Trzemuszka, Tymianka, Wilczonek, Żdżar, Żeliszew Duży i Żeliszew Podkościelny.

Przez Gminę przebiegają dwa szlaki komunikacyjne: droga krajowa nr 2 Terespol - Świecko a odległości 60-85 km od Warszawy, - wzdłuż której umiejscowiona jest nitka wodociągowa - oraz linia kolejowa Warszawa Terespol z trzema przystankami osobowymi w miejscowościach Sosnowe i Koszewnica oraz Kotuniu. Gmina jest doskonale wyposażona w elementy infrastruktury technicznej: 98% powierzchni jest zwodociągowane, 85% telefonizowane, około 135 km utwardzonych dróg, na całym terenie gminy dostępna jest energia elektryczna. Obecnie jest nowy system gospodarowania odpadami komunalnymi. Odpady odbierane są przez firmę wyłonioną w drodze postępowania przetargowego przez Zakład Utylizacji Odpadów w Siedlcach. Odpady komunalne trafiają do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Woli Suchożebrskiej. W roku 2001 powstała nowa oczyszczalnia ścieków w Kotuniu wraz z kanalizacją w następujących miejscowościach: Kotuń, Józefin, Wilczonek i Polaki. Co stanowi 25,5 km Ponadto na terenie gminy znajdują się 4 stacje paliw i 4 stacje tankowania gazu.

Wysokie walory przyrodnicze, atrakcyjne położenie oraz uwarunkowania infrastruktury stwarzają Gminie Kotuń bardzo korzystne warunki turystyczno-wypoczynkowe oraz

miejsce dla wszelkiego rodzaju inwestycji.

Do dnia 31.12.1998 r. gmina Kotuń była położona w centralnej części byłego woj. siedleckiego, w siedleckim rejonie administracyjnym. Od 1.01.1999 roku, w związku z wejściem w życie nowego podziału administracyjnego kraju, gmina Kotuń znajduje się w nowo utworzonym powiecie siedleckim, należącym do woj. mazowieckiego. Od zachodu graniczy z gminami Mrozy i Kałuszyn, od północy z gm. Grębków i Mokobody, od wschodu z gm. Siedlce oraz od południa z gm. Skórzec i (na bardzo krótkim odcinku) z gm. Wodynie. Położenie gminy należy uznać za wyjątkowo korzystne. Bezpośrednie sąsiedztwo z ośrodkiem do niedawna o randze wojewódzkiej, a obecnie siedzibą powiatu, przebieg głównych krajowych i międzynarodowych tras komunikacyjnych w kierunku wschód-zachód, linii energetycznych i gazociągu wysokiego ciśnienia, stworzyły bardziej korzystne warunki rozwoju tej gminy.

III. 2. Podmioty gospodarcze

Na terenie Gminy Kotuń na koniec 2011 działalność na podstawie wpisu do ewidencji działalność gospodarczą prowadziło 417 podmiotów gospodarczych. Natomiast w roku 2012 działalność gospodarczą na podstawie wpisu do rejestru REGON prowadziły 450 podmioty gospodarcze. Widoczna jest nieznaczna tendencja wzrostowa, gdyż w kolejnym roku - 2013 było już zarejestrowanych 461 podmiotów gospodarczych.

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON :

	2011	2012	2013
Ogółem	417	450	461
Sektor publiczny	21	21	21
Sektor prywatny	396	429	440

Jednostki wpisane do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007

Lp.	Sekcje	2011	2012	2013
1	Sekcja A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	47	48	46
2	Sekcja B Górnictwo i wydobywanie	1	1	1
3	Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe	36	43	41
4	Sekcja D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną	0	0	0
5	Sekcja E	1	1	1

	Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją			
6	Sekcja F Budownictwo	72	76	80
7	Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	104	110	116
8	Sekcja H Transport i gospodarka magazynowa	31	35	32
9	Sekcja I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	9	8	8
10	Sekcja J Informacja i komunikacja	9	12	10
11	Sekcja K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	10	12	12
12	Sekcja L Działalność związana z obsługą nieruchomości	1	1	2
13	Sekcja M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	14	14	12
14	Sekcja N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	9	9	14
15	Sekcja O Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	9	9	9
16	Sekcja P Edukacja	16	16	16
17	Sekcja Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	13	15	17
18	Sekcja R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	8	9	11
19	Sekcja S i T Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwo domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	27	31	33
20	Sekcja U Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0

Na terenie Gminy Kotuń dominującymi branżami gospodarki jest handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych i budownictwo. Wg podziału na

sektory własnościowe na terenie Gminy Kotuń dominują podmioty gospodarcze funkcjonujące w sektorze prywatnym, ponadto sektor prywatny wykazuje kierunek wzrostowy.

Z większych przedsiębiorstw można wymienić następujące:

Libella sp. z o. o." Zakład Spożywczy.

Zakład Spożywczy „Kovis”

Warpol-Agro.

Spółdzielnia Kółek Rolniczych.

Gospodarstwo Agroturystyczne

Dom Pracy Twórczej REYMONTÓWKA

DERLAND Tadeusz Kurkus

GO-PLAN. Plandeki

ARXNET, Joanna Karabinul

KAMBET Anna Maria Kruk

P.P.H.U "KUREK" Marta Orzyłowska-Kurek

Źródło: Bank danych Lokalnych. Układ według klasyfikacji NTS

III.3. Poziom życia ludności

W gminie Kotuń zamieszkuje 8 601 mieszkańców, z czego 4342 to kobiety, a 4259 mężczyźni. W wieku aktywności zawodowej znajduje się 2666 kobiet oraz 2830 mężczyzn.

Bezrobotni stanowią 6,6 % mieszkańców gminy Kotuń w wieku aktywności zawodowej. Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. ukrytego bezrobocia oraz pracy „na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej. Natomiast długotrwałe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy. Pojawia się groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych od rodziców, a w konsekwencji dziedziczenie statusu bezrobotnego. Zwiększenie się grupy bezrobotnych świadczeniobiorców pomocy społecznej łączy się ze wzrostem zadań i wydatków oraz koniecznością dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb.

Kolejnym bardzo ważnym problemem jest starzenie się społeczeństwa. Do najważniejszych problemów ludzi starszych można zaliczyć samotność, chorobę, inwalidztwo, życie w ubóstwie, poczucie nieprzydatności. Wszystkie te problemy wskazują na istniejącą marginalizację osób starszych. Starość dla pomocy społecznej

zaczyna się dopiero wtedy, gdy mamy do czynienia z chorobą i brakiem opieki. Wówczas główna rola GOPS oferta skupia się na usługach opiekuńczych i pomocy instytucjonalnej. Brak jest działań albo realizowane są w ograniczonym zakresie dla osób sprawnych i aktywnych. Dlatego niezbędne jest wypracowanie celów strategicznych w kierunku poprawy sytuacji osób starszych oraz wsparcia rodziny oraz wsparcia rodziny w sprawowaniu opieki i pielęgnacji nad człowiekiem starszym i niepełnosprawnym.

Ze względu na to, że Gmina Kotuń jest gminą wiejską, w 2011r. około 60% mieszkańców jest samozatrudniona we własnych gospodarstwach rolnych, 20% zatrudniona jest w przemyśle i budownictwie, około 10% zajmuje się handlem, naprawą pojazdów samochodowych, transportem lub gastronomią, pozostałe 20% wykonuje inne usługi.

W 2011r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie siedleckim wynosiło w sektorze publicznym 3633,53 zł, w sektorze prywatnym 2511,69 zł, w przemyśle i budownictwie 2556,89, w branży handlu, naprawy pojazdów samochodowych, transportu lub gastronomii 2412,78 zł, a w pozostałych usługach 3605,48 zł. W 2012r. w branży przemysłu i budownictwa przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wyniosło 2776,59 zł, w handlu, naprawy pojazdów samochodowych, transportu lub gastronomii 2605,25 zł, a w pozostałych usługach 3782,68 zł. Przytoczone dane statystyczne nie odzwierciedlają prawdziwych zarobków większości mieszkańców Gminy Kotuń. W bardzo wielu przypadkach osoby zatrudnione zarabiają najniższą krajową pensję. I tak w 2011 r. było to 1368 zł brutto, w 2012r -1500 zł, a w 2013r. - 1600 zł. Uzyskiwane dochody były tak niskie, że po opłaceniu kosztów dojazdu do pracy i przy wzroście cen utrzymania nie zaspokajały podstawowych potrzeb osób i rodzin.

Wnioski wraz z opisem dynamiki:

III.4. Rodziny

Charakterystyka rodzin w gminie Kotuń

Na terenie gminy Kotuń wg rocznika statystycznego 2013 znajduje się 2.835 mieszkań, w których znajduje się 11.622 izb o pow. 240.026 m² Przeciętna liczba izb w mieszkaniu wynosi 4,10 m², w jednym mieszkaniu zamieszkuje średnio 3,04 osób, 1 izbę zamieszkuje średnio 0,74 osób. Powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosi 84,7 m², natomiast na 1 osobę przypada 27,9 m².

Analizując powyższe (z uwagi na brak danych odnośnie liczby rodzin) na terenie gminy zamieszkuje około 2.900 rodzin. W ostatnich czasach obserwuje się odejście od rodziny dużej, wielopokoleniowej na rzecz małych.

W Polsce spośród wszystkich gospodarstw rodzinnych 62 % stanowią samodzielne małżeństwa (oraz związki nieformalne) z dziećmi bądź bez dzieci na utrzymaniu i przez samotnych rodziców z dziećmi na utrzymaniu. Natomiast wśród ogółu gospodarstw rodzinnych było 38 % tworzonych także przez inne osoby, do których zaliczały się m.in. dzieci z własnym źródłem utrzymania, czy dziadkowie.

Na utrzymaniu w gospodarstwach rodzinnych w Polsce było średnio 1 dziecko w mieście 0,8 dziecka na utrzymaniu a na wsi 1,2.

Spośród wszystkich typów gospodarstw rodzinnych utrzymujących dzieci do lat 24 najliczniejszą grupę stanowiły małżeństwa - 80,7%. Kolejną grupą pod względem liczebności były matki utrzymujące dzieci -10,1% ogółu liczby rodzin z dziećmi na utrzymaniu do lat 24.

Wśród wszystkich małżeństw z dziećmi na utrzymaniu te z jednym dzieckiem stanowiły 41,7%(wśród małżeństw oraz związków nieformalnych 42,8%), z 2 dzieci - 40,8% (wśród małżeństw oraz związków nieformalnych - 39,9%), z 3 dzieci i więcej - 17,5% (wśród małżeństw oraz związków nieformalnych 17,3%).

Ogółem najwięcej dzieci na utrzymaniu - 81,9% wychowywały małżeństwa, a 8,8% dzieci na utrzymaniu - samotni rodzice. Mniej niż co 20 dziecko (4,9%) znajdowało się w gospodarstwach tworzonych przez związki nieformalne, nieco mniej (4,5%) stanowiły dzieci na utrzymaniu wychowywane przez inne osoby.

Odsetek dzieci w poszczególnych typach rodzinnych gospodarstw domowych był zróżnicowany w przekroju terytorialnym (miasto/wieś). Na wsi ponad 85% dzieci było wychowywanych przez małżeństwa, natomiast w mieście - niecałe 80% dzieci na utrzymaniu. Ponadto znacząco większy odsetek dzieci na utrzymaniu w mieście wychowywali samotni rodzice (10,8%) oraz znajdował się pod opieką osób w związkach nieformalnych (6,4%). Na wsi jedynie 2,7% dzieci na utrzymaniu było pod opieką osób w związkach nieformalnych, a 6,2% dzieci na utrzymaniu wychowywali samotni rodzice. Natomiast większy odsetek stanowiły dzieci na utrzymaniu na wsi (5,7%) niż w mieście (3,5%) wychowywane w gospodarstwach tworzonych przez inne osoby, np. dziadków lub innych krewnych.

Warto także zwrócić uwagę na fakt, że na wsi w gospodarstwach rodzinnych wielodzietnych (co najmniej 3 dzieci na utrzymaniu) wychowywane było co 4 dziecko, a w mieście co 6. Z drugiej strony co 12 dziecko na wsi było jedynym dzieckiem na utrzymaniu małżeństw (oraz związków nieformalnych), w mieście było to co 5 dziecko.

Odsetek dzieci na utrzymaniu w poszczególnych typach gospodarstw rodzinnych był również zróżnicowany w przekrojach wiekowych. Największy odsetek dzieci na utrzymaniu w małżeństwach (oraz związkach nieformalnych) z 1 dzieckiem wystąpił w dwóch skrajnych kategoriach wiekowych: w wieku 0-3 lata (22,7%) oraz w wieku 20-24 lat (21,0%).

Można również zaobserwować największy udział małżeństw (oraz związków nieformalnych) z co najmniej 1 dzieckiem na utrzymaniu i innymi osobami wśród dzieci w wieku 20-24 (27,5%) oraz 16-19 (27,6%), spośród tych innych osób są m.in. starsze dzieci z własnym źródłem utrzymania. Największy odsetek dzieci występuje w wieku 0-3 (27,6%), 4-6 (31,4%), 7-12 (30,9%) oraz 13-15 (26,6%) w gospodarstwach rodzinnych tworzonych przez małżeństwa (oraz związki nieformalne) z 2 dziećmi na utrzymaniu.

Duży odsetek dzieci odnotowano w małżeństwach (oraz związkach nieformalnych) z co najmniej 3 dziećmi na utrzymaniu: 20,7 % wszystkich dzieci na utrzymaniu w wieku 4-6, 25,9% w wieku 7-12, 24,4% w wieku 13-15 oraz 21,8% w wieku 16-19 lat.

Ogółem najniższy odsetek dzieci na utrzymaniu znajdował się w gospodarstwach samotnych rodziców z co najmniej 1 dzieckiem i bez innych osób (3,8%). Największy odsetek dzieci na utrzymaniu wychowywanych przez samotnego rodzica (bez innych osób) odnotowano w następujących kategoriach wiekowych 13-15 lat (4,9%) oraz 7-12 lat (4,8%), najniższy natomiast w wieku 0-3 (2,1%). Dzieci na utrzymaniu w gospodarstwach samotnych rodziców z co najmniej 1 dzieckiem na utrzymaniu i innymi osobami również stanowiły niewielki odsetek (5,0%), nieco większy (6,4%) wśród dzieci na utrzymaniu w wieku 7-12 lat oraz (5,8%) w wieku 4-6 i 13-15.

Analizując powyższe dane dzisiejszy model polskiej rodziny odbiega od tradycyjnego wzorca sprzed kilkunastu lat. Przemiana ustrojowa i wprowadzenie gospodarki wolnorynkowej istotnie wpłynęły na sposób myślenia o roli rodziny w społeczeństwie. Zmienił się także jej charakter i oczekiwania w stosunku do poszczególnych członków tej najmniejszej komórki społecznej. Współczesny obraz polskiej rodziny nie odbiega znacznie od wzorców zachodnioeuropejskich. Tradycyjny dom, który zamieszkiwało kilka pokoleń jednocześnie, odszedł w zasadzie w niepamięć. Owszem, ogniska domowe skupiające trzy lub więcej pokoleń zdarzają się jeszcze, niemniej jednak, taka sytuacja należy już do rzadkości.

Rodzina to grupa złożona z osób połączonych ze sobą więzami małżeństwa, rodzicielstwa, pokrewieństwa czy adopcji. Tradycyjnie mężczyzna pełnił w niej rolę przywódcy. Patriarchat powodował, że polska kobieta stała na drugiej pozycji, jeśli chodzi o hierarchię ważności członków rodziny. W ostatnich latach Polacy odchodzą od zwyczajowego podziału ról. Panuje powszechne przekonanie, że związek małżeński powinien opierać się na partnerstwie, a mężczyzna i kobieta mają wspólnie podejmować decyzję w istotnych kwestiach. Zdarza się również, że rolę „głowy rodziny” pełni kobieta. Matriarchat nie jest jednak zbyt popularny i niewielu panów przyznałoby szczerze, że to nie oni rządzą w domu. Dlatego może, tak popularne jest powiedzenie, że „mężczyzna jest głową rodziny, lecz kobieta - szyją, która tą głową kręci”. Liczba potomstwa, na którą decydują się pary w Polsce, w ostatnich latach wyraźnie spada. Przeważa model 2 + 2, czyli rodzice plus dwoje dzieci. Równie popularne jest posiadanie

tylko jednego dziecka, a nawet nie posiadanie ich wcale. Jest to powodem drastycznie spadającego przyrostu naturalnego. Wielodzietne rodziny to coraz rzadszy obrazek. Panuje powszechne przekonanie, że odpowiednie wychowanie dzieci jest zajęciem bardzo absorbującym i dlatego należy się ograniczyć do małej ilości potomstwa, któremu za to zapewni się jak najlepszy start życiowy. Polacy coraz częściej stawiają na pierwszym miejscu zdobycie wykształcenia. Dopiero po ukończeniu studiów, kupnie mieszkania oraz zrobieniu kariery, młode Polki decydują się na macierzyństwo. Przekładanie decyzji o posiadaniu potomstwa na czas po zdobyciu wysokiej pozycji zawodowej i odpowiedniego statusu materialnego, powoduje, że część małżeństw pozostaje bezdzietnymi.

Relacje w polskiej rodzinie ulegają zmianie również ze względu na zwiększenie tempa życia oraz konsumpcyjny model życia kreowany przez media. Duży nacisk kładzie się na gromadzenie dóbr materialnych. Polacy coraz mniej przebywają w domach, pracują bardzo ciężko, są często nieobecni, pochłonięci pogonią za pieniędzmi. Aby zapewnić dzieciom jak najwyższy standard życia, markową odzież i kosztowne zabawki, pracują po godzinach. W ten sposób tracą z nimi rodzicielski kontakt. Dziećmi zajmują się opiekunki, wychowawcy i trenerzy.

Wolny czas rzadko spędzany jest wspólnie, członkowie polskiej rodziny coraz rzadziej zasiadają razem do stołu. Zamiast rozmów, spacerów i aktywności łączącej dzieci z rodzicami i dziadkami – większość czasu wolnego spędzana jest przed telewizorem bądź komputerem.

Model polskiej rodziny w ostatnich latach uległ poważnej przemianie i to bynajmniej nie na korzyść jej członków. Dom rodzinny przestał być opoką, miejscem gdzie gromadziły się pokolenia i zawsze był ktoś obecny. Członkowie rodziny powoli odsuwają się od siebie. Zamykają w swoich światach, pielęgnują swoje zainteresowania, nie dzieląc ich z pozostałymi członkami. Często zajęci pogonią za pieniędzmi przepracowani i zmęczeni rodzice żyją „obok” dzieci, które biegając ze szkoły wprost na kolejne zajęcia pozalekcyjne, także nie mając wolnego czasu na zabawę i odpoczynek. Coraz więcej także rozbitych rodzin, rozwodów, nieszczęśliwych dzieci i ich rodziców.

Tempo industrializacji i urbanizacji spowodowało znaczne przeobrażenie współczesnej rodziny w Polsce. Wzrastające bezrobocie, spadek realnych płac, brak mieszkań – powodują dysfunkcjonalność rodziny, zwłaszcza w sferze ekonomiczno – bytowej, a co za tym idzie ogranicza realizację funkcji opiekuńczej i wychowawczej.

W wyniku bezrobocia, braku perspektyw życiowych i niedostatku materialnego, pojawiają się trudności ze zdobyciem środków wystarczających na zaspokojenie potrzeb zarówno dzieci, jak i dorosłych. Zmiany w strukturze rodziny, prowadzą do powstania rodziny niepełnej. Rodzina tego typu stanowi potencjalne zagrożenie dla prawidłowego rozwoju

dziecka. Bardzo trudno jest wymienić precyzyjnie czynniki implikujące **rozbitcie** struktury rodziny. Z pewnością jednak najgroźniejszym z nich jest alkoholizm, **który** zdecydowanie uniemożliwia zaspokojenie potrzeb dziecka, zakłóca więź emocjonalną **oraz** przyspiesza i pogłębia proces wykołajenia się dzieci i młodzież., co **powoduje** bezpośrednio nieprzystosowanie społeczne, a często stanowi także przyczynę **pozbawienia** praw rodzicielskich i w konsekwencji sieroctwa.

Dom rodzinny o charakterze dysfunkcyjnym staje się źródłem **przykrości**, podłożem napięć i frustracji, zarówno dla dorosłych członków, jak i dzieci, **które** szczególnie narażone są na skutki braku realizacji podstawowych zadań rodziny. **Rodzice** najczęściej nie dbają o zaspokojenie potrzeb swoich dzieci, a sposób ich **traktowania** przez rodziców jest źródłem cierpienia i często prowadzi do **deformacji** ich rozwoju, negatywnych skutków emocjonalnych, zaniżonych osiągnięć **edukacyjnych**, aspiracji, kariery zawodowej i osobistej. Skala dysfunkcyjnych rodzin jest **bardzo** trudna do oszacowania mimo, że jest to stosunkowo częste zjawisko. W związku **z tym** trudno jest stwierdzić czy to zjawisko rozszerza się, czy też nie. Niepowodzenia **w realizacji** wielu działań rodzinnych powodowane są w znacznej mierze przez **nieporadność** życiową. Nieporadność często związana jest z niskim poziomem **wykształcenia**, co z kolei powoduje trudności w zabezpieczeniu bytu rodziny. Sytuację **pogarszają** często takie patologiczne zjawiska, jak alkoholizm, choroby, **niepełnosprawność** dziecka czy innego członka rodziny. Splot tych wszystkich niekorzystnych **czynników i** niepowodzeń w wielu sferach życia prowadzą często do „zakłętego kręgu” **pogłębiającego** dysfunkcyjność rodziny. Problemu nie stanowi jedynie brak **zaspokajania** potrzeb materialnych dzieci, ale przede wszystkim potrzeb emocjonalnych, do **których** zalicza się np. poczucie bezpieczeństwa. Bezradności wobec problemów, **napięcie** powodują bardzo trudną sytuację psychospołeczną dziecka i **wywierają** wpływ na wyobrażenia dziecka o świecie, o nim samym oraz na zakres **doświadczeń** osobistych i społecznych. Sytuację dziecka w rodzinie w największym stopniu **pogarszają** takie patologiczne zjawiska, jak: alkoholizm, niewłaściwe **wykonywanie** obowiązków rodzicielskich, przemoc w rodzinie. Na terenie gminy istnieją **rodziny**, które nie są w stanie zapewnić dziecku odpowiednich warunków rozwoju. W **placówce** opiekuńczo-wychowawczej przebywa 1 dziecko, natomiast w 5 rodzinach **zastępczych** przebywa 8 dzieci. Główną przyczyną odbierania dzieci z rodzin **biologicznych są** uzależnienia rodziców.

III.5. Zasoby i warunki mieszkaniowe

Gmina Kotuń w swoich zasobach posiada 13 mieszkań **komunalnych**. Stan ich nie zmienił się od 2011 r. W 2011 r. wpłynęły 4 wnioski o przydzielenie **mieszkania** komunalnego, w 2012 r. 3 wnioski a w 2013 r. tylko 1.

W swoich zasobach infrastruktury społecznej Gmina Kotuń nie **posiada** mieszkań społecznych.

Ze względu na to że Gmina Kotuń jest gminą wiejską jej mieszkańcy zamieszkują we domach, których są właścicielami lub lokalach gdzie administratorem jest wspólnota mieszkaniowa. Z reguły są to mieszkania i domy wyposażone w wszystkie instalacje sanitarne i media choć zdarza się, iż w niektórych domach nie ma bieżącej wody, kanalizacji, łazienki, WC czy centralnego ogrzewania. Występuje również problem wyłączenia prądu, gdyż mieszkańcy nie opłacali rachunków za energię elektryczną. Największa ilość rodzin zajmuje przeważnie po 2 -3 pomieszczenia.

W dyspozycji GOPS w Kotuniu znajdują się 2 budynki przeznaczone na Mieszkania Chronione położone w Żeliszewie Dużym i Łączce, przeznaczone na błyskawiczne udostępnienie potrzebującym w przypadku zdarzenia losowego (pożar, powódź) czy tragedii życiowych(przemoc w rodzinie). W obu budynkach schronienie może w nich znaleźć 16 osób.

W latach 2010-2013 nikt z mieszkańców Gminy Kotuń nie wystąpił z wnioskiem o przyznanie dodatku mieszkaniowego czy dodatku energetycznego.

Według sprawozdań MIPS ze świadczeń pomocy społecznej ze względu na bezdomność skorzystało w 2011r.- 5 osób a w 2012r -3 osoby . W 2013r. nie odnotowano takiego powodu pomocy. Pomoc przyznana była osobom, które od wielu lat nie przebywają na terenie Gminy Kotuń, ale ich ostatni adres stałego zameldowania wskazujący Gminę Kotuń, na mocy ustawy o pomocy społecznej zobowiązuje GOPS do udzielenia im pomocy.

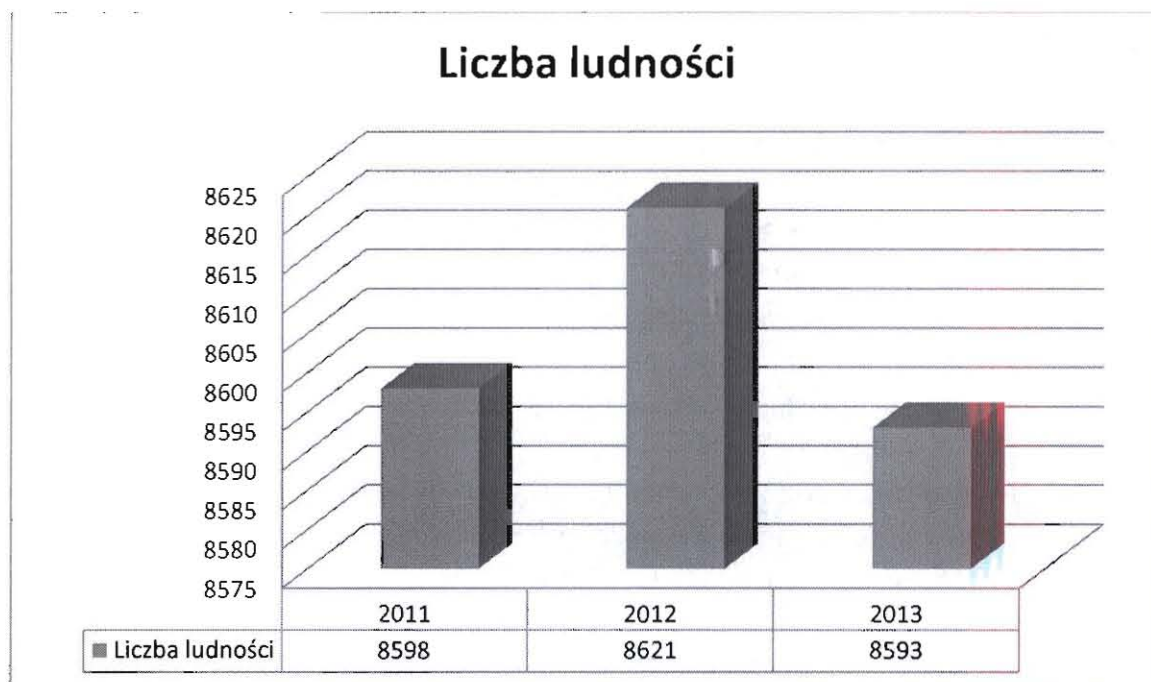
W najbliższych latach Gmina Kotuń ze względu na trudną sytuację finansową nie zamierza podejmować przedsięwzięć w zakresie budownictwa socjalnego.

III.6. Prognoza demograficzna

Sytuacja demograficzna charakteryzująca się spadkiem urodzeń oraz wydłużaniem przeciętnego okresu życia będzie w istotny sposób wpływać na sytuację społeczno-ekonomiczną mieszkańców gminy Kotuń.

W Gminie Kotuń według danych Urzędu Gminy na dzień 31.12.2013 r. mieszkało 8.593 mieszkańców (4.328 kobiet i 4.265 mężczyzn).

Tabela nr 1 Liczba mieszkańców gminy Kotuń

W roku 2011 zamieszkiwało 8.598 osób, natomiast w 2012 wystąpił **wzrost** o 23 osoby. Tendencja wzrostowa nie utrzymała się w 2013, ponieważ nastąpił **spadek** urodzeń i wzrosła liczba zgonów co przedstawia tabela nr 2.

Tabela nr 2 Ruch naturalny ludności

Lata	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny
2011	111	101	10
2012	117	84	33
2013	100	109	-9

Tabela nr 3 Liczba ludności ze względu na płeć

Rok	Kobiety	Mężczyźni	Współczynnik feminizacji (liczba kobiet na 100 mężczyzn)
2011	4337	4261	102
2012	4350	4271	102
2013	4328	4265	101

W ogólnej liczbie mieszkańców gminy kobiety stanowią 50,4%. **Oznacza** to, że na każdym 100 mężczyzn przypada 101 kobiet, natomiast w ostatnich dwóch latach współczynnik feminizacji wynosił 102.

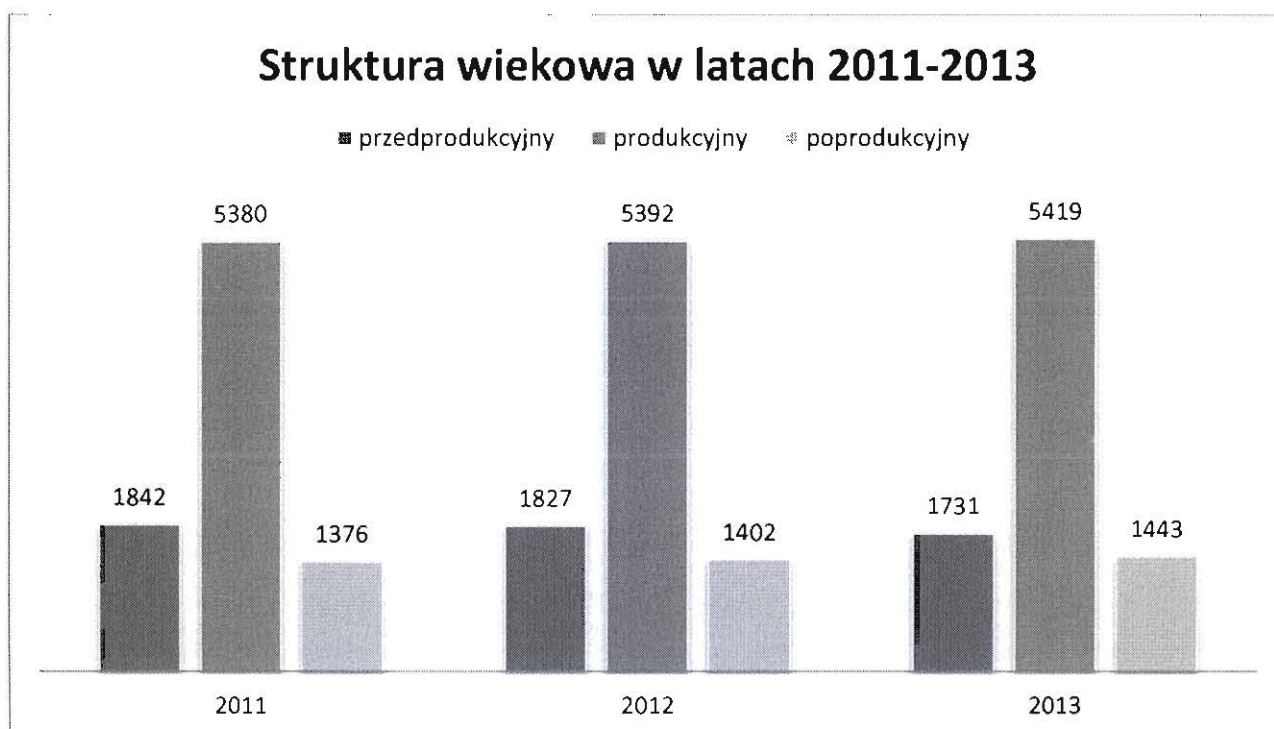

Tabela nr 4 Ludność ze względu na płeć i przedziały wiekowe

Ludność ze względu na płeć i przedział wiekowy	2013
Kobiety w tym :	4342
0-3	206
4-6	143
7-10	166
11-13	141
14-18	275
19-30	822
31-65	1844
66-102	745
Mężczyźni w tym:	4259
0-3	210
4-6	139
7-10	180
11-13	140
14-18	313
19-30	818
31-65	2012
66-102	447

Analizując strukturę wiekową ludności gminy należy zwrócić uwagę na najwyższy udział osób w wieku 19-30 lat (19,08%) oraz 31-65 lat (44,87 %). Najmniejszą grupę wiekową stanowią osoby w wieku 66-102 lata (13,87%)

Tabela nr 5

W gminie Kotuń obserwuje się stały spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym, który od 2011 r. wyniósł 111 osób tj. 9,4 %. Obserwuje się natomiast tendencję wzrostową liczby osób, które przekroczyły potencjalny wiek zdolności do pracy. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym od 2011 r. wzrosła o 67 osób, tj. 0,53 %. Potencjalne zasoby pracy wykazują tendencję wzrostową, liczba osób w wieku produkcyjnym wzrosła od 2011 r. o 39 osób tj. 0,7 %.

Zmieniająca się sytuacja demograficzna oznacza w perspektywie do 2020 r. ubytek dzieci i młodzieży, co oznacza zmniejszone zapotrzebowanie na infrastrukturę oświatową i umożliwi bardziej indywidualne podejście do potrzeb tej grupy wiekowej. Należy także spodziewać się wzrostu liczby osób w wieku senioralnym i konieczności rozbudowy infrastruktury już istniejącej oraz budowy nowych obiektów szczególnie z obszaru opieki i usług adresowanych do tej grupy wiekowej.

III.7. Rynek pracy

Jak wynika z analiz działalności GOPS w Kotuniu oraz informacji zebranych na podstawie ankiet wypełnionych przez mieszkańców problem bezrobocia jest jednym z głównych zjawisk znacznie wpływającym na problemy społeczne mieszkańców Gminy Kotuń.

Stopa bezrobocia w powiecie siedleckim na dzień 31.12.2013r. wynosiła 13 % (w 2011 r.-110,9%), natomiast w województwie mazowieckim 11%, zaś w kraju na koniec grudnia 2013r. stopa bezrobocia wyniosła 13,4%.

Poniżej przedstawiono dane dotyczące zjawiska bezrobocia na terenie powiatu siedleckiego i gminy Kotuń wg danych Powiatowego Urzędu Pracy w Siedlcach.

Bezrobotni zamieszkujący Gminę Kotuń stanowią aż 9,3% ogółem zarejestrowanych w PUP w Siedlcach osób bezrobotnych powiatu siedleckiego.

W ostatnich trzech latach obserwujemy stały wzrost poziomu bezrobocia. Od 2011 roku liczba bezrobotnych w 2013r. zwiększyła się o 34%. W 2011r. poziom bezrobocia wynosił 270, na koniec 2013r. już 363 osoby.

Kobiety stanowią 48% ogółem zarejestrowanych, co wynika m.in. z pełnienia ról społecznych takich jak opieka nad dziećmi oraz innymi osobami zależnymi.

Najliczniejszą grupę stanowią osoby młode, prawie 32% ogółem zarejestrowanych jako bezrobotnych mieszkańców Gminy Kotuń stanowią osoby w wieku 25-34.

Aż 37% wszystkich ogółem zarejestrowanych stanowią osoby długotrwale bezrobotne

Osoby z wykształceniem gimnazjalnym i zasadniczym zawodowym stanowią ponad 57% wszystkich zarejestrowanych, co świadczy o trudnościach tej grupy z wejściem lub utrzymaniem się na rynku pracy.

Znacznie zwiększyła się liczba osób bezrobotnych aktywizowanych przez PUP w Siedlcach, w ostatnim roku około 20 % osób zostało objętych instrumentami rynku pracy, które miały ułatwić wejście na rynek pracy mieszkańców gminy.

Osoby z niepełnosprawnością stanowią zaledwie 4% ogółem zarejestrowanych, co wiąże się z małym zainteresowaniem rejestracją w rejestrach osób bezrobotnych lub poszukujących pracy na skutek m.in. małej liczby ofert pracy i przekonaniem, że podjęcie pracy spowoduje utratę przyznanych świadczeń z tytułu niepełnosprawności.

Spośród wszystkich zarejestrowanych osoby bezrobotne posiadające prawo do zasiłku posiada zaledwie 14%, dlatego rodziny dotknięte zjawiskiem bezrobocia stanowią jedną z większych grup, którym udzielana jest pomoc finansowa GOPS w Kotuniu.

Tabela 1: Statystyka osób bezrobotnych na koniec poszczególnych lat 2011 - 2013.

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych ogółem:	Powiat siedlecki			Gmina Kotuń		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013
		3111	3539	3897	270	310
<i>w tym kobiet:</i>	<i>1606</i>	<i>1745</i>	<i>1805</i>	<i>148</i>	<i>165</i>	<i>175</i>
Liczba bezrobotnych z prawem do zasiłku	403	527	424	35	47	52
<i>w tym kobiet:</i>	<i>173</i>	<i>213</i>	<i>153</i>	<i>17</i>	<i>23</i>	<i>19</i>
Struktura wiekowa bezrobotnych						
Przedział wiekowy 18-24	997	1056	1113	76	68	80
25-34	1018	1238	1298	90	116	115
35-44	431	534	597	37	61	77
45-54	453	468	539	45	38	48
55 i więcej	212	243	350	22	27	43
Poziom wykształcenia zarejestrowanych osób bezrobotnych						
Wyższe	480	564	544	31	47	46
Policealne i średnie zawodowe	610	722	791	55	62	66

Średnie ogólnokształcące	430	438	514	41	35	43
Zasadnicze zawodowe	916	1037	1158	82	91	118
Gimnazjalne i inne	675	778	890	61	75	90
Czas pozostawania bezrobotnych bez pracy:						
Do 12 miesięcy	2082	2422	2373	179	216	226
Od 12 - do 24 miesięcy	650	621	866	55	62	87
Powyżej 24 miesięcy	379	496	658	36	32	50
Zarejestrowani bezrobotni niepełnosprawni						
OGÓŁEM	145	146	164	15	14	15
w tym kobiet:	77	62	80	7	6	7

Źródło: Sprawozdanie PUP za rok: 2013, 2011 2012.

Tabela 2: Ilość bezrobotnych uczestniczących w aktywnych formach przeciwdziałania bezrobociu.

Formy wsparcia w latach 2011 - 2013	POWIAT			GMINA		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Prace interwencyjne	52	100	164	7	7	15
Roboty publiczne	39	43	57	2	3	0
Szkolenia	32	57	65	2	5	6
Stáže zawodowe	103	235	264	7	9	19
Środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej	31	63	82	2	10	11
Prace społecznie użyteczne	21	34	53	0	4	8
Refundacja kosztów wyposażenia stanowiska pracy	63	73	74	3	5	8
Dodatki aktywizacyjne	137	107	163	15	13	16

Źródło danych: Dane statystyczne PUP za lata 2011-2013.

Jak wynika z powyższych zestawień i analiz sytuacja na rynku pracy dla mieszkańców wiejskiej gminy Kotuń nie jest satysfakcjonująca z uwagi na ograniczoną liczbę miejsc pracy oraz problemy związane z niedostosowaniem poziomu i rodzaju kształcenia z wymaganiami rynku pracy.

Innym problemem jest praca dużej grupy mieszkańców „na czarno”, niedostrzeganie potrzeby zabezpieczenia emerytalno – rentowego w przyszłości oraz obawa przed utratą świadczeń socjalnych.

Trudną sytuację znacznie ratuje korzystne położenie gminy na szlaku kolejowym, dając możliwość szybkiego dojazdu do pracy do Warszawy i jej okolic, gdzie rynek generuje znacznie więcej ofert zatrudnienia lub dorobienia w ramach pracy dorywczej.

Wskaźnik obciążenia demograficznego (stosunek liczby mieszkańców w wieku pozaprodukcyjnym do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym, wyrażony w procentach) dla Gminy Kotuń w poszczególnych latach wynosił-2011-61,9%, 2012--62.2.% ,62%-2013 , który zapowiada ogromne problemy społeczno-gospodarcze dla środowiska. (Dane z portalu www.mojapolis)

Wnioski wraz z opisem dynamiki:

Analizując problem bezrobocia podaje się zazwyczaj stopę bezrobocia, czyli procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo (tzn. pracującej i bezrobotnej). Jednak w statystykach nie znajdziemy stopy bezrobocia dla gmin, dlatego określamy poziom bezrobocia i jego strukturę.

Na szczególną uwagę zasługuje analiza udziału osób długotrwale bezrobotnych i osób bez doświadczenia zawodowego, które są często powodem innych problemów społecznych.

Przeanalizowane dane w statystykach lokalnych nie pozwalają określić liczby osób pracujących na „ czarno”, których część jest zarejestrowana w rejestrach urzędów pracy oraz znaczna część, która nie rejestruje się, po wcześniejszych wyrejestrowaniach spowodowanych odmową przyjęcia oferty pracy.

Według szacunków pracowników lokalnych instytucji osoby pracujące na czarno stanowią co najmniej kilka % osób aktywnych zawodowo. Często jest to tzw. praca dorywcza, przy zbiorze owoców i warzyw ale też ciągła praca np. w budownictwie, pieczarkarstwie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Urzędu Pracy

III. 8 Ochrona zdrowia

Na terenie gminy dobrze rozwinięta jest podstawowa opieka zdrowotna.

Działają:

- Poradnia Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Kotuniu, w której przyjmują dwaj lekarze rodzinni, pediatra oraz lekarz stomatolog,
- Samodzielny Publiczny Ośrodek Zdrowia w Bojmiu, zatrudniający lekarza internistę oraz lekarza stomatologa,
- Niepubliczny Ośrodek Zdrowia w Żeliszewie Podkościelnym z gabinetem internistycznym.
- prywatny gabinet lekarski w Broszkowie świadczący wizyty domowe,
- dwa prywatne gabinety stomatologiczne w Kotuniu,
- apteka w Kotuniu i Żeliszewie Podkościelnym
-

Mieszkańcy gminy korzystają z usług lekarzy specjalistów świadczonych przez Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Siedlcach i inne tego typu placówki. Nie zachodzi potrzeba uruchamiania nowych publicznych ośrodków zdrowia.

III. 9. Edukacja i wychowanie

Szkolnictwo jest najważniejszą częścią systemu oświaty, rozumianego jako ogół placówek i instytucji zajmujących się procesami wychowania i kształcenia oraz zasady regulujące funkcjonowanie tych instytucji.

Prawne podstawy funkcjonowania systemu oświaty, w tym również szkolnictwa, wyznaczone są przez szereg ustaw i rozporządzeń. Podstawową rolę w wyznaczeniu kształtu polskiego systemu oświaty pełni Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 z późniejszymi zmianami), która zawiera definicję systemu oświaty oraz określa współzależności istniejące pomiędzy poszczególnymi jego elementami.

Obecny kształt tego systemu wyznaczony jest przepisami wyżej wymienionej ustawy oraz ustawa wprowadzając do systemu edukacji gimnazja, nadała zmianą powyższej ustawy oraz wydane w związku z nią przepisy ustawy z dnia 8 stycznia 1999 r. Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego. (Dz.U. z 1999r. Nr 12, poz.96), która to wprowadziła w miejsce dwuszczeblowego podstawowego systemu szkolnictwa (szkoła podstawowa – szkoła średnia), systemem trzystopniowym (szkoła podstawowa – gimnazjum – szkoła średnia).

Tendencje rozwoju systemu edukacji przebiegają pod dyktando zjawisk demograficznych, jakie obowiązują obecnie. W tym zakresie sytuacja w Gminie Kotuń

wygląda podobnie jak w całym kraju. Zmniejszanie się liczby dzieci powoduje zmniejszanie liczby placówek szkolnych. Proces przebiega równoległe do zmian ilości dzieci i młodzieży.

Sytuację pracowników oświaty w największym stopniu reguluje ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (tekst ujednolicony - 4.04.2000 r. z późniejszymi zmianami).

Zasady, formy oraz środki na wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży szkolnej reguluje ustawa z dnia 29 sierpnia 2005 r. o Funduszu im. Komisji Edukacji Narodowej. (Dz.U. z 2005r. Nr 167, poz. 1400).

Organizację i zasady działania systemu informacji oświatowej służącego uzyskiwaniu danych niezbędnych do prowadzenia polityki edukacyjnej państwa, podnoszenia jakości i upowszechniania edukacji oraz do usprawniania finansowania zadań oświatowych reguluje w Polsce odrębna ustawa. Akt ten to ustawa z dnia 19 lutego 2004 r. o systemie informacji oświatowej (Dz.U. z 2004r. Nr 49, poz. 463 z późniejszymi zmianami).

Przedszkola i szkoły

Pierwszym kontaktem, jakie może mieć dziecko z placówką systemu oświaty, jest nieobowiązkowe przedszkole. Przedszkola przeznaczone są dla dzieci w wieku 3 – 6 lat. Organizowane są w nich zajęcia dydaktyczno – wychowawcze wspomagające rozwój aktywności społecznej i sprawność psychofizyczną dzieci.

Od roku szkolnego 2004/2005 za obowiązkowe zostało uznane uczęszczanie do przedszkoli dzieci sześciolatków. Wychowanie w zerówkach jednak odbywa się bardzo często nie w sieci przedszkoli, lecz w szkołach podstawowych, w których powszechnie utworzone zostały klasy zerowe.

Kolejnym etapem obowiązkowej edukacji jest szkoła podstawowa. Nauka w niej trwa 6 lat.

Na miejsce ośmioletniej podstawówki reforma z 1999 roku wprowadziła jako drugi szczebel nauczania gimnazja. Jest to szkoła, w której nauka trwa 3 lata.

Po zakończeniu gimnazjum uczeń może dokonać wyboru pomiędzy różnymi rodzajami szkół.

Na terenie naszej gminy funkcjonują dwa przedszkola ; Publiczne Przedszkole w Kotuniu przy Zespole Oświatowym w Kotuniu, oraz Publiczne Przedszkole przy Zespole Szkół w Bojmiu.

Zapotrzebowanie na przedszkola jest duże. Nie wszystkie dzieci z naszego terenu mogą korzystać z przedszkoli w związku z ograniczeniem ilości miejsc jakie placówki mogą zapewnić. Coraz więcej rodziców posyła dzieci do przedszkoli na terenie sąsiednich gmin. Obecnie Gmina Kotuń zwraca koszty utrzymania sąsiednim gminom

w szczególności Miastu Siedlce za około 20 dzieci, Gminie Mrozy za ok. 4 dzieci, Gminie Skórzec 1 dziecko, Miastu Mińsk Mazowiecki 1 dziecko.

Na terenie Gminy Kotuń funkcjonuje 6 placówek szkolnych;

1. Zespół Oświatowy w Kotuniu w skład którego wchodzi:
  - Szkoła Podstawowa
  - Publiczne przedszkole
2. Zespół Szkół w Bojmiu w skład którego wchodzi:
  - Publiczne gimnazjum
  - Szkoła podstawowa
  - Publiczne przedszkole
3. Zespół Szkół w Żeliszewie Podkościelnym w skład którego wchodzi:
  - Szkoła podstawowa
  - Publiczne gimnazjum
4. Publiczne Gimnazjum w Kotuniu
5. Szkoła Podstawowa w Koszewnicy
6. Szkoła Podstawowa w Cisiu Zagrudziu

Poniższa tabela przedstawia ilość dzieci uczęszczających do przedszkoli i szkół w poszczególnych latach:

Lp.	Gmina Kotuń	Liczba uczniów					Liczba oddziałów				
		2013 2014	2012 2013	2011 2012	2010 2011	2008 2009	2013 2014	201 2 201 3	201 1 201 2	2010 2011	2008 2009
1	Przedszkole	61	61	52	60	61	3	3	3	3	3
2	Klasa „0”	147	112	134	103	107	8	8	7	8	8
3	Szkoła Podstawowa	581	610	614	622	638	36	43	43	42	42
4	Gimnazjum	270	300	319	337	340	15	15	16	16	16
	Razem		1083	1119	1122	1146		69	69	69	69

Analizując ilość dzieci w poszczególnych latach widać wyraźnie że liczba dzieci maleje. W związku z tym Rada Gminy Kotuń w 2013 r. podjęła Uchwałę o likwidacji Szkoły Podstawowej w Broszkowie (Uchwała Rady Gminy Nr XXVIII/192/2013 z dnia 14 maja 2013 r.). W roku szkolnym 2012/2013 uczęszczało do niej 53 dzieci. W tej placówce

zatrudnionych było 14 nauczycieli i 1 osoba obsługi. Koszt utrzymania takiej szkoły był bardzo wysoki w związku z czym została zlikwidowana.

Na podstawie zatwierdzonych arkuszy i aneksów organizacji pracy szkoły w w/w placówkach zatrudnionych było:

	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
Nauczycieli w tym	156	150	153	153
dyplomowanych	84	84	91	100
mianowanych	33	36	28	26
kontraktowych	29	27	25	24
stażystów	10	3	5	3
Pracowników administracji	4	4	4	4
Pracowników obsługi	38	38	37	39

Z danych wynika że kadra nauczycielska z każdym rokiem podwyższa swoje kwalifikacje. Na terenie Gminy Kotuń najwięcej zatrudnionych jest nauczycieli z najwyższym stopniem awansu zawodowego czyli dyplomowanych.

POMOC MATERIALNA

Uczniowie pochodzący z rodzin o niskim statusie ekonomicznym, w większym stopniu niż pozostali narażeni są na niepowodzenia edukacyjne związane z problemami ekonomicznymi rodziny. Brak środków finansowych na podstawowe potrzeby w gospodarstwie rodzinnym powoduje także ograniczenia w dostępie do pełnego wyposażenia dziecka w podręczniki szkolne. Pomoc w formie dofinansowania zakupu podręczników jest jedną z dostępnych form realizacji zadania dotyczącego wyrównywania szans edukacyjnych uczniów pochodzących z rodzin o niskim statusie ekonomicznym oraz uczniów niepełnosprawnym. Umożliwienie otrzymania dofinansowania zakupu podręczników uczniom niepełnosprawnym jest stworzeniem warunków równych szans oraz znacząco wpływa na eliminowanie barier o charakterze środowiskowym w dostępie do usług edukacyjnych, nie ograniczając prawa wyboru jedynie podręcznika, który został opracowany specjalnie dla ucznia niepełnosprawnego. W związku z tym powstał Rządowy Program pomocy uczniom „Wyprawka Szkolna”

W 2011 roku skorzystało z niego 113 uczniów ,

W 2012 roku skorzystało z niego 155 uczniów,

W 2013 roku 134 uczniów.

Źródło : Dane opracowane przez Zespół Ekonomiczno-Administracyjny Szkół w Kotuniu

III.10. Sport i rekreacja

SPORT

Sport jest bardzo rozpowszechniony na terenie gminy Kotuń. Działają na jej terenie Ludowe Zespoły Sportowe, 3 Uczniowskich Klubów Sportowych, 1 IV – ligowa drużyna Tenisa Stołowego.

Kluby Sportowe: LZS „Torpeda”, LZS „Iskra” w Kotuniu, LZS „Jastrząb” i LZS „Żeliszew” w Żeliszewie, LZS „Huragan” w Wilczonku, LZS „Jupiter” w Koszewnicy, LZS „Sokół” w Sionnej, LZS w Polakach, Sosnowem, Mingosach, Broszkowie i Gręzowie oraz ULKS „Ikar” w Żeliszewie i „Żak Iskra” w Kotuniu, które zrzeszają okoliczną młodzież i propagują atrakcyjne spędzanie wolnego czasu oraz zdrowy tryb życia.

TURYSTYKA

Na terenie gminy Kotuń znajduje się kilka miejsc i obiektów wartościowych pod względem turystyczno – rekreacyjnym.

W gminie Kotuń znajdują się dwa gospodarstwa agroturystyczne zajmujące się hodowlą koni.

W miejscowości Chlewiska usytuowany jest Dom Pracy Twórczej „Reymontówka”, który oferuje gościom 40 miejsc noclegowych, stylowo wyposażony apartament, salę konferencyjną i bibliotekę, stołówkę z tradycyjną podlaską kuchnią, korty tenisowe i basen dla dzieci.

W „Reymontówce” organizowane są: plenery i warsztaty artystyczne, narady, szkolenia, konferencje, wczasy, kolonie, pobyty jedno- i kilkudniowe, przejażdżki konno i bryczkami.

W miejscowości Polaki znajduje się Galeria Rzeźby Artysty Amatora W. Lorentowicza. która zaprasza gości codziennie od 8 do 20.

Innymi miejscami wartościowymi pod względem turystycznym są:

- Kościół pw. Św. Trójcy w Żeliszewie Podkościelnym.
- Zespół pałacowo – parkowy w Żeliszewie Podkościelnym.
- Starokatolicki Kościół Mariawitów w Żeliszewie Dużym.
- Dworek w Cisiu – Zagrudziu.
- Zespół dworski w Gręzowie.
- Muzeum Pożarnictwa w Kotuniu.
- Rezerwat ornitologiczny „Stawy Broszkowskie”.

Dworek Aleksandrówka w Żdźzarze położony jest na terenie Obszaru Chronionego ustanowionego w ramach sieci Natura 2000:Dolina Kostrzyna. Płynąca nieopodal rzeka wyznacza geograficzną granicę Mazowsza i Podlasia. Dworek wraz z otoczeniem tworzy urokliwe miejsce które można uznać za perłę mazowieckiej Agroturystyki. Gospodarze starali się pieczołowicie odtworzyć wygląd i atmosferę dawnego polskiego dworku ziemiańskiego, jakich onegdaj było wiele na terenie Rzeczypospolitej.

Wspaniały klimat Aleksandrówki tworzą nie tylko stylowe wnętrza dworku ale również jego otoczenie. Udany wypoczynek zagwarantuje gościom rozległa przestrzeń, malownicze otoczenie lasu, a w klimat sprzed kilkuset lat wprowadzą odwiedzających obiekty o zabytkowym charakterze.

Dworek Aleksandrówka znajduje się na kilkuhektarowej działce, która dzięki pracy właścicieli w znacznej mierze przekształciła się w ogród otaczający budynek dworku. Na terenie ogrodu właściciele dbając o historię polskich dworów i zaścianków, urządzili ekspozycję przedmiotów związanych z tradycją ziemianstwa i wsi polskiej z regionów Mazowsza i Podlasia. Właściciele Aleksandrówki nawiązując historycznie do przestrzennego układu folwarcznego usytuowali budynki inwentarskie (kurnik, stajnie,) budynki magazynowe (drewutnia, spichlerz) oraz rządówkę. Dopełnieniem tego pięknego sielskiego obrazu są wiekowe sprzęty (kufry, skrzynie, sagany, kołowrotki, maszyny do szycia), narzędzia rolnicze i gospodarskie (kierat, sieczkarnia, brony, sierpy, homonta) oraz wyeksponowane pojazdy konne (bryczka, sanie ludowe, zajdki, wóz drabiniasty). Wszystkim tym przedmiotom minionych czasów można się przyjrzeć z bliska i poczuć ukryty w nich czas. Sielskości gospodarstwu dodają udomowione zwierzęta.

Budynek Dworku został zaadoptowany na przestrzeń biesiadną mogącą pomieścić do 150 gości, którą udostępniamy na imprezy okolicznościowe. Aleksandrówka dysponuje miejscami noclegowymi dla 25 osób w pokojach o stylizowany wnętrzach. W kuchni dworku królują staropolskie potrawy które można przyrządzić samemu bądź z pomocą gospodyni. Spiżarnia Aleksandrówki wypełniona jest naturalnymi produktami pochodzącymi z własnego gospodarstwa (jaja, warzywa, owoce, zioła, soki, przetwory) bądź dostarczonymi od zaprzyjaźnionych sprawdzonych gospodarzy (swojskie wędliny, miody).

Okoliczne lasy mieszane obfitują w bogactwa runa leśnego a rzeka Kostrzyń jest rajem dla wędkarzy. Cicha i spokojna okolica sprzyja spacerom, przejażdżkom rowerowym oraz bryczką konną, można uprawiać nornic walking i biegi na różnym dystansie.

Gospodarstwo Ireneusza Kozłowskiego w Jagodnem

Gospodarstwo zajmuje się hodowlą koni sportowych, jeździectwem, rekreacją, posiada 6 pokoi 2-, 3- osobowych.

Centrum Kultury Kresowej - East European Heritage Centre w Grzędzowie

- hodowla koni sportowych /angloarabów/,
- nauka jazdy konnej,
- rajdy konne szlakiem Napoleona,
- hipoterapia,
- jazdy bryczką,
- jazda na nartach za koniem,
- kuligi;

Ośrodek dysponuje 30 miejscami noclegowymi w okresie letnim w pokojach jedno i wieloosobowych i 10 zimą, z wyżywieniem lub bez.. Do dyspozycji gości TV satelitarna, komputery, wieczory przy slajdach /Europa, Afryka/, wieczory muzyczne przy pianinie. Ośrodek dysponuje mikrobusem Ford - Transit z możliwością organizowania wycieczek po zabytkach Podlasia, zachodniej Białorusi, Ukrainy i Litwy. Zielone szkoły z uwzględnieniem ekologii, ziołolecznictwa zwiedzania zabytków przyrody (park avifauny w pobliżu - łabędzie, czaple, kaczki itp.) English spoken - nauka języka angielskiego dla początkujących. Rękodzieło artystyczne, ceramika, kominki, wyroby z drewna, mebelki artystyczne, metaloplastyka, tkaniny - hafty.

Stawy Broszkowskie

W dniu 4.07.1984 roku utworzono rezerwat faunistyczny Stawy Broszkowskie, obejmujący wschodnią część kompleksu stawów z przylegającymi do niego lasami i niewielkimi fragmentami łąk, o łącznej powierzchni 266,03 ha2.

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY RZYMSKOKATOLICKI P/W ŚWIĘTEJ TRÓJCY W ŻELISZEWIE

Kościół drewniany, konstrukcji zrębowej, trójnawowy, z prezbiterium wydzielonym wewnątrz. Dwie kaplice i zakrystie. Zaliczony do zabytków sztuki sakralnej. Wieża wyniosła, dawniej kryta kopułą, potem przebudowana, na strzelistą, ostatnio remontowana w 1960 roku. W przedsionku wejście na chór i dwie tablice, poświęcone rodzinie Pleszczyńskich i ks. Niedziałkowi. Ściany świątyni malowane farbą olejną, tło pastelowe, zastosowano malarstwo iluzyjne, bogata ornamentyka symbolowa, sufit wypełniony kasetonami z gzymsem stiukowym. Wykonawcy nieznani z lat 1907-1910.

Ołtarze: dwa dawne, barokowe w bocznych kaplicach: w lewej rzeźba Chrystusa Ukrzyżowanego, w prawej obraz NMP Niepokalanie Poczętej. Ołtarz główny i ołtarze w nawach bocznych - dębowe, wykonane w Komarówce w pocz. XX wieku, podobnie ambona i ławki (stalle) w prezbiterium. Ławki w nawie głównej wykonano w roku 1938.

Konfesjonały barokowe z XVIII wieku. Chrzcielnica barokowa, w kształcie kielichowym z XVIII wieku.

Organy w prospekcie rokokowym z 1776 roku.

Inne zabytki: 3 kielichy ofiarowane przez fundatora w 1769 roku, 2 obrazy malowane w warsztacie Czechowicza: Koronacja NMP i Ukrzyżowanie Pana Jezusa ze św. Janem Nepomucenem.

2 feretrony rokokowe: MB Różańcowej i św. Walentego. Monstrancja z 1770 roku, krzyż procesyjny, kilka ornatów, kapa, krzyże ołtarzowe, lichtarze.

Cmentarz grzebalny początkowo był wokół kościoła, w roku 1798 przeniesiony w pobliże drogi do Ozorowa. W 1845 roku poświęcony nowy cmentarz przy drodze do Kotunia, został ogrodzony kamiennym parkanem.

Plebania - po pożarze, zbudowana przez ks. Abramowicza w 1881 roku. Dzwonnica pierwsza zbudowana w 1778, obecna w 1951 roku. Było wiele dzwonów: spośród dwóch oddanych na armaty w 1794 roku jeden był podobno jeszcze ze starego kościoła - nosił imię Józef, dzwony były przekazywane, bądź zabierane w 1831 i w 1915 roku, podczas ostatniej wojny, w 1941 roku, były zabrane przez Niemców. Obecnie mamy dwa: Jakub i z 1957 roku Franciszek.

III.11. Organizacje pozarządowe

Na terenie gminy Kotuń działają następujące organizacje pozarządowe:

1. Stowarzyszenie Rozwoju Żeliszewa „Żeliszewiacy” w Żeliszewie Dużym 15, którego statutowym celem jest wspieranie szeroko pojętego rozwoju obszarów wiejskich, wspieranie działań na rzecz zachowania tradycji lokalnych, w tym obyczajów, wyrobów kulinarnych i innych, animowanie pracy na rzecz środowiska lokalnego, aktywizacja i integracja środowiska młodzieżowego, integracja społeczności lokalnej, dbałość o zdrowie, rozwój fizyczny, psychiczny, emocjonalny, intelektualny i moralny mieszkańców, podnoszenie poziomu zawodowego, oświatowego i kulturalnego społeczności wiejskiej, wspieranie edukacji i nauki dzieci, młodzieży i dorosłych, działania na rzecz upowszechniania dostępu do internetu w środowisku wiejskim, ochrona środowiska naturalnego. Integracja osób niepełnosprawnych i starszych ze środowiskiem lokalnym, promocja i organizacja wolontariatu.
2. Stowarzyszenie „Boska Wioska” w Wilczonku, którego celem działania jest animowanie pracy na rzecz środowiska lokalnego, aktywizacja i integracja środowiska młodzieżowego, integracja społeczności lokalnej, aktywizacja inicjatyw społecznych i wspólnego działania, dbałość o zdrowie, rozwój fizyczny, psychiczny, emocjonalny, intelektualny i moralny mieszkańców, podnoszenie

poziomu zawodowego, oświatowego i kulturalnego społeczności wiejskiej, wspieranie edukacji i nauki dzieci, młodzieży i dorosłych, działania na rzecz upowszechniania dostępu do internetu w środowisku wiejskim, ochrona środowiska naturalnego, działanie na rzecz integracji dzieci, młodzieży i dorosłych oraz podtrzymywanie tradycji narodowej.

3. „Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły w Cisiu Zagrudziu” w Cisiu Zagrudziu 42

Celem działania organizacji jest m.in. promocja twórczości, edukacja kulturalna i upowszechnianie kultury, promocja kultury polskiej za granicą i kultury europejskiej w Polsce, inicjowanie wydarzeń artystycznych, promocja książki i czytelnictwa, ochrona dziedzictwa kulturowego, promocja turystyki, sportu i rekreacji, upowszechnianie wiedzy o kulturze regionu, podtrzymywanie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, rozwój nauki, edukacji, oświaty i wychowania, działanie na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społecznościami, promocja i organizacja wolontariatu, działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego, inspirowanie i wspieranie aktywności obywatelskiej w dziedzinie ochrony środowiska, działalność na rzecz osób niepełnosprawnych – integracja społeczna osób niepełnosprawnych, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zwłaszcza w zakresie znajomości języków obcych oraz korzystania z technik teleinformatycznych.

4. Stowarzyszenie „Nasz Kotuń” w Kotuniu, ul. Siedlecka 7

Celem jest wspieranie szeroko pojętego rozwoju obszarów wiejskich, inicjowanie i wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych, inicjowanie i wspieranie działań na rzecz - społeczeństwa informacyjnego, integracja społeczności lokalnej, aktywizacja inicjatyw społecznych i wspólnego działania, dbałość o zdrowie, rozwój fizyczny, psychiczny, emocjonalny, intelektualny i moralny społeczeństwa, krzewienie kultury fizycznej i sportu, podnoszenie poziomu zawodowego, oświatowego i kulturalnego społeczności wiejskiej, wspieranie edukacji i nauki dzieci i młodzieży, wspieranie nowoczesnych form edukacji, wyrównywanie szans w dostępie do edukacji, wyławianie talentów, ochrona środowiska naturalnego, promocja patriotyzmu lokalnego, integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem lokalnym, współpraca z organizacjami oraz instytucjami na rzecz społeczeństwa potrzebującego, współpraca z innymi organizacjami na rzecz rozwoju obszarów wiejskich oraz pozyskiwanie środków na działalność z dostępnych funduszy pomocowych.

5. Stowarzyszenie „Nasze marzenia” w Żeliszewie Podkościelnym 13

Organizacja realizuje szeroko rozumianą pomoc w wspieraniu edukacji dzieci w tym pomoc psychologiczno-pedagogiczną, pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji rodzinnej, życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób, wspieranie uczniów szczególnie uzdolnionych, działalność charytatywną, krajoznawstwo oraz organizację wypoczynku dla dzieci i młodzieży, naukę edukację, oświatę i wychowanie, kulturę, sztukę, ochronę dóbr kultury i tradycji,

upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, działalność wspomagającą rozwój gospodarczy, w tym przedsiębiorczość, ochronę i promocję zdrowia, podtrzymywanie tradycji narodowych, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, działania na rzecz osób niepełnosprawnych, porządek i bezpieczeństwo publiczne, upowszechnianie i ochrona wolności praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działania wspomagające rozwój demokracji.

6. Ochotnicza Straż Pożarna w Kotuniu
7. Ochotnicza Straż Pożarna w Broszkowie
8. Ochotnicza Straż Pożarna w Żeliszewie
9. Ochotnicza Straż Pożarna w Dąbrówce Nowej
10. Ochotnicza Straż Pożarna w Sosnowem
11. Ochotnicza Straż Pożarna w Polakach

Ochotnicze Straże Pożarne prowadzą działalność mającą na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami, biorą udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń. Do ich zadań należy informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych, ekologicznych i innych oraz sposobach ochrony przed nimi, rozwijanie wśród członków Ochotniczej Straży Pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenie działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej oraz wykonywanie zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej.

12. Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Broszków i Gręzów w Broszkowie 75

Celem działania jest wspieranie wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju społecznego, kulturalnego i gospodarczego wsi Broszków i Gręzów, integracja mieszkańców wsi, przeciwdziałanie bezradności i wykluczeniu społecznemu, wspieranie demokracji i budowanie społeczeństwa obywatelskiego w środowisku lokalnym.

Program współpracy Gminy Kotuń z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873, z późn. zm. został przyjęty Uchwałą Nr XI/67/11 Rady Gminy w Kotuniu z dnia 9 listopada 2011 r. oraz Uchwałą Nr XXIV/158/2013 Rady Gminy Kotuń z dnia 31 stycznia 2013 r.

Przedmiotem współpracy władz samorządowych z organizacjami pozarządowymi jest:

1. realizacja zadań publicznych Gminy określonych w ustawach, w zakresie odpowiadającym jej zadaniom własnym,
2. konsultowanie projektów aktów prawa miejscowego na etapie ich tworzenia,
3. wspieranie działań realizujących zapisy Strategii Rozwoju Gminy Kotuń,
4. podwyższanie efektywności działań kierowanych do mieszkańców Gminy.

Formy współpracy o charakterze finansowym pomiędzy Gminą Kotuń a organizacjami pozarządowymi może być prowadzona w szczególności poprzez:

1. Zlecenie organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych na zasadach określonych w ustawie w formie:
  - a) powierzenia wykonywania zadań publicznych, wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji lub
  - b) wspierania wykonywania zadań publicznych, wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji.
2. Zakup potrzebnych usług w trybie i na zasadach przewidzianych w ustawie prawo zamówień publicznych.
3. Udzielanie pożyczek, gwarancji, poręczeń organizacjom pozarządowym na realizację zadań w sferze pożytku publicznego, na zasadach określonych w odrębnych przepisach.
4. Organizacje pozarządowe mogą złożyć wniosek na realizację zadania publicznego o charakterze lokalnym lub regionalnym z własnej inicjatywy lub w odpowiedzi na konkurs ogłoszony przez Gminę.

Współpraca o charakterze pozafinansowym, pomiędzy Gminą Kotuń a organizacjami pozarządowymi, może być prowadzona w szczególności poprzez:

1. Wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności i współdziałanie w celu zharmonizowania tych kierunków, w szczególności poprzez:
  - a) publikowanie ważnych informacji na stronie internetowej Gminy Kotuń;
  - b) przekazywanie przez organizacje pozarządowe informacji o przewidywanych lub realizowanych zadaniach sfery publicznej;
  - c) informowanie przedstawicieli organizacji o planowanych sesjach Rady Gminy Kotuń oraz jej Komisji, na których dyskutowane będą projekty uchwał odnoszących się do zagadnień związanych z profilem działalności tych organizacji.
2. Konsultowanie z organizacjami pozarządowymi projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej.
3. Tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym, złożonych z przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz przedstawicieli właściwych organów administracji samorządowej.
4. Pomoc pracowników, użyczenie sprzętu, komputera, telefonu, dostępu do Internetu, bezpłatne udostępnienie Sali Urzędu itp.
5. Otwarte spotkania przedstawicieli organizacji z przedstawicielami Samorządu.
6. Koordynowanie i prowadzenie wspólnych działań i przedsięwzięć (np. wspólne organizowanie konferencji czy współpraca przy świadczeniu konkretnych usług na rzecz społeczności lokalnej).

7. Udzielanie pomocy w pozyskiwaniu przez organizacje pozarządowe środków finansowych z innych źródeł niż budżet Gminy.
8. Udzielanie pomocy w nawiązywaniu kontaktów z organizacjami społecznymi
9. i instytucjami samorządowymi miast partnerskich.
10. Wspólne rozpoznawanie potrzeb społeczności lokalnej i wspólne planowanie działań służących zaspokojeniu tych potrzeb.
11. Udzielenie organizacjom pozarządowym pomocy w pozyskaniu lokalu na prowadzenie działalności statutowej.
12. Udzielanie pomocy w realizowaniu umów przez organizacje pozarządowe.
13. Promowanie przez Gminę Kotuń działalności organizacji i pomoc w tworzeniu jej dobrego wizerunku.
14. Prowadzenie bazy danych o organizacjach pozarządowych.
15. Wspieranie akcji promującej przekazywanie 1% podatku dochodowego od osób fizycznych organizacjom pożytku publicznego.
16. Udzielanie rekomendacji organizacjom współpracującym z Gminą, które ubiegają się o środki finansowe z innych źródeł.
17. Objęcie patronatem Wójta Gminy Kotuń imprez i przedsięwzięć realizowanych przez organizacje.

Gmina Kotuń ustaliła jako priorytetowe następujące zadania, które mogą być zlecane do realizacji organizacjom prowadzącym działalność statutową w danej dziedzinie:

1. W zakresie upowszechniania kultury fizycznej i sportu:
organizacja zawodów, festynów, turniejów, imprez sportowo -rekreacyjnych dla dzieci o charakterze otwartym, (m.in. np. Organizacja Gminnych Turniejów w Piłce Nożnej, Tenisie Stołowym/Piłce Siatkowej, itp.).
2. W zakresie edukacji i kultury:
Przeglądy twórczości amatorskiej we wszystkich dziedzinach sztuki, Edukacja kulturalna dzieci, młodzieży i dorosłych, (np. m.in.: kursy rzeźbiarskie, plenery malarskie, kursy fotografii), Upowszechnianie czytelnictwa (np. m.in.: organizacja warsztatów, wystaw, spotkań literackich, wieczorów poezji, prozy i poezji śpiewanej),
3. W zakresie wymiany międzynarodowej z gminami partnerskimi (np. udział przedstawicieli gminy w imprezach partnerskich w gminie partnerskiej lub udział przedstawicieli gminy partnerskiej w imprezach organizowanych na terenie Gminy Kotuń

Wnioski wraz z opisem dynamiki:

W Gminie Kotuń rozwijają swoją działalność organizacje pozarządowe, które wzmacniają samorząd lokalny w realizacji zadań publicznych. Potencjał organizacji jest o tyle bardziej cenny, ponieważ pozyskują one środki zewnętrzne na działania statutowe, odciążając budżet gminy.

Zajmują one ważne miejsce w społeczności lokalnej i są dostrzegane przez samorząd lokalny jako znaczący partner w realizacji zadań w zakresie polityki społecznej.

III.12. Kultura

Głównym ośrodkiem kultury na terenie gminy Kotuń jest Dom Pracy Twórczej „Reymontówka” w Chlewiskach. Działalność jego wykracza daleko poza gminę, w małym stopniu dotyczy mieszkańców gminy. Są tutaj organizowane Międzynarodowe Warsztaty Teatralne, warsztaty artystyczno-językowe, warsztaty taneczne, plener malarski. Dość prężnie działają biblioteki publiczne w Bojmiu i Kotuniu. Duże zainteresowanie budzi Muzeum Pożarnictwa w Kotuniu.

Gmina Kotuń należy do nielicznych gmin w województwie mazowieckim, w których nie ma domu kultury. Uruchomienie takiego obiektu w Kotuniu spowodowałoby wykształcenie centrum w miejscowości gminnej.

Mieszkańcy gminy odczuwają brak odpowiedniej bazy sportowej. Jest on szczególnie dotkliwy dla młodych ludzi, którzy chcieliby trenować grę w piłkę nożną oraz uprawiać inne rodzaje sportu.

Na mocy przepisów o ochronie zabytków podlegają ochronie obiekty wpisane do rejestru zabytków:

- Park dworski w Broszkowie, poł. XIX w., nr rej. 274 z 24.07.1980 i z 19.12.1997
- Zespół dworsko-parkowy w Chlewiskach, poł. XIX-XX w., nr rej. A-279 z 29.08.1980 r.
- Aleja dojazdowa do dworu w Chlewiskach, rej. A-426 z 12.10.1993 r.
- Pałac w zespole pałacowo-parkowym w Cisiu-Zagrudziu, 2 poł. XIX/XX w nr rej. A-280 z 29.08.1980
- Park w Zespole pałacowo-parkowym w Cisiu-Zagrudziu, nr rej. A-265 z 17.05.1980 i z 28.05.1997
- Zespół dworski w Gręzowie XIX/XX w. nr rej. A-422 z 17.06.1980 i z 17.04.1997
- Dworzec kolejowy Kolei Warszawsko-Terespolskiej w Kotuniu, ul. Siedlecka 13, 1866, nr rej. A-867 z 11.09.2009 r. wraz z budynkiem gospodarczym
- Młyn wodny drewniany w m. Kuźnica-Żdżar, pocz. XIX w., nr rej 4/29 z 10.05.1954
- Starokatolicki Kościół Mariawitów w Żeliszewie Dużym, drewniany, pocz. XX w., nr rej. A-318 z 29.12.1983
- Kościół p.w. Świętej Trójcy wraz z dzwonnica w Żeliszewie Podkościelnym, 2 poł. XVIII/XIX w. nr rej. 597 z 04.04.1962 r.
- Park pałacowy w Żeliszewie Podkościelnym, 1786, XIX w., nr rej. 409 z 19.03.1962

III.13. Charakterystyka systemu pomocy społecznej

Główną rolę w rozwiązywaniu problemów społecznych na terenie gminy Kotuń wiede Gminny Ośrodek Pomocy Społeczne przy współpracy z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołem Interdyscyplinarnym. W/w podmioty realizują zadania z zakresu pomocy osobom i rodzinom w celu przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne zasoby i możliwości. W szczególności zadania realizowane są poprzez tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej, w tym poprzez rozbudowę niezbędnej infrastruktury socjalnej, diagnozę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń, pobudzanie społecznej aktywności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin, prace socjalną rozumiana jako działalność zawodową mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

Największymi podmiotami funkcjonującymi na terenie gminie, z którymi gmina nawiązała współpracę w rozwiązywaniu problemów społecznych są:

- Publiczne szkoły w : Kotuniu, Żeliszewie Podkościelnym, Bojmiu, Koszewnicy i Cisiu-Zagrudziu
- Kościoły Rzymskokatolickie w: Kotuniu, Żeliszewie Podkościelnym i Oleksinie
- Starokatolicki Kościół Mariawitów w Żeliszewie Dużym
- Świetlice wiejskie w: Kotuniu, Żeliszewie Podkościelnym, Żeliszewie Dużym, Wilczonku, Sionnej, Nowej Dąbrówce, Polakach, Bojmiu, Broszkowie, Gręzowie, Pierogu, Rososzy, Sosnowem,
- Posterunek Policji w Mokobodach oraz Punkt Prewencji w Kotuniu
- Biblioteki Publiczne w Kotuniu i Bojmiu
- Uniwersytet III wieku
- Sąd Rejonowy w Siedlcach: Kuratorzy sądowi rodzinni i nieletnich oraz dla dorosłych
- Ochotnicze Straże Pożarne w: Kotuniu, Żeliszewie Dużym, Sosnowem, Polakach,
- Broszkowie, Nowej Dąbrówce
- Kluby Sportowe: LZS „Torpeda”, LZS „Iskra” w Kotuniu, LZS „Jastrząb” i LZS „Żeliszew”
- w Żeliszewie, LZS „Huragan” w Wilczonku, LZS „Jupiter” w Koszewnicy, LZS „Sokół”
- w Sionnej, LZS w Polakach, Sosnowem, Mingosach, Broszkowie i Gręzowie oraz ULKS
- „Ikar” w Żeliszewie i „Żak Iskra” w Kotuniu, które zrzeszają okoliczną młodzież i propagują atrakcyjne spędzanie wolnego czasu oraz zdrowy tryb życia.
- Na szczególną uwagę zasługują Stowarzyszenia:
  - „Nasz Kotuń” w Kotuniu
  - Rozwoju Żeliszewa „Żeliszewiacy” w Żeliszewie Dużym
  - „Boska wioska” w Wilczoku
  - Stowarzyszenie „Indygo” w Kotuniu

Ponadto gmina podpisała umowę partnerską o współpracy pomiędzy gminą Kotuń a niemiecką gminą Oberkrämer.

GOPS w Kotuniu nawiązał współpracę z organizacjami z poza terenu gminy tj. Gminnymi Ośrodkami Pomocy Społecznej gmin ościennych (Skórzec, Mokobody, Siedlce, Wiśniew); PCPR w Siedlcach; PKPS w Siedlcach oraz PUP w Siedlcach.

Na mocy ustawy o pomocy społecznej GOPS w Kotuniu wraz z instytucjami z którymi współpracuje pomaga osobom i rodzinom żyjącym w ubóstwie tj. poniżej kryterium dochodowego 456 zł na osobę w rodzinie i 542 zł dla osoby samotnej. W 2011 r. było to 183 rodziny, w 2012 r. – 176, a 2013 r. – 205 rodzin. Kolejną grupą, której udzielono wsparcia były osoby bezrobotne. I tak w 2011 r. pomoc przyznano 142 rodzinom, w 2012 r.- 103, a w 2013 r. -110. Z powodu niepełnosprawności wsparcia udzielono 58 rodzinom w 2011 r., 73 w 2012 r. i 72 w 2013 r. Kryzys w rodzinie spowodowany długotrwałą chorobą spowodował, że pomocy udzielono w 2011 r. -103 rodzinom , natomiast w roku 2012 i 2013 - 123 rodzinom. Coraz więcej osób w rodzinach przejawia bezradność w pełnieniu ról opiekuńczo wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w związku z czym i takie rodziny zostały objęte wsparciem. W 2011 r. udzielono pomocy 114 rodzinom, w 2012 r. już 156, a w 2013 r. -145. Z powodu alkoholizm przeważnie jednego z członków rodziny pomocy udzielono w 2011 r. - 102 rodzinom, w 2012 r. -52, a w 2013 r. aż 112. W kwestiach ochrony macierzyństwa i wsparcia rodzin wielodzietnych GOPS w Kotuniu pomógł w 2011 r. 85 rodzinom, w 2012 r. 90, a 2013 r. 86. PO opuszczeniu zakładu karnego wsparcia w usamodzielnieniu udzielono : w 2011r. 1 osobie, w 2012r. 3 osobom , a w 2013 r. tylko 1 osobie. Zdarzenia losowe tj. pożary, powodzie i wichury spowodowały, iż GOPS w Kotuniu musiał udzielić pomocy w 2011 r. 3 rodzinom, a w 2012 i 2013 r po 1 rodzinie. Ze względu na przewlekłe choroby i niesamodzielność w życiu codziennym pomocy w postaci usług opiekuńczych udzielono w 2011 r. 5 osobom, w 2012r -6 , a w 2013r. również 5 osobom. Stojąc na straży prawa i pomocy rodzinom w kryzysie , szczególną opieką GOPS w Kotuniu otoczył pomocą rodziny dotknięte przemocą w rodzinie. I tak w 2011 r. udzielono pomocy 24 rodzinom, w 2012 r. - 18, a 2013 r. -17 rodzin. Na szczególną uwagę i troskę wśród podopiecznych GOPS zasługują rodziny, w których żyje i próbuje rozwijać się dziecko autystyczne. OPS w Kotuniu wychodząc naprzeciw tym potrzebom przyznał pomoc w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych w 2011 r. – 2 dzieci, w 2012 r.- 3, a w 2013 r.- 4 dzieciom. Wszystkim rodzinom zgłaszającym się do Ośrodka , bez względu na dochód udzielane było wsparcie w postaci pracy socjalnej. W 2011 r. z tej formy pomocy skorzystało 112 rodzin, w 2012 r.- 209, a w 2013 r. aż 240. Ponadto Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej udzielał wsparcia w postaci specjalistycznego poradnictwa psychologicznego. I tak z usług psychologa skorzystało w 2011 r. 55 osób, w 2012 r. 95 osób a w 2013 r. 52. Bardzo ważną formą pomocy świadczonej przez GOPS w Kotuniu jest interwencja kryzysowa, która świadczona jest osobom i rodzinom pozostającym w kryzysie. W 2011 r. udzielono takiego rodzaju pomocy 32 rodzinom, w 2012 r.- 32, a w 2013 r. -34.

Corocznie od 2011 r. zawierano nie mniej niż 13 kontraktów socjalnych z osobami korzystającymi z usług GOPS w Kotuniu.

GOPS w Kotuniu zgodnie z ustawą o pomocy społecznej udziela pomocy w formie świadczeń pieniężnych tj. zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy i celowy specjalny oraz świadczeń niepieniężnych w postaci: usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, wynagrodzenia dla opiekuna prawnego, dożywiania, posiłku, ubrania, schronienia, sprawienia pogrzebu, pracy socjalnej, poradnictwa specjalistycznego, interwencji kryzysowej.

Ponadto z działu świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych osoby spełniające kryterium dochodowe otrzymują świadczenia rodzinne i opiekuńcze (zasiłek rodzinny wraz z dodatkami z tytułu samotnego wychowywania dzieci, urlopu wychowawczego, kształcenia i rehabilitacji, nauki poza miejscem zamieszkania, zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, SZO oraz alimenty z FA).

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kotuniu na dzień 30 czerwca 2014 r. jest zatrudnionych 10 osób. Pieczę nad organizacją i zarządzaniem sprawuje Kierownik. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kotuniu składa się z 2 działów: pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych. W dziale pomocy społecznej zatrudnieni są: specjalista pracy socjalnej, 3 pracowników socjalnych i asystent rodziny. W dziale świadczeń rodzinnych 2 inspektorów obsługujących świadczenia rodzinne oraz Fundusz Alimentacyjny. Ponadto w GOPS w Kotuniu zatrudnieni są główny księgowy i kasjer. Działania pracowników socjalnych wspierają zatrudnieni na umowę zlecenie: psycholog, opiekunka domowa oraz troje specjalistów świadczących specjalistyczne usługi opiekuńcze.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kotuniu swoją działalność prowadzi korzystając z zasobów finansowych, przekazywanych w formie dotacji z Urzędu Gminy w Kotuniu oraz Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie. Ponadto na realizację projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, GOPS w Kotuniu otrzymuje dotację z Mazowieckiej Jednostki Wdrażania Programów Unijnych w Warszawie.

Od 2008 r. do czerwca 2014 r. GOPS w Kotuniu realizował projekt systemowy POKL współfinansowany ze środków Unii Europejskiej Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Priorytetu VII, Działania 7.1 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji, Poddziałania 7.1.1 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji pt. "Lepsze wykształcenie-nadzieją na lepsze jutro" realizowany przez GOPS w Kotuniu. W ramach projektu przez 7 lat wsparciem objęto 79 osób bezrobotnych, nieaktywnych zawodowo i rolników. Uczestnicy projektu uczestniczyli w warsztatach z doradcą zawodowym, psychologiem oraz kursach zawodowych. Na ich rzecz świadczona była praca socjalna.

Od lipca 2014 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kotuniu w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Rozwoju Żeliszewa „Żeliszewiaczy” z siedzibą w Żeliszewie Dużym 15 realizuje projekt „Wsparcie w rozwoju osobowości członków rodzin z problemami uzależnień” w ramach projektu „Kalkulator Kosztów Zaniechania - wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań na Mazowszu w zakresie polityki społecznej, w obszarze analizy kosztów braku podejmowania działań aktywizujących wspierających”

realizowanego w ramach Priorytetu VII „Promocja integracji społecznej”, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 zadań publicznych Województwa Mazowieckiego w 2014 r. w obszarze polityka społeczna, podobszar „Działania na rzecz zapobiegania wykluczeniu społecznemu”.

W ramach projektu wsparciem objęto 40 osób (10 osób dorosłych oraz 30 dzieci i młodzieży).

Ponadto w lipcu 2014 r. zostało zawarte porozumienie pomiędzy Powiatowym Urzędem pracy w Siedlcach a Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Kotuniu w celu realizacji programu PAI polegającego na zatrudnieniu 10 bezrobotnych korzystających ze wsparcia pomocy społecznej do wykonywania prac społecznie-użytecznych na terenie gminy Kotuń oraz uczestnictwa w zajęciach z psychologiem i doradcą zawodowym.

Wnioski wraz z opisem dynamiki:

Ośrodek Pomocy Społecznej w Gminie Kotuń co roku podejmuje innowacyjne działania w zakresie rozwoju pracy socjalnej, usług społecznych, profilaktyki i prewencji. Swoje działania wzmacnia poprzez pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania i partnerstwa z organizacjami pozarządowymi i instytucjami.

III.14. Bezpieczeństwo publiczne

W 2013 r. na działania profilaktyczne w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych przeznaczono 6360 zł. W spektaklach profilaktycznych uczestniczyło 448 osób, w programach profilaktycznych na terenie szkół wzięło udział 444 uczestników. W 2012 r. na realizację szkolnych i środowiskowych programów profilaktycznych przeznaczono 6800zł
W 2011 na realizację szkolnych i środowiskowych programów profilaktycznych przeznaczono 8260,80zł

Największymi podmiotami funkcjonującymi na terenie gminy, z którymi gmina nawiązała współpracę i które stanowią duży potencjał dla celów profilaktyki , interwencji i pomocy są:

Publiczne szkoły w :Kotuniu, Żeliszewie Podkościelnym, Bojmiu, Koszewnicy i Cisiu-Zagrudziu

Kościół Rzymskokatolickie w : Kotuniu, Żeliszewie Podkościelnym i Oleksinie

Starokatolicki Kościół Mariawitów w Żeliszewie Dużym

Świątlice wiejskie w : Kotuniu, Żeliszewie Podk., Żeliszewie Dużym, Wilczonku, Sionnej, Nowej Dąbrówce, Polakach, Bojmiu, Broszkowie, Gręzowie, Pierogu, Rososzy, Sosnowem.

Posterunek Policji w Mokobodach

Ochotnicze Straże Pożarne w : Kotuniu, Żeliszewie Dużym, Sosnowem, Polakach, Broszkowie, Nowej Dąbrówce.

Na szczególną uwagę zasługują Stowarzyszenia:

„Nasz Kotuń” w Kotuniu

Rozwoju Żeliszewa „Żeliszewiacy” w Żeliszewie Dużym

„Boska Wioska” w Wilczonku

W 2011 r. na terenie Gminy Kotuń wykryto ogółem 113 przestępstw, w roku następnym była nieznaczna tendencja wzrostowa i liczba wykrytych przestępstw wyniosła 118. Analogicznie było z wykrywalnością, która wahała się od 66,6 do 68,2%. W omawianych latach zdecydowanie dominują przestępstwa o charakterze kryminalnym nad przestępstwami gospodarczymi.

W 2013 r. zdecydowanie zmniejszyła się liczba przestępstw na terenie Gminy Kotuń, ponieważ przestępstw stwierdzonych było o 62 mniej w porównaniu z rokiem 2011. Wzrosła również wykrywalność przestępstw. Zauważono znaczny spadek przestępstw dot. kradzieży. W latach 2011- 2012 było stwierdzonych 36-37 kradzieży z włamaniem dla porównania w 2013r. było ich tylko 18.

W 2013 r. nie odnotowano żadnych przestępstw nieletnich, co jest bardzo optymistyczną tendencją w porównaniu z latami poprzednimi, gdzie w 2011r. było 5 –ciu podejrzanych nieletnich a 2012 r. 10-ciu .

Działania Komisariatu Policji w Mokobodach skierowane są na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców między innymi Gminy Kotuń. Najważniejsze w tym zakresie pozostają zapobieganie i zwalczanie przestępczości pospolitej oraz redukcja wykroczeń szczególnie uciążliwych.

Komisariat Policji w Mokobodach w celu poprawy bezpieczeństwa prowadzi różnego rodzaju akcje pod kryptonimem:

- Bezpieczne ferie
  - Bezpieczne święta
  - Bezpieczny weekend majowy
  - Bezpieczne wakacje
  - Bezpieczna droga do szkoły
- oraz akcje pod kryptonimem „Alkohol”

Źródło :Opracowano na podstawie danych Komendy Wojewódzkiej Policji w Radomiu

III.15. Infrastruktura, transport i komunikacja

System komunikacji w gminie

Komunikacja na terenie gminy Kotuń opiera się na magistrali kolejowej E-20 Berlin – Warszawa – Moskwa, drodze krajowej nr 2 relacji Warszawa – Terespol oraz sieci dróg powiatowych, gminnych i wewnętrznych. Szlak kolejowy wraz z drogą krajową nr 2, a w przyszłości z autostradą, oraz z innymi urządzeniami infrastruktury wchodzi w skład transeuropejskiego korytarza komunikacyjnego nr II. Korytarz ten Biegnie z Europy północno-zachodniej przez Berlin, Warszawę, Mińsk do Moskwy.

Drogi

Tabela 28. Drogi publiczne

DROGI PUBLICZNE					
Kategoria	Numer drogi	Kierunki i połączenia	Klasa drogi	Nawierzchnia	Opis
Droga krajowa	2	Zchodnia granica państwa – wschodnia granica państwa; regionalnie: Warszawa – Siedlce; lokalnie wschód – zachód gminy (Gręzów – Bojmie)	GP	Utwardzona ulepszona	Pełni funkcję międzynarodową. Odcinek na terenie gminy – 17,270 km. W latach 2007 – 2009 drogę przebudowano. Wymieniona została nawierzchnia, urządzone rowy odwadniające, przebudowane skrzyżowania z drogami powiatowymi i gminnymi oraz zjazdy na posesje. Na odcinkach przebiegających przez wsie pobudowane zostały chodniki i zatoki dla autobusów. Droga krajowa nr 2 przebiega ze wchodu na zachód gminy. Jest częścią tras autobusowych.
Droga powiatowa	3673W	Bojmie – Grębków	Z	Ok 370 m utwardzona ulepszona 1600 m żwirowa	Ma znaczenie ponadlokalne. Realizuje połączenia z drogi krajowej nr 2 do sąsiedniej gminy – Grębkowa.
Droga powiatowa	3602W	Żeliszew Podkościelny – Koszewnica – droga	Z	Żeliszew Podk. – Żeliszew D. utwardzona ulepszona w stanie średnim;	Znaczenie lokalne. Zapewnia dojazd do przystanku kolejowego w Koszewnicy, łączy południowo – zachodnią część gminy z drogą krajową nr 2. Jest częścią tras

		krajowa nr 2 (Jagodne)		ok 250 m gruntowa ulepszona w stanie średnim; ok 1000 m żwirowa w stanie dobrym; ok 1375 m gruntowa ulepszona w stanie dobrym; ok 750 m gruntowa ulepszona w stanie średnim; ok 875 m gruntowa w stanie złym; ok 1125 m gruntowa ulepszona w stanie dobrym; ok 750 m żwirowa w stanie średnim; utwardzona ulepszona w stanie dobrym, na odcinku Pieńki – droga nr 2 w stanie złym.	autobusowych.
Droga powiatowa	3603W	Żeliszew Podkościelny – Niechnabrz (Koszewnic a)	Z	utwardzona ulepszona	Znaczenie ponadlokalne. Przez połączenie z drogami powiatowymi nr 3645W w Ozorowie oraz nr 3602W w Koszewnicy komunikuje gminę Skórzec z drogą krajową nr 2, oraz przystankiem kolejowym w Koszewnicy.

Droga powiatowa	3659W	Kotuń – Oleksin	Z	Utwardzona ulepszona; na odcinku pomiędzy wsiami Wilczonek i Kępa droga w złym stanie technicznym	Znaczenie ponadlokalne . Wraz z drogami powiatowymi nr 3673W, 3605W tworzy szlak komunikacyjny Grębków – Skórzec. Lokalnie realizuje połączenia zachodniej części gminy z miejscowością gminną. Jest częścią tras autobusowych.
		Oleksin – Bojmie	L		
Droga powiatowa	3660W	droga 3659W we wsi Żdżar – Sosnowe	Z	Utwardzona ulepszona	Znaczenie lokalne . Realizuje połączenia północno – zachodniej części gminy z przystankiem kolejowym Sosnowe w Albinowie. Jest jedyną drogą utwardzoną łączącą wieś Sosnowe z innymi miejscowościami na terenie gminy.
Droga powiatowa	3674W	Droga nr 2 – Jagodne – Kopcie	Z	Utwardzona ulepszona (do granicy gminy)	Znaczenie ponadlokalne . Połączenie gminy Grębków z drogą krajową nr 2. Lokalnie zapewnia komunikację wsi Jagodne z innymi miejscowościami na terenie gminy.
Droga powiatowa	3675W	Józefin – Czarnowąż – Kopcie	Z	Utwardzona ulepszona na odcinku droga nr 2 – granica gminy; gruntowa ulepszona 500 m w Polakach oraz 875 m w Józefinie; 925 m gruntowa	Znaczenie ponadlokalne . Wraz z drogą powiatową nr 3605W tworzy szlak komunikacyjny Grębków – Skórzec. Lokalnie obsługuje połączenia wsi Czarnowąż, Tymianka, Polaki z miejscowością gminną. Jest częścią tras autobusowych.
Droga powiatowa	3604W	Broszków – Żeliszew Podkoście- lny	Z	Utwardzona ulepszona: Broszków – Kotuń stan dobry, Kotuń – Trzemuszka stan średni, w	Znaczenie lokalne . Komunikuje południowo – zachodnią część gminy z północno – wschodnią częścią gminy. Połączenie z miejscowością gminną. Jest częścią tras autobusowych.

				Trzemeszcze stan dobry, odcinek o długości 875 m za Trzemeszką w stanie złym, do Żeliszewa Podkościelnego stan średni	
Droga powiatowa	3605W	Kotuń – Chlewiska – Nowaki – Skórzec – do drogi (Siedlce – Wólka Zastawka)	Z	Ok 800 m utwardzona ulepszona; ok 500 m gruntowa ulepszona; ok 200 m gruntowa; ok 625 m utwardzona ulepszona; ok 1400 m gruntowa; 950 m gruntowa ulepszona; 600 m gruntowa ulepszona	Znaczenie ponadlokalne. Tworzy część szlaku komunikacyjnego Grębków – Skórzec. Lokalnie komunikuje wsie Chlewiska, Pieróg, Cisie Zagrudzie, Nowa Dąbrówka z miejscowością gminną.
Droga powiatowa	3606W	Żelków – Chlewiska	Z	Odcinek ok 1875 m 3605W w Clewiskach – gruntowa; ok 2725 m utwardzona ulepszona	Znaczenie lokalne. Realizuje powiązania w południowo – wschodniej części gminy.
Droga powiatowa	3607W	Broszków – Żuków	Z	Ulepszona utwardzona, stan techniczny poza terenem zabudowanym zły	Znaczenie ponadlokalne. Komunikuje drogę nr 2 z gminą Mokobody. Lokalnie realizuje połączenia w północno – wschodniej części gminy.
Droga powiatowa	3647W	Żeliszew Podkościelny – Wodynie	Z	Ok 650 m ulepszona utwardzona w złym stanie	Droga o niewielkim znaczeniu ze względu na swój stan techniczny. Lokalnie stanowi dojazd do cmentarza oraz do zabudowań

				technicznym, do granicy gminy żwirowa	kolonijnych.
Droga gminna	360301 W	Gręzów – granica gminy Mokobody – Niwiski	D	1530 m gruntowa w złym stanie	Znaczenie lokalne.
Droga gminna	360302 W	Bojmie – gr. gm. Grębków – Sucha	D	1850 m utwardzona ulepszona stan dobry	Znaczenie lokalne.
Droga gminna	360303 W	Łączka – gr. gm. Mrozy – Porzewnica	D	610 m żwirowa w złym stanie	Znaczenie lokalne.
Droga gminna	360304 W	Mingosy – gr. gm. Grębków – Sybilaki	D	1570 m w tym: 550 m od drogi nr 2 gruntowa ulepszona, dalej do granicy gminy gruntowa	Znaczenie lokalne.
Droga gminna	360305 W	Trzemuszka – gr. gm. Skórzec – Ozorów	D	2170 m gruntowa; stan dobry	Znaczenie lokalne.
Droga gminna	360306 W	Droga powiatowa 3606W – Cisie Zagudzie	D	1530 m utwardzona betonowa w złym stanie	Znaczenie lokalne. Obsługa komunikacji w obrębie gminy. Jest częścią tras autobusowych.
Droga gminna	360307 W	Broszków – gr. gm. Mokobody – Ziomaki	D	3180 m w tym: 370 m utwardzona ulepszona w dobrym stanie; 210 m gruntowa ulepszona; 2600 m gruntowa w średnim stanie	Znaczenie lokalne.

Droga gminna	360308 W	Oleksin – Ryczyca – gr. gm. Kałuszyn – Groszki	D	3070 m w tym: 1550 m utwardzona ulepszona; 2600 m żwirowa	Znaczenie lokalne.
Droga gminna	360309 W	Niechnabrz – Trzemuszką	D	3880 m w tym: 2450 m – Trzemuszką – linia kolejowa – gruntowa; 1430 m – linia kolejowa – Niechnabrz – utwardzona ulepszona	Znaczenie lokalne. Droga nie posiada przejazdu przez tory. Łączy się z drogą techniczną wzdłuż torów. Po południowej stronie z drogą żwirową po północnej stronie z drogą utwardzoną ulepszoną. Obydwie drogi prowadzą do Kotunia.
Droga gminna	360310 W	Żeliszew Duży – Marysin – Łęki – Łączka (dr. pow. nr 3602 W)	D	4590 m utwardzona ulepszona w okolicy Łączki złym stanie technicznym	Znaczenie lokalne. Obsługa komunikacji w obrębie gminy. Jest częścią trasy autobusowej.
Droga gminna	360311 W	Mingosy – Wilczonek	D	1380 m utwardzona ulepszona w dobrym stanie	Znaczenie lokalne. Obsługa komunikacji w obrębie gminy. Łączy drogę nr 2 z drogą 3659 W
Droga gminna	360312 W	Czarnowąż – gr. gm. Mokobody – droga 3607W	D	980 m żwirowa stan dobry	Znaczenie lokalne.
Droga gminna	360313 W	Dąbrówka Nowa – gr. gm. Skórzec – Dąbrówka Wyłazy	D	380 m utwardzona ulepszona	Znaczenie lokalne.
Droga gminna	360314 W	droga 3675 W – Tymianka – droga	D	2720 m gruntowa	Znaczenie lokalne.

		3607W			
Droga gminna	360315 W	Kotuń – Polaki	D	2420 m utwardzona ulepszona	Znaczenie lokalne. Obsługa komunikacji w obrębie gminy. Jest częścią trasy autobusowej.
Droga gminna	360316 W	Czarnowąż – gr. gm. Grębków – Aleksandrówka	D	250 m gruntowa ulepszona	Znaczenie lokalne.
Droga gminna	360317 W	Trzemuszką – Chlewiska	D	2660 m w tym: 480 m gruntowa ulepszona na terenie zainwestowany m w Tymiance; 2180 m gruntowa	Znaczenie lokalne.

Przedstawiony powyżej podstawowy układ dróg publicznych jest uzupełniony licznymi drogami wewnętrznymi. Część dróg wewnętrznych jest urządzona jako drogi żwirowe, stabilizowane cementem, gruntowe ulepszone mechanicznie, asfaltowe. Do dróg wewnętrznych należą:

- drogi komunikujące południową część wsi Żeliszew Duży;
- droga obsługująca północną część wsi Łączka;
- droga w zachodniej części wsi Sosnowe równoległa do drogi nr 3660W;
- drogi obsługujące zachodnią część miejscowości Żdźdar;
- drogi na północy wsi Bojmie;
- drogi obsługujące wieś Pieńki;
- droga łącząca wsie Rososz i Łączka;
- drogi w Polakach i Broszkowie na północ od drogi krajowej nr 2;
- drogi obsługujące teren pomiędzy drogą krajową nr 2 na północy i linią kolejową oraz drogą powiatową nr 3604W i wschodnią granicą gminy;
- część ulic w miejscowości Kotuń.

Podczas modernizacji linii kolejowej E-20 wybudowano drogi serwisowe, które są ogólnie dostępne i stanowią uzupełnienie sieci komunikacyjnej na terenie gminy. Drogi serwisowe mają parametry dróg wewnętrznych i są to:

1. droga od granicy gminy w Sosnowem do bezkolizyjnego przejazdu kolejowego w Oleksinie – asfaltowa,
2. droga ze wsi Niechnabrz do Kotunia – asfaltowa,

3. droga po południowej stronie linii kolejowej od przejazdu kolejowego na wysokości cmentarza w Kotuniu do „Stawów Broszkowskich” – żwirowa ulepszona,
4. droga po północnej stronie linii kolejowej w Broszkowie.

Kolej

W granicach gminy Kotuń znajduje się 17,7 km odcinek linii kolejowej E-20 o znaczeniu międzynarodowym. Został on w ostatnich latach gruntownie przebudowany i dostosowany do jazdy pociągów z prędkością 160 km/h. Na terenie gminy znajduje się stacja kolejowa w Kotuniu oraz dwa przystanki w Koszewnicy i w Albinowie (Sosnowe). Zarówno stacja jak i przystanki posiadają miejsca parkingowe. Dojazd do przystanków i stacji jest zadowalający. Na terenie gminy Kotuń jest 5 przejazdów z automatyczną rogatką w Albinowie, Koszewnicy, Niechnabrzu, dwa w Kotuniu, w Gręzowie oraz jeden bezkolizyjny w Oleksinie.

1.3. Obsługa komunikacji zbiorowej

Komunikacja zbiorowa na terenie gminy Kotuń odbywa się transportem drogowym i kolejowym. Wzdłuż drogi krajowej nr2 realizowane są głównie połączenia regionalne i ponad regionalne. Lokalizowane jest ok 10 przystanków autobusowych. Dobrze zorganizowane są połączenia autobusami i busami do Warszawy, Mińska Mazowieckiego, Siedlec, Białej Podlaskiej. Dodatkowo z Siedlec do miejscowości Broszków dojeżdżają autobusy komunikacji miejskiej. Wzdłuż drogi krajowej realizowane są również połączenia lokalne. Z terenu gminy Kotuń prowadzone są również połączenia autobusowe międzygminne do Skórcza, Mokobód, Kałuszyna, Grębkowa. Transport autobusowy wewnątrz gminy komunikuje większość miejscowości na terenie gminy. Sieć dróg pozwala na obsługę wszystkich miejscowości w zakresie dowożenia uczniów do szkół.

1.4. Obsługa transportu

Na terenie gminy znajdują się trzy stacje tankowania gazu płynnego LPG oraz 4 stacje paliw. Przy każdej stacji paliw są zorganizowane parkingi oraz mała gastronomia. Zaopatrzenie w paliwo jest dobre. W Gręzowie znajduje się przedsiębiorstwo prowadzące naprawę plandek. W Polakach funkcjonuje zakład mechaniki pojazdowej i lakiernictwa.

Ocena komunikacji

Drogi

Położenie przy drodze krajowej nr 2 zwiększa szanse na rozwój gospodarczy gminy Kotuń. Komunikacja drogą krajową na odcinku w granicach gminy przebiega

płynnie. Przebudowa drogi zwiększy bezpieczeństwo dla kierujących pojazdami jak i mieszkańców położonych przy drodze nr 2 wsi. Nie wyeliminuje jednak zupełnie zagrożeń związanych z ruchem szczególnie samochodów ciężarowych.

Sieć dróg powiatowych na terenie gminy ma łączną długość 84,148 km natomiast gminnych 34,77 km. Stan techniczny dróg nie pozwala na płynne powiązanie niektórych wsi z miejscowością gminną. Zauważyć można brak dróg o nawierzchni utwardzonej ulepszonej skracających drogę i czas przejazdu pomiędzy miejscowościami na terenie gminy.

Kolej

Zmodernizowana linia kolejowa jest bezpieczniejsza. Zapewnia szybką komunikację zarówno ponadlokalną jak i wewnątrz gminy.

Komunikacja zbiorowa.

Gmina jest bardzo dobrze skomunikowana z ważnymi ośrodkami jak Warszawa – stolica państwa i województwa oraz Siedlce – siedziba powiatu. Istniejące trasy autobusowe nie zapewniają właściwej obsługi połączeń głównie w granicach gminy. Połączenia realizowane drogą nr 2 są jedynym transportem dla ludności zamieszkałej na północ od drogi nr 2. Za wyjątkiem wsi Czarnowąż, która leży przy jednej z tras autobusowych. Brak jest przystanków w północnych częściach wsi: Bojmie, Jagodne, Łączka. Miejscowości Albinów, Koszewnica i leżący w sąsiedztwie Niechnabrz są obsługiwane jedynie przez transport kolejowy. Brak jest komunikacji zbiorowej w miejscowościach Ryczyca, Pieńki, Rososz, Chlewiska, Sosnowe.

Podsumowanie

Wśród czynników warunkujących rozwój gminy w wymiarze gospodarczym, kulturowym, społecznym olbrzymie znaczenie posiada odpowiednio zorganizowany system infrastruktury komunikacyjnej. Gmina Kotuń posiada bardzo dobrą komunikację ponadlokalną. Możliwość szybkiego i łatwego dojazdu umożliwia rozwijanie ponadlokalnych kontaktów gospodarczych i kulturowych. Stanowi poważny atut dla rozwoju turystyki. Lokalizacja rzemiosła oraz usług służących nie tylko obsłudze podróźnych w pobliżu drogi nr 2 daje szansę na stworzenie nowych miejsc pracy poza rolnictwem. Dobrze rozwinięta sieć dróg sprzyja pogłębianiu więzi społecznych i poprawie jakości życia w gminie. Niekorzystne dla rozwoju jest brak twardej ulepszonej nawierzchni na drogach powiatowych i gminnych głównie w południowej części gminy. Wydłuża czas przejazdu pomiędzy wsiami i zwiększa koszty przejazdu. Stan dróg uniemożliwia równomierne rozłożenie tras autobusowych w granicach gminy. Ogranicza również połączenia z sąsiednimi gminami. Nawierzchnie w złym stanie technicznym zmniejszają bezpieczeństwo ruchu szczególnie w obszarach zabudowanych.

Telekomunikacja

Wszystkie miejscowości są objęte telefonią stacjonarną lub komórkową. Są one obsługiwane przez abonamentowe, światłowodowe urządzenia dostępowe SDA. Zainstalowany jest także system dostępu radiowego.

Elementy sieci telekomunikacyjnej na terenie gminy Kotuń to:

- 1) zakończenia sieci światłowodowej w czterech miejscowościach,
- 2) w sześciu miejscowościach węzły telekomunikacyjne,
- 3) w pięciu miejscowościach zlokalizowane są dostępowe węzły telekomunikacyjne,
- 4) w zasięgu sieci kablowych lub terminali radiowych jest 21 miejscowości.

Infrastruktura telekomunikacyjna dociera do 35% budynków na terenie gminy Kotuń.

Na terenie gminy Kotuń jest możliwość korzystania z usług czterech operatorów sieci telefonii mobilnej. Wieże telekomunikacyjne znajdują się w Polakach, Kotuniu oraz Bojmiu i Żeliszewie Dużym. Zasięg sieci GSM jest dobry na terenie całej gminy.

Obecnie w Gminie Kotuń istnieje pewna bariera dostępu, objawiająca się w tym, że znaczna ilość mieszkańców nie posiada dostępu do komputera, wynika to z warunków charakterystycznych dla obszaru objętego projektem, czyli ograniczonego potencjału ekonomicznego. Uwarunkowania te powodują, że procesy decydujące o rozwoju mają tendencję koncentrowania się w ośrodkach bogatszych. Zależności te decydują, że teren objęty projektem ma gorsze perspektywy. Obszar ten charakteryzują niskie dochody mieszkańców. Przyczyną wykluczenia jest też nienadążanie za możliwością zakupu usługi i szybkim rozwojem technologii z uwagi na brak środków finansowych. Gmina Kotuń posiada techniczną możliwość podłączenia Internetu. Na terenie Gminy funkcjonuje szkielet sieci Internetu szerokopasmowego, jednakże do tej pory nie były wdrażane żadne działania mające na celu wyposażenie mieszkańców w narzędzia do odbioru Internetu szerokopasmowego. Również instytucje z terenu gminy Kotuń nie były wyposażane w sprzęt komputerowy z przeznaczeniem do walki z wykluczeniem cyfrowym.

Czynnikami utrudniającymi korzystanie z Internetu są brak komputera, możliwości finansowych, zainteresowania korzystania z usług, umiejętności posługiwania się nowymi technologiami. Sytuacja ta ma miejsce w Gminie Kotuń, gdzie w większości przypadków powodem niekorzystania z usług internetowych jest zła sytuacja materialna rodzin, u których występuje zagrożenie wykluczeniem. Bariera jest koszt zakupu komputera.

Usługi związane z dostarczeniem Internetu na terenie Gm. będą zakupione od operatorów TP SA, ORANGE, Tele2, Netia, Arxnet, NeaNet, Mśłodnet.

Obiekty komunikacji i infrastruktury technicznej:

Elementy II transeuropejskiego korytarza transportowego:

- Droga krajowa nr relacji Warszawa – Terespol,
- Magistrała kolejowa E20 relacji Berlin–Warszawa–Moskwa, tereny zamknięte,

- Projektowana autostrada A2 relacji granica państwa - Świecko - Kukuryku - granica państwa,

oraz:

- Istniejąca linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia 110kV,
- Projektowana linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia 400kV.

Powyższe obszary, obiekty i zadania uwzględnione są w planie województwa mazowieckiego.

Część obszaru gminy objęta jest koncesją na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego – koncesja „Siedlce”.

3. Komunikacja

Duża liczba wyjeżdżających do pracy poza gminą wynika z dobrego systemu komunikacyjnego jakim dysponuje gmina Kotuń. Jej mieszkańcy korzystają z komunikacji kolejowej i samochodowej. Komunikację kolejową ułatwiają: stacja kolejowa w Kotuniu oraz 2 przystanki osobowe: w Sosnowem i Koszewnicy. Dzięki nim ludność gminy ma połączenie z Siedlcami, Mińskiem Mazowieckim, Warszawą, ale także z niektórymi miejscowościami wewnątrz gminy.

Komunikacja samochodowa odbywa się po drodze krajowej nr 2, drogach powiatowych i drogach gminnych. Stan techniczny drogi krajowej jest bardzo dobry, w gorszej sytuacji znajdują się drogi powiatowe. Np. część takich dróg jak: 3602W Żeliszew Podkościelny – Koszewnica, 3659W Kotuń – Oleksin – Bojmie, 3604W Broszków – Żeliszew Podkościelny, 3607W Broszków – Żuków, 3647W Żeliszew Podkościelny – Wodynie jest w złym stanie technicznym i wymaga natychmiastowego przeprowadzenia odpowiednich prac remontowych i inwestycyjnych. Także w złym stanie technicznym są niektóre drogi gminne np. Gręzów – Mokobody – Niwiski, Łączka – gm Mrozy – Porzewnica, droga powiatowa 3606W Cisie Zagrudzie. Zły stan techniczny wymienionych dróg obniża jakość życia w gminie, gdyż ogranicza komunikację autobusową w granicach gminy, szczególnie w jej południowej części.

- 1) Gmina Kotuń ma dobre warunki wynikające z bardzo dobrze rozwiniętego systemu ponadlokalnych urządzeń średniego napięcia, na który składa się:
  - własna stacja 110/15 kV ("RPZ Kotuń") zasilana dwustronnie liniami WN 110 kV, posiadająca jeszcze duże rezerwy mocy i możliwość wyprowadzenia następnych kilku magistralnych linii SN 15 kV, co w perspektywie stwarza dogodne warunki lokalizacji w gminie (zwłaszcza w Kotuniu i wsiach położonych wzdłuż trasy Warszawa – Terespol) obiektów o większym zapotrzebowaniu na moc szczytową (rzędu kilkuset kilowatów dla poszczególnych obiektów), możliwy jest więc rozwój drobnego przemysłu i usług;
  - siedem będących w dobrym stanie technicznym magistralnych linii SN 15 kV dostarczających energię pracującym w gminie Kotuń i gminach sąsiednich stacjom 15/0,4 kV oraz mających powiązania z położonymi w Siedlcach

i Mrozach stacjami 110/15 kV będącymi dla gminy Kotuń źródłami zasilania awaryjnego.

- 2) Bardzo istotnym uwarunkowaniem rozwoju jest położenie gminy na szlaku projektowanej autostrady, bowiem zasilanie projektowanego w niej węzła wraz z miejscem obsługi podróżnych wymagać będzie rozbudowy sieci urządzeń SN 15 kV i n.n. 0,4 kV. Budowa sieci SN 15 kV i nn w wykonaniu kablowym umożliwi łatwiejszą ich realizację w porównaniu z sieciami napowietrznymi, jak również ich późniejszą eksploatację.
- 3) Bariery rozwoju gminy w aspekcie stanu infrastruktury technicznej:
  - Całkowity brak systemu zaopatrzenia w gaz ziemny oraz realnych perspektyw powstania tego systemu w najbliższym czasie
  - Nie uregulowany stan gospodarki wodno-ściekowej na obszarach pozostającym poza zasięgiem istniejącej oczyszczalni
  - Brak możliwości dalszej rozbudowy systemu kanalizacyjnego w oparciu o istniejącą oczyszczalnię
  - Występowanie na terenie gminy obszarów chronionych Natura 2000, utrudniające lokalizację obiektów mogących pogorszyć stan środowiska naturalnego
  - Zagrożenie likwidacją gminnego składowiska odpadów przy braku jasnych perspektyw alternatywnych rozwiązań gospodarki odpadami.
  - Istotną barierą prawidłowego rozwoju zaczyna być zły stan techniczny lokalnych urządzeń elektroenergetycznych w 10 wsiach gminy wymagających pełnych reelektryfikacji. Jeśli dodać do tego 7 wsi (w tym Kotuń) wymagających modernizacji częściowych okaże się, że ok. 55 % wsi gminy potrzebuje poprawy parametrów energii elektrycznej niskiego napięcia.

III.16. Ochrona środowiska

Ochrona środowiska

Środowisko przyrodnicze jest typowe dla gmin województwa mazowieckiego. Dominującym krajobrazem jest krajobraz rolniczy. Na wysoczyznach rozciągają się pola uprawne, zaś w dolinach rzecznych i obniżeniach – łąki i pastwiska. Lasy są rozproszone, zajmują 21 % powierzchni gminy (w województwie mazowieckim 22 %). Nie funkcjonują zakłady pracy zanieczyszczające powietrze i wodę. Tak jak w innych gminach, głównymi emitentami tlenku węgla i dwutlenku siarki są paleniska domowe, gdzie spalany jest zasiarczony węgiel. Jest zły stan rzek przepływających przez gminę Kotuń. Przyczyną tego jest brak kanalizacji, co wiąże się z odprowadzaniem ścieków do gruntu i rowów. Brak kanalizacji spowodował także zanieczyszczenie bakteriologiczne i chemiczne wód pierwszego poziomu na większości obszaru gminy.

Nie występuje szkodliwa emisja hałasu.

Na terenie gminy Kotuń znajdują się obiekty i obszary służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

Obszary służące ochronie przyrody:

- Siedlecko-Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Miński Obszar Chronionego Krajobrazu,
- obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – Dolina Kostrzynia (kod obszaru – PLB 140009),
- rezerwat przyrody „Stawy Roszkowskie”.

Na terenie gminy występują obiekty i obszary objęte ochroną prawną na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Utworzono następujące obszary i obiekty chronione:

- 1) Rezerwat ornitologiczny Stawy Roszkowskie,
- 2) Siedlecko-Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- 3) Mazowiecki Obszar Chronionego Krajobrazu,
- 4) Pomniki przyrody (16 pomników – łącznie 25 drzew),
- 5) Parki dworskie w Broszkowie, Chlewiskach, Żeliszewie Podkościelnym i Cisiu Zagrudziu,
- 6) Obszar Natura 2000 „Dolina Kostrzynia ”PLB 140009

1) Parki dworskie

Na terenie gminy znajdują się 4 dworskie parki uznane za zabytkowe. W trzech z nich zachowały się dwory obecnie użytkowane (Chlewiska i Cisie Zagrudzie) lub odbudowywane (Żeliszew Podkościelny).

Park w Broszkowie

Jest to park krajobrazowy o powierzchni 6,0 ha założony w połowie XIX wieku. Dwór i inne zabudowania zostały zniszczone. Zachowały się niewielkie stawy oraz drzewostan parkowy z takimi gatunkami jak: grab, lipa, klon, jesion, kasztanowiec, wiąz, olsza czarna i inne. Na terenie parku znajduje się jeden pomnik przyrody i dwa pomniki projektowane.

Park w Chlewiskach

Park krajobrazowy założony w drugiej połowie XIX wieku, z zachowanym dworem drewnianym wzniesionym na przełomie XIX i XX wieku. Powierzchnia parku wynosi 3,3 ha. Dostatecznie zachował się drzewostan parkowy, w którym znajdują się trzy pomniki przyrody.

Park w Żeliszewie Dużym

Park krajobrazowy założony w drugiej połowie XVIII wieku na powierzchni 12,9 ha. Zachował się pałac oraz urozmaicony pod względem składu gatunkowego drzewostan parkowy, w tym trzy pomniki przyrody. Część parku stanowi starodrzew sosnowy.

Park w Cisiu Zagrudziu

Park krajobrazowy z drugiej połowy XIX wieku, założony na powierzchni 2,5 ha. Zachował się murowany dwór z początku XX wieku. W zróżnicowanym drzewostanie parkowym znajdują się 4 pomniki przyrody.

2) Pozostałe formy ochrony

Wśród elementów rzeźby terenu i krajobrazu w gminie Kotuń ochronie prawnej podlegają wydmy z murawami szczytlichowymi i naturalne zbiorniki wodne. Liczne wydmy są lub były eksploatowane, bowiem znaczna część zasobów kruszywa naturalnego rozpoznanego jako przydatne dla lokalnego budownictwa gospodarskiego występuje w formie wydym lub wałów wydmy. Ochronie przed przeznaczeniem na cele nierolnicze i nieleśne podlegają grunty rolne i leśne na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Obszar gminy Kotuń jest obszarem zasilania głównego zbiornika wód podziemnych – GZWP nr 215A Subniecka warszawska – część centralna (wody w utworach trzeciorzędowych). W tej części zbiornika wprowadzono wysoką ochronę (OWO) z uwagi na dobrą izolację poziomą z wodami o dobrej i trwałej jakości, ale o ograniczonych zasobach.

Ponadto ochronie podlegają tereny ujęć wody (w Kotuniu 4 i w Żeliszewie 4) zarówno dla potrzeb miejscowej ludności jak i dla przemysłu spożywczego.

2. Krajobraz i jego walory

Dominującym typem krajobrazu na opisywanym terenie jest krajobraz rolniczy, ukształtowany przez człowieka. Na wysoczyznach polodowcowych występuje pola uprawne o rozdrobnionej strukturze upraw, natomiast w dolinach rzecznych oraz obniżeniach terenu łąki i pastwiska. Duże rozdrobnienie struktury krajobrazu stwarza dogodne warunki do egzystencji wielu gatunków roślin i zwierząt, co jest cechą korzystną i sprzyja zachowaniu gatunków typowych dla krajobrazu rolniczego, w tym zagrożonych wyginięciem. Pod tym względem walory krajobrazowe i przyrodnicze większości terenu gminy Kotuń są wysokie.

Przewidywane zmiany w rolnictwie polegające przede wszystkim na tworzeniu gospodarstw wielkoobszarowych i wielkotowarowych, zmieniają częściowo środowisko przyrodnicze i mogą stanowić zagrożenie dla tego krajobrazu, ukształtowanego w ciągu wielowiekowej uprawy.

Stopień zmeliorowania użytków zielonych w dolinach Kostrzynia i Świdnicy jest duży. Jest to ingerencja o stosunkowo znacznych skutkach dla krajobrazu i wrażliwych ekosystemów w dolinach tych rzek, szczególnie na fragmentach z pokładami torfu.

Walory krajobrazowe

Obszar gminy Kotuń jest zróżnicowany pod względem rzeźby terenu, szaty roślinnej, struktury użytkowania gruntów, rozbudowy infrastruktury technicznej, a tym samym jest niejednorodny pod względem wartości przyrodniczych poszczególnych fragmentów. W trakcie waloryzacji uwzględniano różne kryteria pozwalające na ocenę wartości przyrodniczej tego obszaru, takie jak naturalność występujących tu biocenoz (ogólne bogactwo gatunków i zespołów, liczba gatunków rzadkich i zagrożonych), reprezentatywność i unikalność w większej skali (ponadlokalnej), wielkość powierzchni, zróżnicowanie rzeźby terenu i inne.

Na terenie gminy Kotuń wyróżniono obszary przyrodnicze o randze krajowej, regionalnej i lokalnej.

Obszary o randze krajowej

Na terenie gminy Kotuń występuje obszar przyrodniczy spełniający kryteria obszarów o randze krajowej. Jest to dolina Kostrzynia i Witówki w granicach gminy. Obszar ten obejmuje doliny obu rzek. Ze względu na wysokie walory przyrodnicze, a zwłaszcza ornitologiczne, dolina Kostrzynia została objęta ochroną jako obszar Natura 2000, wchodzący do systemu obszarów chronionych Unii Europejskiej.

Obszary o randze regionalnej

Na terenie gminy Kotuń występują dwa obszary przyrodnicze spełniające kryteria obszarów o randze regionalnej. Są to:

- 1) Kompleks stawów rybnych w Broszkowie, wraz z fragmentem doliny Świdnicy i przylegającymi lasami. Część tego terenu jest objęta ochroną rezerwatową. Ten bardzo urozmaicony i bogaty pod względem przyrodniczym teren zajmuje około 800 ha powierzchni.
- 2) Środkowy fragment doliny Świdnicy na odcinku od drogi Koszewnica–Pieńki do drogi Kotuń–Broszków wraz z kompleksami olsów i lasów łęgowych. W granicach tego terenu znajduje się projektowany rezerwat przyrody Łęgi Zofinowskie.

Obszary o randze lokalnej

W granicach gminy wyznaczono cztery tereny spełniających kryteria obszarów o randze lokalnej. Są to:

- 1) Kompleks leśny położony na północ od wsi Mingosy, o powierzchni (w granicach gminy Kotuń) około 270 ha.
- 2) Kompleks leśny położony na północ od drogi Wilczonek–Kępa łącznie z występującymi na jego skraju łąkami oraz bagienkami, o łącznej powierzchni około 250 ha.
- 3) Kompleks łąk ze stawami rybnymi w Trzemuszcze i przylegającymi lasami położonymi między Kotuniem, Żeliszewem Podkościelnym i Rososzą, o powierzchni około 870 ha.
- 4) Niewielkie zbiorniki wodne (projektowane użytki ekologiczne) położone między Żeliszewem Dużym a wsią Łączka, wraz z występującymi tu wydmami i niewielkimi lasami o łącznej powierzchni około 180 ha.

4. Zagrożenia środowiska przyrodniczego

Jakość powietrza, gleb i wód

Na terenie gminy Kotuń nie odnotowuje się większego skażenia środowiska.

Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego są środki transportu oraz paleniska domowe. W paleniskach domowych spalany jest przede

wszystkim węgiel (często zasiarczony) oraz drewno. Powoduje to lokalne zanieczyszczenie atmosfery, głównie tlenkami węgla i dwutlenkiem siarki.

Zanieczyszczenia emitowane przez transport samochodowy koncentrują się wzdłuż dróg. Największym ciągiem komunikacyjnym i największym źródłem zanieczyszczeń na terenie gminy jest droga krajowa. Jest to trasa o znacznym natężeniu ruchu w związku z czym hałas i spaliny w znacznym stopniu pogarszają stan środowiska.

Wody gruntowe występujące w pierwszym poziomie wodonośnym nie posiadają dobrej izolacji w związku z czym może w nich występować skażenie bakteriologiczne i chemiczne. Na terenach dolin i innych obniżeniach terenu gdzie wody gruntowe ujawniają się na powierzchni w postaci mokradeł i zabagnień są one szczególnie narażone na skażenie zwłaszcza ściekami pochodzenia komunalnego i substancjami chemicznymi stosowanymi w rolnictwie.

Głębsze warstwy wodonośne posiadają dobrą izolację utworami słabo przepuszczalnymi, w związku z czym wody z tych poziomów nie są zagrożone skażeniem.

Klimat akustyczny

Podobnie jak w przypadku emisji zanieczyszczeń powietrza, głównym źródłem hałasu na terenie gminy jest transport samochodowy. Rosnąca liczba samochodów powoduje, iż aktualnie poziom hałasu drogowego jest jeszcze wyższy. Stanowi to o przekroczeniu wartości dopuszczalnego poziomu hałasu powodowanego przez drogi określonego w rozporządzeniu

Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w *sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku* (Dz. U. Nr 120, poz. 826). Wartości te wynoszą:

- 1) dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – 55 dB w porze dziennej i 50 dB w porze nocnej,
- 2) dla terenów zabudowy zagrodowej – 60 dB w porze dziennej i 50 dB w porze nocnej.

Źródłem hałasu są również napowietrzne przesyłowe linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia przebiegające przez teren gminy 110 kV relacji Miłosna-Mińsk-Kotuń-Siedlce.

Odpowiednie wartości dopuszczalne równoważnego poziomu dźwięku emitowanego przez linie energetyczne wynoszą 60 dB w porze dziennej i 50dB w porze nocnej dla terenów zabudowy mieszkaniowej jedno- i wielorodzinnej oraz zagrodowej i zamieszkania zbiorowego.

Ponadto drugorzędnymi źródłami hałasu, które mogą powodować lokalne uciążliwości są położone na terenie gminy zakłady usługowe, produkcyjne, przemysłowe.

Zagrożenia środowiska mogą mieć dwojaki charakter: zagrożenia naturalne i antropogeniczne.

Zagrożenia naturalne występują w obszarach zagrożonych powodzią lub podtopieniami w dolinach rzecznych.

Zagrożenia środowiska o charakterze antropogenicznym są następujące.

Warunki aerosanitarne gminy Kotuń są kształtowane poprzez: wielkość emisji zanieczyszczeń powstających w gminie, stopień ich redukcji, rozmieszczenie emitorów. Do głównych źródeł zanieczyszczeń powietrza należą zakłady produkcyjne, paleniska domowe na terenie całej gminy, gminne składowisko odpadów w miejscowości gminnej oraz transport drogowy (hałas, emisja spalin). Z uwagi na małą skalę produkcji przemysłowej emisja zanieczyszczeń z tego źródła jest znikoma i nie przyczynia się w istotny sposób do pogorszenia warunków aerosanitarnych. Najbardziej uciążliwa jest emisja zanieczyszczeń pyłowo-gazowych z domowych systemów grzewczych. Duży udział terenów zielonych niweluje w pewnym stopniu skutki tej emisji.

Ponadto negatywny wpływ na środowisko wywierają „dzikie wysypiska śmieci”, znajdujące się przy bocznych drogach lub w strefach obrzeży lasów i wód.

W strefie oddziaływania gminnego składowiska odpadów nie występują elementy zagospodarowania wiążące się z długotrwałym przebywaniem ludzi, stąd jego negatywne oddziaływanie nie jest znaczące. Stan sanitarny rzek przepływających przez gminę Kotuń nie jest zadawalający. Głównym źródłem zagrożeń dla wód w obrębie gminy są odprowadzane bezpośrednio do gruntu i wód powierzchniowych ścieki komunalne i ścieki związane z produkcją rolniczą. Przy zwodociągowaniu wszystkich jednostek osadniczych na terenie gminy, brak systemu kanalizacji sanitarnej sprzyja zanieczyszczaniu wód i ziemi.

Poziom zagrożenia wód podziemnych jest niewielki w związku z dobrą izolacją użytkowych poziomów wodonośnych. Jakości wód zagrażają „dzikie wysypiska”, ewentualne odcieki z ze składowiska odpadów, infiltracja zanieczyszczonych wód powierzchniowych. Na terenie gminy nie ma większych źródeł nadmiernej, szkodliwej emisji hałasu. Przebiegające tu trasy komunikacyjne nie wpływają znacząco na pogorszenie warunków akustycznych powietrza.

Zagrożeniem dla roślinności i świata zwierząt są niewłaściwie przeprowadzone melioracje, prowadzące do osuszania terenów dolin i obniżen, w wyniku czego następuje ubożenie składu gatunkowego zbiorowisk roślinnych i wycofywanie się lub zmniejszanie liczebności niektórych gatunków zwierząt.

Tendencje zmian w środowisku przyrodniczym

Podstawowe kierunki zmian zachodzących w środowisku można określić w następujący sposób. Utrzymujące się zanieczyszczenie wód Kostrzyna i Świdnicy ma charakter stały, chociaż stan czystości ulega poprawie. Jakość wody w tych rzekach jest skorelowana w znacznym stopniu ze stanem sanitarnym gminy. Podstawowym powodem zanieczyszczenia ich wód jest brak systemu kanalizacji zbiorczej na obszarze gminy. Część zanieczyszczeń pochodzi z terenów położonych poza granicami gminy Kotuń.

Postępująca degradacja powierzchni ziemi w wyniku eksploatacji kopalni pospolitych, bez równoległej rekultywacji ma charakter lokalny, ale należy to zjawisko wyeliminować.

Pogłębianie się deficytu wody, powodowanego szybkim odprowadzaniem wód z wiosennych roztopów i opadów atmosferycznych, stanowi zagrożenie dla zbiorowisk leśnych i łąkowych w dolinach, ale także wpływa na sąsiednie wyżej położone tereny, poprzez obniżanie się poziomu zwierciadła wód gruntowych i przesuszanie siedlisk. Na terenie gminy występują obiekty i obszary objęte ochroną prawną na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Stawy są często odwiedzane przez gatunki przelotne i zalatujące. Zarówno w czasie wiosennych i jesiennych migracji można tu spotkać rzadkie ptaki, takie jak: nur czarnoszyi, perkoz rogaty, kaczka hełmiatka, markaczka, uхла, kilka gatunków gęsi, brodziec, rybitwy i wąsatki.

Dosyć licznie reprezentowane są ssaki. Stwierdzono występowanie 12 gatunków, w tym m.in. łosia, wydry, borsuka, lisa, piżmaka, co najmniej dwa gatunki nietoperzy oraz szereg gatunków drobnych ssaków zasiedlających różne środowiska. Z gadów nielicznie występują: zaskroniec, jaszczurka zwinka oraz prawdopodobnie padalec i żmija zygzakowata. Liczne są żaby zielone i brunatne, znacznie rzadziej spotyka się ropuchę szarą, zieloną i grzebiuszkę ziemną. W stawach oraz rowach występują pospolite gatunki ryb i bezkręgowców wodnych.

Bardzo zróżnicowana jest szata roślinna rezerwatu. W latach 1990–1991 stwierdzono tu występowanie 33 zespołów roślinnych, w większości szuwarowych i wodnych (Kot i in. 1992). Największą powierzchnię zajmuje ubogie gatunkowo zbiorowisko trzcinnika lancetowatego oraz szuwar trzciny, znacznie mniejszą szuwaru pałki wąskolistnej i szerokolistnej. Turzycowiska występują na niewielkich powierzchniach. Ze zbiorowisk leśnych dominują: ols porzeczkowy, łąg jesionowo-olszowy, kontynentalny bór mieszany oraz grąd i zarośla łożowe.

W roku 2007 został sporządzony plan ochrony rezerwatu Stawy Broszkowskie. Inwentaryzacja zbiorowisk roślinnych wykazała występowanie 53 taksonów w randze zespołu i zbiorowiska (Falkowski, Falkowska 2007).

Obszary Chronionego Krajobrazu – zostały utworzone uchwałą Nr XVII/99/86 z dnia 28.10.1986 r. ówczesnej Wojewódzkiej Rady Narodowej w Siedlcach. Utworzono wówczas 7 obszarów, z których dwa – Miński Obszar Chronionego Krajobrazu i Siedlecko-Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu – znajdują się częściowo w granicach gminy Kotuń. Obecnie zasady zagospodarowania zawarte są w Rozporządzeniu Nr 17 Wojewody Mazowieckiego z dnia 15 kwietnia 2005 r. w sprawie Siedlecko-Węgrowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz Rozporządzeniu Nr 39 Wojewody Mazowieckiego z dnia 5 maja 2005 r. w sprawie Mińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Do głównych zagrożeń omawianego obszaru należą:

- zamiana łąk na grunty orne,
- zaniechanie koszenia,
- sukcesja lasu, melioracja i przesuszanie torfowisk,
- planowana budowa autostrady przecinającej ostoję.

Pomniki przyrody

Pomniki przyrody (w liczbie 16) występują na terenie gminy Kotuń głównie w podworskich parkach zabytkowych. Są to pojedyncze drzewa lub niewielkie grupy drzew. Chronione są takie gatunki jak: dąb szypułkowy, dąb czerwony, brzoza czarna, sosna zwyczajna, jesion wyniosły, sosna wejmutka, buk pospolity, klon zwyczajny i świerk pospolity. Najwięcej pomników znajduje się w parku zabytkowym w Chlewiskach, Cisiu Zagrudziu oraz w Żeliszewie Dużym. Do objęcia ochroną proponowane są trzy drzewa w parku w Broszkowie oraz aleja lipowa przy drodze Kotuń – Reymontówka.

Pozostałe formy ochrony

Wśród elementów rzeźby terenu i krajobrazu w gminie Kotuń ochronie prawnej podlegają wydmy z murawami szczytlichowymi i naturalne zbiorniki wodne. Liczne wydmy są lub były eksploatowane, bowiem znaczna część zasobów kruszywa naturalnego rozpoznanego jako przydatne dla lokalnego budownictwa gospodarskiego występuje w formie wydm lub wałów wydmowych. Ochronie przed przeznaczaniem na cele nierolnicze i nieleśne podlegają grunty rolne i leśne na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Obszar gminy Kotuń jest obszarem zasilania głównego zbiornika wód podziemnych – GZWP nr 215A Subniecka warszawska – część centralna (wody w utworach trzeciorzędowych). W tej części zbiornika wprowadzono wysoką ochronę (OWO) z uwagi na dobrą izolację poziomą z wodami o dobrej i trwałej jakości, ale o ograniczonych zasobach.

Ponadto ochronie podlegają tereny ujęć wody (w Kotuniu 4 i w Żeliszewie 4) zarówno dla potrzeb miejscowej ludności jak i dla przemysłu spożywczego.

Krajobraz i jego walory

Dominującym typem krajobrazu na opisywanym terenie jest krajobraz rolniczy, ukształtowany przez człowieka. Na wysoczyznach polodowcowych występuje pola uprawne o rozdrobnionej strukturze upraw, natomiast w dolinach rzecznych oraz obniżeniach terenu łąki i pastwiska. Duże rozdrobnienie struktury krajobrazu stwarza dogodne warunki do egzystencji wielu gatunków roślin i zwierząt, co jest cechą korzystną i sprzyja zachowaniu gatunków typowych dla krajobrazu rolniczego, w tym zagrożonych wyginięciem. Pod tym względem walory krajobrazowe i przyrodnicze większości terenu gminy Kotuń są wysokie.

Przewidywane zmiany w rolnictwie polegające przede wszystkim na tworzeniu gospodarstw wielkoobszarowych i wielkotowarowych, zmieniają częściowo środowisko przyrodnicze i mogą stanowić zagrożenie dla tego krajobrazu, ukształtowanego w ciągu wielowiekowej uprawy.

Stopień zmeliorowania użytków zielonych w dolinach Kostrzyna i Świdnicy jest duży. Jest to ingerencja o stosunkowo znacznych skutkach dla krajobrazu i wrażliwych ekosystemów w dolinach tych rzek, szczególnie na fragmentach z pokładami torfu.

Walory krajobrazowe

Obszar gminy Kotuń jest zróżnicowany pod względem rzeźby terenu, szaty roślinnej, struktury użytkowania gruntów, rozbudowy infrastruktury technicznej, a tym samym jest niejednorodny pod względem wartości przyrodniczych poszczególnych fragmentów. W trakcie waloryzacji uwzględniano różne kryteria pozwalające na ocenę wartości przyrodniczej tego obszaru, takie jak naturalność występujących tu biocenoz (ogólne bogactwo gatunków i zespołów, liczba gatunków rzadkich i zagrożonych), reprezentatywność i unikalność w większej skali (ponadlokalnej), wielkość powierzchni, zróżnicowanie rzeźby terenu i inne.

Na terenie gminy Kotuń wyróżniono obszary przyrodnicze o randze krajowej, regionalnej i lokalnej.

Obszary o randze krajowej

Na terenie gminy Kotuń występuje obszar przyrodniczy spełniający kryteria obszarów o randze krajowej. Jest to dolina Kostrzyna i Witówki w granicach gminy. Obszar ten obejmuje doliny obu rzek. Ze względu na wysokie walory przyrodnicze, a zwłaszcza ornitologiczne, dolina Kostrzyna została objęta ochroną jako obszar Natura 2000, wchodzący do systemu obszarów chronionych Unii Europejskiej.

Obszary o randze regionalnej

Na terenie gminy Kotuń występują dwa obszary przyrodnicze spełniające kryteria obszarów o randze regionalnej. Są to:

- 3) Kompleks stawów rybnych w Broszkowie, wraz z fragmentem doliny Świdnicy i przylegającymi lasami. Część tego terenu jest objęta ochroną rezerwatową. Ten bardzo urozmaicony i bogaty pod względem przyrodniczym teren zajmuje około 800 ha powierzchni.

- 4) Środkowy fragment doliny Świdnicy na odcinku od drogi Koszewnica–Pieńki do drogi Kotuń–Broszków wraz z kompleksami olsów i lasów łągowych. W granicach tego terenu znajduje się projektowany rezerwat przyrody Łęgi Zofinowskie.

Obszary o randze lokalnej

W granicach gminy wyznaczono cztery tereny spełniających kryteria obszarów o randze lokalnej. Są to:

- 5) Kompleks leśny położony na północ od wsi Mingosy, o powierzchni (w granicach gminy Kotuń) około 270 ha.
- 6) Kompleks leśny położony na północ od drogi Wilczonek–Kępa łącznie z występującymi na jego skraju łąkami oraz bagienkami, o łącznej powierzchni około 250 ha.
- 7) Kompleks łąk ze stawami rybnymi w Trzemeszce i przylegającymi lasami położonymi między Kotuniem, Żeliszewem Podkościelnym i Rososzą, o powierzchni około 870 ha.
- 8) Niewielkie zbiorniki wodne (projektowane użytki ekologiczne) położone między Żeliszewem Dużym a wsią Łączka, wraz z występującymi tu wydhami i niewielkimi lasami o łącznej powierzchni około 180 ha.

Zagrożenia środowiska przyrodniczego

Jakość powietrza, gleb i wód

Na terenie gminy Kotuń nie odnotowuje się większego skażenia środowiska.

Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego są środki transportu oraz paleniska domowe. W paleniskach domowych spalany jest przede wszystkim węgiel (często zasiarczony) oraz drewno. Powoduje to lokalne zanieczyszczenie atmosfery, głównie tlenkami węgla i dwutlenkiem siarki.

Zanieczyszczenia emitowane przez transport samochodowy koncentrują się wzdłuż dróg. Największym ciągiem komunikacyjnym i największym źródłem zanieczyszczeń na terenie gminy jest droga krajowa. Jest to trasa o znacznym natężeniu ruchu w związku z czym hałas i spaliny w znacznym stopniu pogarszają stan środowiska.

Wody gruntowe występujące w pierwszym poziomie wodonośnym nie posiadają dobrej izolacji w związku z czym może w nich występować skażenie bakteriologiczne i chemiczne. Na terenach dolin i innych obniżeniach terenu gdzie wody gruntowe ujawniają się na powierzchni w postaci mokradeł i zabagnień są one szczególnie narażone na skażenie zwłaszcza ściekami pochodzenia komunalnego i substancjami chemicznymi stosowanymi w rolnictwie.

Głębsze warstwy wodonośne posiadają dobrą izolację utworami słabo przepuszczalnymi, w związku z czym wody z tych poziomów nie są zagrożone skażeniem.

Klimat akustyczny

Podobnie jak w przypadku emisji zanieczyszczeń powietrza, głównym źródłem hałasu na terenie gminy jest transport samochodowy. Rosnąca liczba samochodów powoduje, iż aktualnie poziom hałasu drogowego jest jeszcze wyższy. Stanowi to o przekroczeniu wartości dopuszczalnego poziomu hałasu powodowanego przez drogi określonego w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie *dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku* (Dz. U. Nr 120, poz. 826). Wartości te wynoszą:

- 3) dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – 55 dB w porze dziennej i 50 dB w porze nocnej,
- 4) dla terenów zabudowy zagrodowej – 60 dB w porze dziennej i 50 dB w porze nocnej. Źródłem hałasu są również napowietrzne przesyłowe linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia przebiegające przez teren gminy 110 kV relacji Miłosna–Mińsk-Kotuń–Siedlce.

Odpowiednie wartości dopuszczalne równoważnego poziomu dźwięku emitowanego przez linie energetyczne wynoszą 60 dB w porze dziennej i 50dB w porze nocnej dla terenów zabudowy mieszkaniowej jedno- i wielorodzinnej oraz zagrodowej i zamieszkania zbiorowego.

Ponadto drugorzędnymi źródłami hałasu, które mogą powodować lokalne uciążliwości są położone na terenie gminy zakłady usługowe, produkcyjne, przemysłowe.

Zagrożenia środowiska mogą mieć dwojaki charakter: zagrożenia naturalne i antropogeniczne.

Zagrożenia naturalne występują w obszarach zagrożonych powodzią lub podtopieniami w dolinach rzecznych.

Zagrożenia środowiska o charakterze antropogenicznym są następujące.

Warunki aerosanitarne gminy Kotuń są kształtowane poprzez: wielkość emisji zanieczyszczeń powstających w gminie, stopień ich redukcji, rozmieszczenie emitorów. Do głównych źródeł zanieczyszczeń powietrza należą zakłady produkcyjne, paleniska domowe na terenie całej gminy, gminne składowisko odpadów w miejscowości gminnej oraz transport drogowy (hałas, emisja spalin). Z uwagi na małą skalę produkcji przemysłowej emisja zanieczyszczeń z tego źródła jest znikoma i nie przyczynia się

w istotny sposób do pogorszenia warunków aerosanitarnych. Najbardziej uciążliwa jest emisja zanieczyszczeń pyłowo-gazowych z domowych systemów grzewczych. Duży udział terenów zielonych niweluje w pewnym stopniu skutki tej emisji.

Ponadto negatywny wpływ na środowisko wywierają „dzikie wysypiska śmieci”, znajdujące się przy bocznych drogach lub w strefach obrzeży lasów i wód.

W strefie oddziaływania gminnego składowiska odpadów nie występują elementy zagospodarowania wiążące się z długotrwałym przebywaniem ludzi, stąd jego negatywne oddziaływanie nie jest znaczące. Stan sanitarny rzek przepływających przez gminę Kotuń nie jest zadawalający. Głównym źródłem zagrożeń dla wód w obrębie gminy są odprowadzane bezpośrednio do gruntu i wód powierzchniowych ścieki komunalne i ścieki związane z produkcją rolniczą. Przy zwodociągowaniu wszystkich jednostek osadniczych na terenie gminy, brak systemu kanalizacji sanitarnej sprzyja zanieczyszczaniu wód i ziemi.

Poziom zagrożenia wód podziemnych jest niewielki w związku z dobrą izolacją użytkowych poziomów wodonośnych. Jakości wód zagrażają „dzikie wysypiska”, ewentualne odcieki z ze składowiska odpadów, infiltracja zanieczyszczonych wód powierzchniowych. Na terenie gminy nie ma większych źródeł nadmiernej, szkodliwej emisji hałasu. Przebiegające tu trasy komunikacyjne nie wpływają znacząco na pogorszenie warunków akustycznych powietrza.

Zagrożeniem dla roślinności i świata zwierząt są niewłaściwie przeprowadzone melioracje, prowadzące do osuszania terenów dolin i obniżen, w wyniku czego następuje ubożenie składu gatunkowego zbiorowisk roślinnych i wycofywanie się lub zmniejszanie liczebności niektórych gatunków zwierząt.

Tendencje zmian w środowisku przyrodniczym

Podstawowe kierunki zmian zachodzących w środowisku można określić w następujący sposób. Utrzymujące się zanieczyszczenie wód Kostrzyna i Świdnicy ma charakter stały, chociaż stan czystości ulega poprawie. Jakość wody w tych rzekach jest skorelowana w znacznym stopniu ze stanem sanitarnym gminy. Podstawowym powodem zanieczyszczenia ich wód jest brak systemu kanalizacji zbiorczej na obszarze gminy. Część zanieczyszczeń pochodzi z terenów położonych poza granicami gminy Kotuń.

Postępująca degradacja powierzchni ziemi w wyniku eksploatacji kopalni pospolitych, bez równoległej rekultywacji ma charakter lokalny, ale należy to zjawisko wyeliminować.

Pogłębianie się deficytu wody, powodowanego szybkim odprowadzaniem wód z wiosennych roztopów i opadów atmosferycznych, stanowi zagrożenie dla zbiorowisk leśnych i łąkowych w dolinach, ale także wpływa na sąsiednie wyżej położone tereny, poprzez obniżanie się poziomu zwierciadła wód gruntowych i przesuszanie siedlisk.

Aktualnie podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę Gminy Kotuń jest ujęcie i stacja wodociągowa zlokalizowana na terenie miejscowości gminnej.

Pierwsza warstwa wodonośna w rejonie ujęcia występuje w przelocie 7–17 m p.p.t. Zwierciadło tej warstwy stabilizuje się na poziomie ok. 1 m p.p.t.. Wody tej warstwy są jednak zanieczyszczone z uwagi na niedostateczną warstwę izolacyjną.

Ujęcie wody na potrzeby wodociągu „Kotuń” składa się z czterech studni głębinowe odwierconych w 1989 roku. Studnie nr 1,2,3 pełnią rolę podstawowego ujęcia wody, studnia nr 4 pełni rolę studni awaryjnej. Wszystkie studnie ujmują wodę z utworów czwartorzędowych z drugiej warstwy wodonośnej o napiętym zwierciadle, zalegającej na głębokości 20–60 m.

Studnia nr 1

- głębokość: 44 m
- wydajność eksploatacyjna: 58 m³/h
- depresja: 10,5 m
- ustabilizowany poziom wody: 1,3 m p.p.t.

Studnia nr 2

- głębokość: 54 m
- wydajność eksploatacyjna: 58 m³/h
- depresja: 11,0 m
- ustabilizowany poziom wody: 3,3 m p.p.t.

Studnia nr 3

- głębokość: 83 m
- wydajność eksploatacyjna: 58 m³/h
- depresja: 12,1 m
- ustabilizowany poziom wody: 5,5 m p.p.t.

Studnia nr 4 (awaryjna)

- głębokość: 58 m
- wydajność eksploatacyjna: 58 m³/h
- depresja: 18,0 m
- ustabilizowany poziom wody: 8,5 m p.p.t.

Wokół studni głębinowych wyznaczono strefy ochrony bezpośredniej o promieniu 8 m licząc od krawędzi obudowy studni; teren stref wygrodzony jest ogrodzeniem trwałym. Nie wyznaczono natomiast strefy ochrony pośredniej ujęcia.

Dla ujęcia zostały zatwierdzone zasoby eksploatacyjne w kategorii „B”:

- wielkość zasobów: 174 m³/h
- przy depresji: 10,5 –12,1 m.

Stacja wodociągowa w Kotuniu pracuje w układzie dwustopniowego pompowania wody ze zbiornikiem wyrównawczym, z uwzględnieniem uzdatniania wody (odmanganiania).

Woda ze studni głębinowych pompowana jest do stacji uzdatniania, gdzie najpierw jest napowietrzana w mieszaczu wodno-powietrznym, do którego tłoczone

jest sprężone powietrze ze sprężarki (przez ok. 2 minuty), a następnie podawana jest na filtry ciśnieniowe odmanganiające, w których prowadzona jest filtracja wody przez złożę wielowarstwowe uaktywnione na usuwanie manganu z wody napowietrzonej. Woda uzdatniona dopływa do zbiornika wyrównawczego. Do rurociągu wody uzdatnionej pomiędzy filtry a zbiornikiem wody czystej może być w razie potrzeby dozowany podchloryn sodu powodujący dezynfekcję wody.

Płukanie filtrów prowadzone jest z użyciem wody uzdatnionej pobieranej ze zbiornika wyrównawczego za pomocą pompy płuczącej o parametrach gwarantujących wymagana intensywność płukania (10l/s/m^2). Płukanie jest wspomagane sprężonym powietrzem podawanym pod ciśnieniem 1,5 atm. Wody z płukania filtrów odprowadzane są do odstoju wody popłucznych o pojemności 20 m^3 , w którym następuje sedymentacja zawiesin. Oczyszczone wody wraz z wodami przelewowymi spustowymi ze zbiornika wyrównawczego odprowadzane są kolektorem do rowu melioracyjnego, a następnie do rzeki Świdnicy.

Woda uzdatniona ze zbiornika wyrównawczego wody czystej tłoczona jest do sieci poprzez zestaw pomp PJM współpracujących z hydroforami.

Do wyrównania maksymalnych godzinowych rozbiorów wody przewidziano na terenie ujęcia zbiorniki wody czystej o pojemności $2 \times 150\text{ m}^3$, wykonano jednak tylko jedną stalową komorę zbiornika o średnicy 4,5 m oraz wysokości 11,1 m. Istniejący zbiornik o pojemności 150 m^3 nie pokrywa w pełni maksymalnych rozbiorów wody, szczególnie w okresie szczytowych wielkości zapotrzebowania wody; nie uwzględnia też potrzeb p.poż.

Z uwagi na niewystarczającą pojemność zbiornika wyrównawczego oraz jego stan techniczny, zaprojektowano na potrzeby wodociągu „Kotuń” nowy żelbetowy zbiornik wody czystej o pojemności 500 m^3 . Zbiornik ten zapewni wyrównanie maksymalnych rozbiorów wody oraz zapewni wymagany zapas wody na cele p.poż. W ramach modernizacji i rozbudowy ujęcia zostanie też wprowadzony system sterowania pracą stacji wodociągowej, w tym automatyczne płukanie filtrów oraz regulowana płynnie praca pompowni II°.

Ujęcie wody w Kotuniu o zatwierdzonych zasobach wodnych w wysokości $174\text{ m}^3/\text{h}$, we współpracy ze stacją wodociągową wyposażoną w dwustopniowy system tłoczenia wody z wykorzystaniem retencyjnej pojemności zbiornika wyrównawczego, w pełni pokrywa przewidziane w okresie perspektywicznym zapotrzebowanie wody dla całej gminy.

Nominalna wydajność stacji wodociągowej przy współpracy ze zbiornikiem wyrównawczym wynosi $242\text{ m}^3/\text{h}$ i jest wyższa niż obliczone maksymalne godzinowe zapotrzebowanie wody w gminie dla okresu perspektywicznego.

Na terenie gminy istnieje drugie ujęcie wody, które do niedawna było równoległym źródłem zbiorowego zaopatrzenia w wodę – ujęcie „Żeliszew”.

Ujęcie w Żeliszewie pracowało w oparciu o dwie studnie głębinowe:

- Studnia nr 1 wykonana w 1967 r., $Q = 20,0\text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $s = 15,0\text{ m}$, głębokość 32 m

- Studnia nr 2 wykonana w 1973 r., $Q = 22,7 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $s = 10,3 \text{ m}$, głębokość 31 m.

Woda ze studni podawana była poprzez zbiornik hydroforowy wprost do sieci wodociągowej.

Z uwagi na małą wydajność ujęcia w Żeliszewie, wysoki koszt modernizacji i rozbudowy stacji, koszty eksploatacji, a także możliwość pełnego pokrycia potrzeb wodnych z ujęcia w Kotuniu, podjęto decyzję o wyeliminowaniu ujęcia „Żeliszew” z docelowego systemu zaopatrzenia w wodę gminy. Po wykonaniu nowej sieci rozdzielczej na terenie Żeliszewa oraz podłączeniu jej do wodociągu „Kotuń” – w I kwartale 2009 roku ujęcie wody w Żeliszewie zostało wyłączone z eksploatacji.

Sieć wodociągowa na terenie gminy w całości zasilana jest obecnie i będzie zasilana docelowo z ujęcia wody „Kotuń”. System wodociągowy rozbudowywany był etapowo.

Z uwagi na zły stan techniczny wodociągu na terenie wsi Żeliszew, wykonanego w latach 1967–74, w ramach kolejnego etapu rozbudowy wodociągu grupowego, w roku 2008 wykonano na terenie tej wsi całkiem nową sieć wodociągową.

Aktualnie siecią wodociągową objęty jest praktycznie cały obszar gminy Kotuń. Poza zasięgiem tego wodociągu pozostaje jedynie wieś Tymianka, dla której zapotrzebowanie wody jest bardzo niewielkie, znacznie mniejsze niż dla innych miejscowości. Na terenie tej wsi pozostały nieliczne gospodarstwa, istnieje ponadto zabudowa letniskowa. Wodociąg dla tego rejonu jest projektowany.

Sieć wodociągowa na terenie gminy Kotuń posiada charakter pierścieniowo-rozgałęziony, co gwarantuje optymalny rozkład ciśnienia wody w sieci. Przewody wodociągowe rozdzielcze wykonane są z rur PCV o średnicach 225–110 mm, a przyłącza wodociągowe z rur PE o średnicach 63–32 mm.

Sieć wodociągowa uzbrojona jest w zasuwę żeliwne wodociągowe oraz hydranty nadziemne służące do czerpania wody na cele p.poż., a także pomocne przy odpowietrzaniu i płukaniu sieci wodociągowej. Przyłącza wodociągowe wyposażone są w wodomierze do poboru ilości wody zużywanej przez poszczególnych odbiorców.

Łączna długość sieci wodociągowej rozdzielczej wynosi 130,7 km, natomiast łączna długość przyłączy wodociągowych wynosi 60,9 km. Sieć wodociągowa jest na ogół w dobrym stanie technicznym (dotyczy to ok. 73 km sieci wykonanej w ciągu ostatnich pięciu lat). Najstarsze odcinki sieci rozdzielczej na terenie wsi Kotuń charakteryzują się dość wysoką awaryjnością. Dotyczy to w szczególności sieci magistralnej 280–315 mm.

Na terenie gminy Kotuń funkcjonują lokalne systemy zaopatrzenia w wodę należące do zakładów:

- Libella (na terenie tego zakładu mieści się wytwórnia wód mineralnych EDEN),
- KOVIS (zakład korzysta też z wody gminnej),
- SKR Trzemuszka (zakład posiada także podłączenie do wodociągu gminnego).

Łącznie na terenie gminy odwiercono w sumie 22 studnie głębinowe. Poza wyżej wymienionymi ujęciami (w tym także ujęciami gminnymi), studnie głębinowe istnieją

w miejscowościach: Broszków (1), Chlewiska (2), Jagodne (2), Bojmie (1), Polaki (1), Grzędów (3), Mingosy (1).

Reasumując: stan zaopatrzenia w wodę na terenie gminy Kotuń jest bardzo dobry. Wodociąg zbiorowy obejmuje swym zasięgiem praktycznie cały obszar gminy. Mieszkańcy mają do dyspozycji wodę o jakości odpowiadającej wymogom sanitarnym. Dostawca wody wspólnie z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Siedlcach prowadzi monitoring jakości wody podawanej odbiorcom. Bardzo dobre warunki wodne występujące na omawianym terenie, odpowiednio wysoka wydajność stacji (po zakończeniu budowy nowego zbiornika wyrównawczego), a także bardzo rozległa, częściowo pierścieniowa struktura sieci wodociągowej, gwarantuje dostawę wody dla obszaru całej gminy.

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kotuń przyjęte Uchwałą Nr XXVI/188/2013 Rady Gminy Kotuń z dnia 15 kwietnia 2013 r.

IV. Diagnoza sytuacji społecznej wraz z wnioskami końcowymi.

Do pracy nad dokumentem zaangażowana została społeczność lokalna.

Rozpowszechniono wśród mieszkańców możliwość wypełnienia ankiety badającej opinie mieszkańców Gminy Kotuń na temat występujących problemów społecznych w gminie.

Dzięki wypowiedziom respondentów został uzyskany pogląd na aktualne problemy społeczne istniejące w gminie, z jakim borykają się mieszkańcy wszystkich grup społecznych. Każda osoba miała możliwość wypowiedzenia się co do istniejących problemów społecznych, jak również miała możliwość naświetlenia problemów ukrytych, które utrudniają prawidłowe funkcjonowanie w społeczeństwie.

W ankiecie udział wzięło 100 osób. Najczęściej występującymi problemami społecznymi wymienianymi przez ankietowanych są: ubóstwo, bezrobocie, alkoholizm i narkomania, przemoc, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba.

Według ankietowanych bardzo ważnymi do rozwiązania problemami społecznymi są: bezrobocie, alkoholizm, przemoc, niepełnosprawność i ubóstwo. Średnio ważnymi problemami są: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, zdarzenie losowe i sytuacje kryzysowe, niepełnosprawność oraz trudności w integracji cudzoziemców. Mało ważnymi problemami społecznymi są: bezdomność, handel ludźmi, sieroctwo, klęska żywiołowa i ekologiczna, braki w ochronie macierzyństwa lub wielodzietności.

Osoby ankietowane na pytanie o wskazanie instytucji/organizacji najbardziej zaangażowanej w rozwiązywanie problemów społecznych wskazały Ośrodki Pomocy Społecznej, Policję i Przychodnię opieki zdrowotnej.

61 osób ankietowanych odpowiedziało, że chciałoby się zaangażować w działania mające na celu rozwiązywanie problemów społecznych. Najczęściej zaznaczaną formą pomocy była praca wolontariusza oraz działalność w lokalnej organizacji pozarządowej.

- W ankiecie wzięło udział 100 osób. 67 kobiet i 28 mężczyzn. 5 osób nie określiło płci, wieku i wykształcenia. Osób poniżej 18 roku życia było 17, w przedziale wiekowym 18-25 lat było 6 osób, w przedziale 26-35 lat było 16 osób, w przedziale 36-45 lat było 25 osób, w przedziale 46-55 było 23 osoby, w przedziale 56-65 lat było 5 osób, powyżej 65 roku życia 3 osoby były ankietowane. 36 osób miało wykształcenie średnie, 23 wyższe,

17 gimnazjalne, 16 zasadnicze zawodowe, 3 podstawowe. 45 osób było zatrudnionych u pracodawcy, 22 to uczniowie lub studenci, 9 bezrobotnych, 6 osób prowadzi własną działalność gospodarczą, natomiast 2 osoby pracują w rolnictwie.

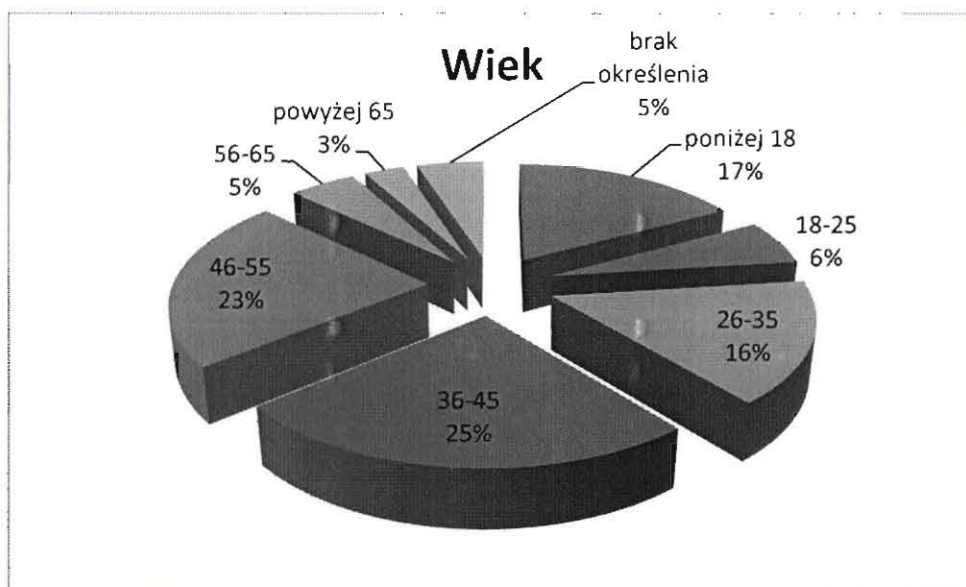
Liczba respondentów ze względu na płeć

kobieta	67
mężczyzna	28
brak określenia	5

Wiek	liczba respondentów
poniżej 18	17
18-25	6
26-35	16
36-45	25
46-55	23
56-65	5
powyżej 65	3
brak określenia	5

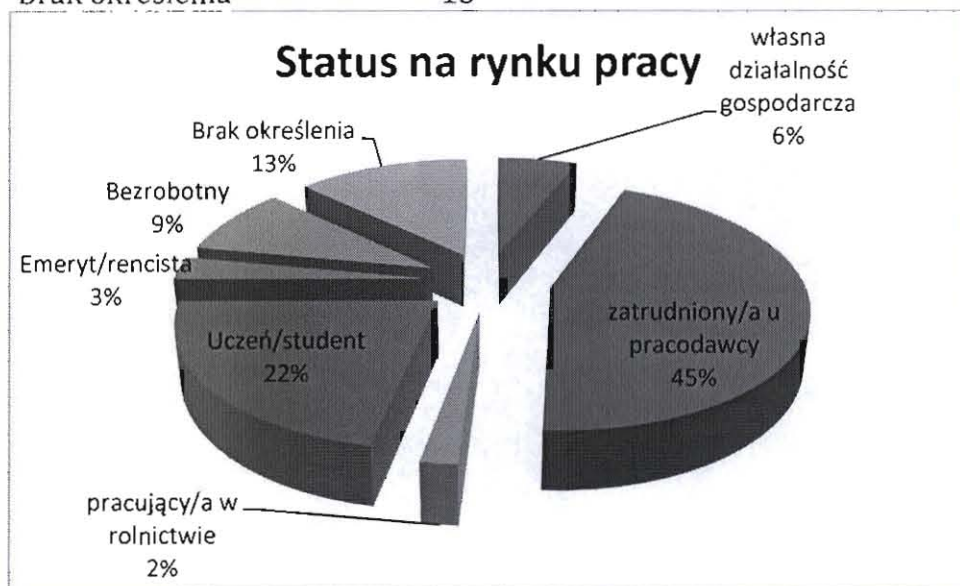

Wykształcenie	liczba respondentów
podstawowe	3
gimnazjalne	17
zasadnicze	16
średnie	36
wyższe	23
brak określenia	5

Status na rynku pracy	liczba respondentów
własna działalność gospodarcza	6
zatrudniony/a u pracodawcy	45

pracujący/a w rolnictwie	2
Uczeń/student	22
Emeryt/rencista	3
Bezrobotny	9
Brak określenia	13

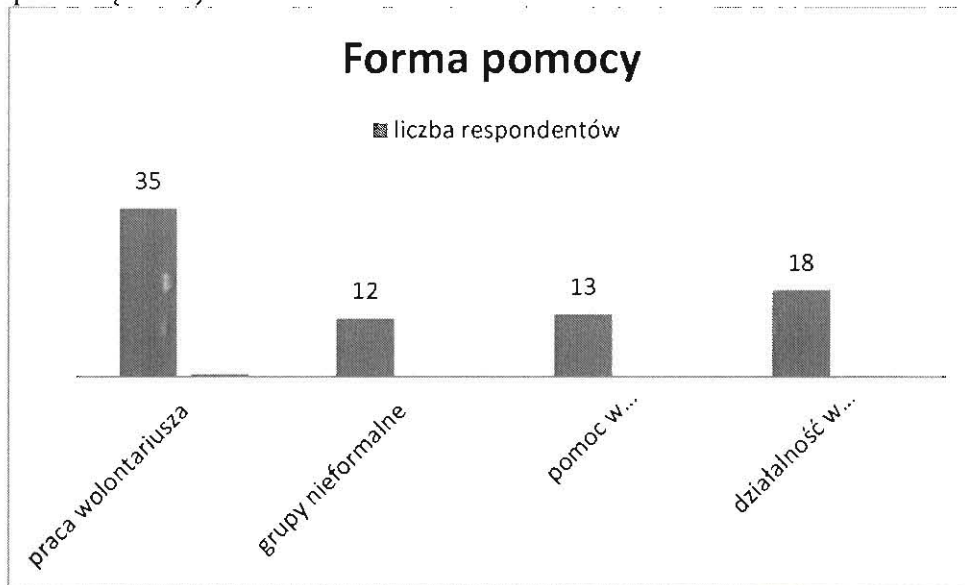

Chęć zaangażowania w rozwiązanie problemów społecznych	liczba respondentów
TAK	61
NIE	39

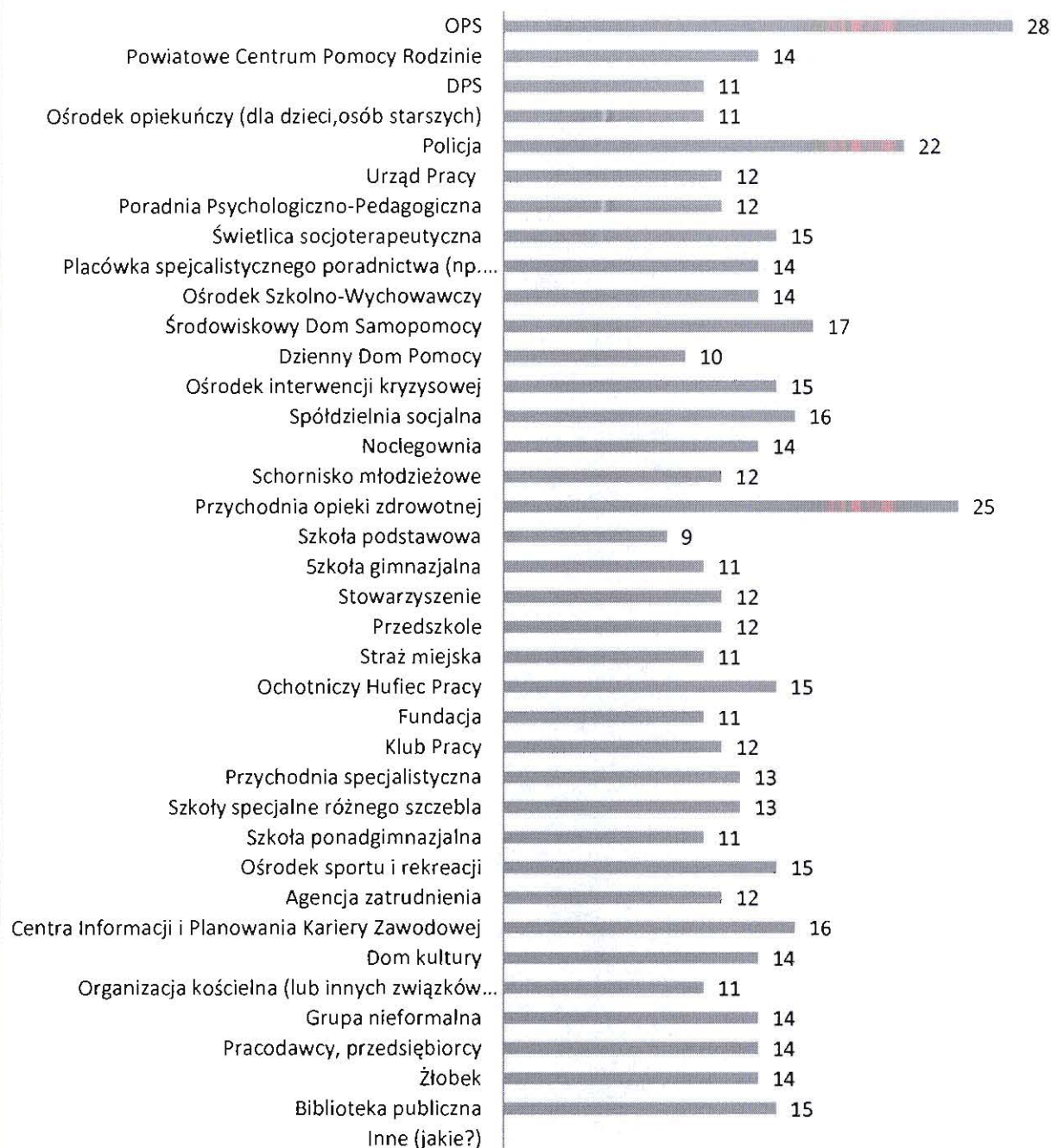
Forma pomocy	liczba respondentów
praca wolontariusza	35
grupy nieformalne	12
pomoc w prowadzeniu klubów	13
działalność w lokalnej organizacji	18

pozarządowej

Ocena zaangażowania w rozwiązywanie problemów społecznych:

Pozostałym materiałem wyjściowym do prac nad aktualizacją Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kotuń na lata 2014-2020, była analiza sprawozdawczości Ośrodka Pomocy Społecznej w Kotuniu, ocena zasobów pomocy społecznej za lata 2011-2013, dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Siedlcach, Głównego Urzędu Statystycznego i Banku Danych Lokalnych oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kotuń przyjętego Uchwałą nr XXVI/188/2013 Rady Gminy Kotuń z dnia 15 kwietnia 2013 r.

Udział podmiotów gminy Kotuń w innowacyjnym przedsięwzięciu w ramach projektu „Kalkulator Kosztów Zaniechania - wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań na Mazowszu w zakresie polityki społecznej w obszarze analizy kosztów braku podejmowania działań aktywizująco-wpierających” przekłada się na zmianę optyki patrzenia i analizy problemów społecznych. Zmiana polega na przyjęciu opracowanego w ramach projektu nowatorskiego modelu prowadzenia polityki społecznej, zakładającego nie tylko wyróżnienie problemu społecznego, lecz także określenie poziomu jego nasilenia. Powyższy podział będzie miał również zastosowanie w Kalkulatorze Społecznym.

Wybrane problemy społeczne poddane analizie / ocenie:

- Ubóstwo
- Bezrobocie
- Alkoholizm i narkomania
- Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

IV.1. Ubóstwo

Charakterystyka wybranych problemów społecznych:

Ubóstwo

Opis i wnioski:

Ubóstwo to *stan uwarunkowany najczęściej niewystarczającą wysokością dochodów, powodujący brak możliwości zaspokojenia stosownych do sytuacji jednostki potrzeb i zagrażający w przypadku dłuższego okresu utrzymywania się wykluczeniem społecznym.* Im dłuższy okres utrzymywania się stanu niewystarczającej wysokości dochodów oraz coraz większy deficyt uczestnictwa w różnych sferach życia społecznego (m. in. kulturalnej, organizacji czasu wolnego, zdrowotnej), tym większe natężenie tego problemu społecznego.

Często mamy do czynienia z sytuacją dziedziczenia biedy, która jawi się tutaj jako – z jednej strony – niemożność wykorzystania własnych zasobów w celu zaspokojenia swoich potrzeb biologicznych, a drugiej strony – jako konieczność życia w stałej izolacji i niepewności. Na ubóstwo patrzy się też jako na problem niedożywienia, braku wykształcenia i niewystarczającej opieki medycznej.

W praktyce pomiaru ubóstwa najczęściej przyjmowana jest tzw. ekonomiczna definicja ubóstwa. Ubóstwem określa się sytuację, w której jednostka (czyli osoba bądź rodzina, bądź gospodarstwo domowe) nie dysponuje wystarczającymi środkami – zarówno środkami pieniężnymi w postaci dochodów bieżących i dochodów z poprzednich okresów, jak i w formie nagromadzonych zasobów materialnych – pozwalającymi na zaspokojenie jej potrzeb.

Co oznacza sytuację w której człowiek nie jest w stanie zaspokoić podstawowych potrzeb. Pod pojęciem „podstawowych potrzeb” należy przyjąć ujęcie potrzeb ustawą o pomocy społecznej na których uzupełnienie czy pokrycie można przyznać świadczenia pieniężne z pomocy społecznej tj.: żywność, opał, schronienie, leki i leczenie i odzież.

W każdym przypadku przyznawania pomocy osobom czy rodzinom, których dochód nie przekracza ustalonego w ustawie kryterium dochodowego dla osób samodzielnie prowadzących gospodarstwo domowe oraz określonej kwoty na członka rodziny, należy uznać iż w związku z nie przekroczeniem gwarantowanego dochodu, osoba czy też rodzina dotknięta jest ubóstwem.

Problem ubóstwa to najważniejsza kwestia społeczna w Gminie Kotuń z powodu której mieszkańcy korzystają z pomocy społecznej. W 2011r. 183 rodzin korzystało z pomocy finansowej z powodu ubóstwa, natomiast w 2013r. aż 205 rodzin, co stanowi największy udział procentowy ogółu rodzin korzystających z pomoc

Problem ubóstwa – to przyczyna niezaspokojenia wielu podstawowych potrzeb. Pomimo podejmowania dotychczasowych działań w zakresie prowadzenia aktywnej polityki społecznej (realizacja projektów z POKL, projektów partnerskich z organizacjami pozarządowymi, współpracy z instytucjami) – problem ubóstwa wzrasta. Na tą rosnącą tendencję zwiększania się udziału liczby rodzin korzystającej ze wsparcia ośrodka wpływa również sytuacja gospodarcza kraju, bariery w rozwoju drobnej przedsiębiorczości, niechęć do tworzenia podmiotów ekonomii społecznej.

Do najważniejszych instytucji zajmujących się kwestią ubóstwa zaliczamy jednostki samorządowe gminy, w tym ze szczególnym uwzględnieniem Ośrodka Pomocy Społecznej oraz organizacji pozarządowych. Rodziny o niskich dochodach otrzymują wsparcie w formie:

- pomocy finansowej, rzeczowej, dożywiania, zakupu posiłków, opłaty za pobyt w schroniskach dla bezdomnych, opłaty za pobyt w domach pomocy społecznej oraz opłaty za wypoczynek letni dzieci i młodzieży,
- pracy socjalnej (między innymi możliwość uczestnictwa np. w poradnictwie psychologicznym, korzystaniu z wsparcia asystenta rodziny,,
- uczestnictwa w projektach współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego i innych grantodawców,
- stypendiów socjalnych dla najuboższej młodzieży,
- preferencji dla rodzin wielodzietnych

Charakterystyka poziomów intensywności problemu społecznego:

Zaproponowany poniżej trójpodział jest wstępem do zmiany postrzegania problemów społecznych oraz przejścia z działań interwencyjnych na rzecz działań aktywizujących przypisanych konkretnym grupom potrzebujących w zależności od poziomu dotykającego ich problemu.

Poziom niski (1)

Ubóstwo dochodowe, płytkie, wyrażające się w braku możliwości zaspokojenia bieżących potrzeb gospodarstwa domowego.

Poziom średni (2)

Utrwalone ubóstwo dochodowe, wyrażające się niskim dochodem oraz np. złymi warunkami mieszkaniowymi lub niedostatecznym wyposażeniem gospodarstwa domowego, ograniczoną konsumpcją i ograniczonym udziałem w życiu społeczności lokalnej (np. brak możliwości opłacenia dziecku wyjazdu na wycieczkę szkolną lub wypoczynku wakacyjnego); narażenie na zjawiska patologii społecznej w wymiarze indywidualnym i grupowym (rodzinnym). Brak umiejętności samodzielnej poprawy sytuacji. Zagrożenie wykluczeniem społecznym.

Poziom wysoki (3)

Trwałe ubóstwo dochodowe, stała ekspozycja na zjawiska patologii społecznej w wymiarze indywidualnym i grupowym (rodzinnym); zagrożenie bezdomnością, złe warunki mieszkaniowe, zła sytuacja rodzinna, pogarszający się stan zdrowia przy niskim poziomie higieny zdrowotnej. Brak prób samodzielnej poprawy sytuacji. Podleganie procesom wykluczenia społecznego.

Analiza SWOT

<i>Mocne strony</i>	<i>Słabe strony</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Podejmowanie pilotażowych działań aktywizacyjno-reintegracyjnych, m. in. takich jak PAI oraz PSU ▪ Dogodne położenie komunikacyjne sprzyjające mobilności zawodowo-przestrzennej ▪ Ciągła edukacja pracowników socjalnych i kadry zarządzającej w zakresie wdrażania aktywizacyjnych form pomocy społecznej ▪ Dostrzeganie możliwości efektywnej współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami pomocy społecznej i rynku pracy ▪ Dysponowanie mieszkaniem chronionymi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost liczby korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ▪ Zbyt mała liczba efektywnych instrumentów, które mogłyby zmniejszyć deficyty i dysfunkcje poszczególnych jednostek i grup społecznych ▪ Wysoki wskaźnik bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa rolnego ▪ Mała liczba miejsc pracy ▪ Brak rozwoju i promocji ekonomii społecznej na terenie gminy ▪ Zmniejszanie wydatków gminy na zadania dotyczące pomocy społecznej <p>Brak środków na zatrudnienie kadry i rozbudowę mieszkań chronionych</p>

<i>Szanse</i>	<i>Zagrożenia</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzięcie udziału GOPS w Kotuniu w projekcie KKZ , które świadczy o dużym zainteresowaniu wdrażaniem aktywnej polityki społecznej w obszarze działania ▪ Realizacja programów profilaktycznych ograniczających problem ubóstwa ▪ Zaangażowanie samorządu lokalnego w stworzenie miejsc pracy dla klientów pomocy społecznej ▪ Możliwość pozyskania środków unijnych na rozbudowę mieszkań chronionych oraz zatrudnienie niezbędnej kadry 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak współpracy z CIS Siedlce ▪ Niewystarczające zasoby finansowe na prowadzenie aktywnej polityki społecznej w zakresie ograniczania ubóstwa ▪ Niski stopień motywacji do podjęcia zatrudnienia osób bezrobotnych („ nie opłaca się pracować”) ▪ Potrzeba szybkiego uzyskania efektów - co w przypadku wykluczenia społecznego jest niemożliwe ▪ Niechęć do samozatrudnienia, niewystarczające wsparcie drobnej przedsiębiorczości; ▪ Syndrom wypalenia zawodowego u przedstawicieli zajmujących się aktywizacją zawodową i społeczną rodzin bezrobotnych, ubogich (mała efektywność podejmowanych działań przy dużym nakładzie pracy).

IV.2. Bezrobocie

Bezrobocie jest problemem społecznym, który oprócz wymiaru ekonomicznego ma duże znaczenie społeczne i psychologiczne. Brak możliwości znalezienia zatrudnienia powoduje powstawanie negatywnych skutków, jakimi są między innymi : dezaktualizacja zdobytej wiedzy i doświadczeń zawodowych, spadek poczucia własnej wartości, zaburzenia pełnienia ważnych ról społecznych. W miarę przedłużania się okresu pozostawania bez pracy problemy te nasilają się i rodzą takie kwestie jak : ubóstwo, izolację, frustrację, wycofanie się z życia społecznego oraz pogorszenie ogólnego stanu zdrowia.

Bezrobocie jest przyczyną zjawisk patologii społecznej, wzrostu poczucia zagrożenia bezpieczeństwa socjalnego. Ma wpływ na poziom i jakość życia osób i rodzin. Szczególnie utrata prawa do zasiłku dla bezrobotnych powoduje, że osoby bezrobotne najczęściej szukają wsparcia w instytucjach pomocy społecznej.

Z powodu bezrobocia pomocą społeczną w 2011 r. objęto 142 rodziny, w 2012r. 103, natomiast w 2013r. 110 rodzin.

Pozostawanie bez pracy, szczególnie bezrobocie długotrwałe, jest bardzo ważnym czynnikiem wykluczenia społecznego. Choć zła sytuacja finansowa nie jest

równoznaczna z wykluczeniem społecznym, to jednak osoby pozostające w ubóstwie tracą możliwość uczestnictwa w życiu zawodowym, społecznym, a nawet rodzinnym. Z tej sytuacji trudno jest wyjść o własnych siłach.

Analiza SWOT dla problemu BEZROBOCIA

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost liczby mieszkańców gminy korzystających z aktywnych form wsparcia PUP w Siedlcach ▪ Większy dostęp do usług i instrumentów rynku pracy w związku z dysponowaniem przez PUP Siedlce dodatkowymi środkami z EFS na aktywizację i zatrudnienie dodatkowej kadry ▪ podnoszenie kwalifikacji przez osoby długotrwale bezrobotne, ▪ odpowiednie przygotowanie pracowników ośrodków pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi, ▪ zaangażowanie się GOPS w Kotuniu w realizację PAI , w tym wdrożenie w gminie PSU ▪ pojawianie się nowych miejsc pracy w związku z realizacją projektów UE, ▪ zwiększanie oferty aktywizujących programów rynku pracy, ▪ rozszerzanie współpracy ośrodki pomocy społecznej – powiatowy urząd pracy w ramach zawartego Porozumienia na temat wymiany informacji 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ brak silnych organizacji pozarządowych wspierających aktywizację i reintegrację społeczno-zawodową osób bezrobotnych ▪ występowanie wysokiego poziomu bezrobocia długotrwałego, ▪ występowanie zjawiska pokoleniowego dziedziczenia bezrobocia, ▪ nadal niski poziom wykształcenia i doświadczenia osób długotrwale bezrobotnych, ▪ niedostosowany system szkoleń do potrzeb rynku pracy (kształcenie w zawodach deficytowych), ▪ sezonowość rynku pracy na terenie rolniczym ▪ stosunkowo wysoka liczba osób bezrobotnych do 35r. ż.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ możliwość udziału w projektach lokalnych i regionalnych w zakresie aktywizacji bezrobotnych z tzw. grup defaworyzowanych ▪ wzrost dostępności kształcenia 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ mała mobilność zawodowa i geograficzna, ▪ występowanie zjawiska nielegalnego zatrudnienia. ▪ niewystarczająca rola aktywnej polityki

<p>ustawicznego na obszarach wiejskich,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wzrost liczby ludności posiadającej wyższe wykształcenie ▪ większy dostęp i motywacja do korzystania z poradnictwo zawodowe w urzędzie pracy, ▪ wzrost samozatrudnienia, ▪ promowanie ekonomii społecznej - działalność OWES w Siedlcach 	<p>ryнку pracy</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ nieadekwatny system kształcenia w celu uzyskania konkretnego zawodu, ▪ duża niepewność i niestabilność rynku pracy, ▪ emigracja wykształconej młodzieży, ▪ niskie nakłady inwestycyjne i na innowacyjność lokalnych firm , ▪ niewystarczająca liczba doradców zawodowych w urzędzie pracy i niska motywacja bezrobotnych do korzystania z usług doradztwa zawodowego
---	---

Poziom natężenia problemu BEZROBOCIA, prognozy i rekomendacje

Problem bezrobocia w swoich poziomach natężenia definiowany¹ jest następująco:

1. poziom **niski** – osoba bezrobotna, czyli niepracująca, aktywnie poszukująca zatrudnienia w ciągu ostatniego miesiąca oraz gotowa podjąć pracę w ciągu najbliższych dwóch tygodni. Nie występuje efekt zniechęcenia bezskutecznym poszukiwaniem zatrudnienia
2. poziom **średni** - osoba zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy jako bezrobotna stosująca głównie bierne metody poszukiwania zatrudnienia. Osoba bezrobotna średniookresowo. Osoba doświadczająca „pułapki bezrobocia”;
3. poziom **wysoki** - osoba pozostająca bez pracy długookresowo, zniechęcona poszukiwaniem zatrudnienia. Nie pracuje od co najmniej dwóch lat. Nie współpracuje ze służbami zatrudnienia. Osoba o niskim poziomie zatrudnialności. Osoba doświadczająca „pułapki bierności”.

Przedstawione poziomy zostały wypracowane w ramach projektu „**Kalkulator Kosztów Zaniechania** – wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań na Mazowszu w zakresie polityki społecznej, w obszarze analizy kosztów braku podejmowania działań aktywizująco wspierających”. Podział ten związany jest z opracowaniem innowacyjnego modelu prowadzenia polityki społecznej. Będzie też wykorzystywany w ramach Kalkulatora Społecznego.

Wprowadzona w urzędach pracy segmentacja osób bezrobotnych w br. ma przyczynić się do większej efektywności oferowanych usług i instrumentów rynku pracy.

Według oceny pracowników GOPS w Kotuniu ze wsparcia najwięcej korzystają rodziny, których członkowie kwalifikują się do wysokiego poziomu problemu bezrobocia.

¹ definicja autorska zespołu Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie - partnera projektu Kalkulator Kosztów Zaniechania

Działania, które przyczynią się do zmniejszenia liczby mieszkańców długotrwale bezrobotnych, którzy z powodu braku motywacji i kwalifikacji zawodowych są stałymi klientami pomocy społecznej, to przede wszystkim prowadzenie aktywnej polityki społecznej polegającej na wdrażaniu programów integracji i reintegracji społeczno-zawodowej. To stała współpraca z CIS oraz promowanie zatrudnienia w innych podmiotach ekonomii społecznej.

Potrzebna jest również współpraca instytucji i organizacji, działających w obszarze rynku pracy

IV.3. Alkoholizm i narkomania .

To problem społeczny dla potrzeb KKZ definiowany jest jako *zespół zjawisk psychicznych lub somatycznych wynikających z działania środków odurzających lub substancji psychotropowych na organizm ludzki, charakteryzujący się zmianą zachowania lub innymi reakcjami psychofizycznymi i koniecznością używania stale lub okresowo tych środków lub substancji w celu doznania ich wpływu na psychikę lub dla uniknięcia następstw wywołanych ich brakiem.*

Analiza SWOT dla problemu alkoholizmu lub narkomanii / przemocy domowej²

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Odpowiednio przygotowanie kadry do pracy z osobami uzależnionymi, ▪ Stały dyżur psychologa świadczony w formach: wsparcia psychologicznego, poradnictwa psychologicznego, interwencji kryzysowej, terapii rodzin i małżeństw, psychoterapia indywidualna ▪ Funkcjonowanie Gminnej Komisji d.s. rozwiązywania problemów alkoholowych ▪ Przygotowana kadra do pracy z ofiarami przemocy wewnątrzrodzinnej, ▪ Dostępność miejsc pobytu dla ofiar przemocy, ▪ Ustawowa możliwość oczekiwania, ze 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Duża dostępność legalnej i nielegalnej sprzedaży napojów alkoholowych i narkotyków ▪ Niewystarczająca efektywność wykorzystywania środków z zezwoleń na sprzedaż alkoholu, ▪ Niewłaściwa komunikacja wymiana pomiędzy instytucjami i organizacjami zajmującymi się uzależnieniami – szczególnie w zakresie dzielenia się doświadczeniami i informacjami ▪ Niski odsetek udziału społeczności lokalnych w działaniach pomocowych, ▪ Znaczne przyzwolenie społeczne na picie alkoholu, również dla młodzieży; ▪ Niska świadomość problemu społecznego alkoholizmu w Polsce

<p>sprawca przemocy opuści lokal zamieszkania.</p>	<p>wśród mieszkańców gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wczesna inicjacja użycia środków psychoaktywnych, w tym alkoholu ▪ Niski poziom egzekucji opuszczania lokalu mieszkalnego przez sprawców (zamiast ofiar) ▪ Brak fizycznej możliwości odseparowania sprawcy od ofiar(-y) przemocy
<p>Szanse</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak przyzwolenia społecznego w gminie na zjawisko narkomanii, ▪ Zaangażowanie środków Unii Europejskiej w nowoczesne programy profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii, ▪ Orzeczenia sądów o potrzebie podjęcia terapii wobec sprawców przemocy wewnątrzrodzinnej, ▪ Możliwości pozyskiwania środków na organizowanie terapii dla sprawców przemocy wewnątrzrodzinnej. 	<p>Zagrożenia</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zbyt łatwa dostępność do alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych; ▪ Niedostatecznie rozbudowany system profilaktyki uzależnień dla młodzieży; ▪ Niewystarczająca świadomość osób odpowiedzialnych za dzieci i młodzież na temat zagrożeń związanych z uzależnieniami; ▪ Ograniczone możliwości sprostania potrzebom osób uzależnionych, ▪ Brak systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy, ▪ Niska skuteczność i efektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych, ▪ Niedostateczny dostęp osób uzależnionych do informacji o możliwych formach pomocy ▪ Zwiększona podatność osób z uzależnieniami na popełnianie czynów karalnych ▪ Trudności uzyskiwania od sądów orzeczeń o opuszczeniu lokalu przez sprawców przemocy

Poziom natężenia problemu ALKOHOLIZMU LUB NARKOMANII, prognozy i rekomendacje

---

Problem alkoholizmu lub narkomanii w swoich poziomach natężenia definiowany³ jest następująco:

1. poziom **niski** – okresowe używanie środków psychoaktywnych lub alkoholu. Wzrost tolerancji i ochoty na używki. Nie występują skumulowane szkody, ale mogą mieć miejsce zdarzenia, które skutkują określonymi konsekwencjami zdrowotnymi, społecznymi, itp. (szczególnie w odniesieniu do młodzieży). Osoba potrafi pełnić określone role społeczne;
2. poziom **średni** - nadużywanie środków psychoaktywnych i alkoholu. Występują trudności z pełnieniem określonych ról społecznych, zagrożenie stabilności zawodowej. Zaniechanie rodziny, konflikty domowe, pogłębiające się uzależnienie psychiczne i fizyczne, pojawiające się szkody zdrowotne. Wymagający sporego zaangażowania służb, terapeutów. Osoba traci role społeczne;
3. poziom **wysoki** - uzależnienie od środków psychoaktywnych lub alkoholu. Picie lub branie stanowią dominujący wymiar funkcjonowania jednostki i skutkuje niemożnością wypełniania podstawowych ról społecznych. Zalecana terapia stacjonarna lub ambulatoryjna. Może występować zerwanie więzi społecznych.

Przedstawione poziomy zostały wypracowane w ramach projektu „**Kalkulator Kosztów Zaniechania** – wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań na Mazowszu w zakresie polityki społecznej, w obszarze analizy kosztów braku podejmowania działań aktywizujących wspierających”. Podział ten związany jest z opracowaniem innowacyjnego modelu prowadzenia polityki społecznej. Będzie też wykorzystywany w ramach Kalkulatora Społecznego.

IV.4. Analiza problemu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych

---

Rodzina jest bardzo ważną instytucją, która ma do spełnienia wiele istotnych funkcji. Niestety nie każda rodzina spełnia pokładane w niej nadzieje. Istnieją także rodziny niezdolne do samodzielnego funkcjonowania i stworzenia dzieciom warunków bytowych i opiekuńczo-wychowawczych. Poważne problemy wiążą się z sytuacją dzieci w rodzinach dysfunkcyjnych, czyli takich, które nie zaspokajają w wystarczającym zakresie potrzeb materialnych, psychicznych i społecznych swoich członków. Więzy między jej członkami najczęściej są bardzo osłabione, a dzieci boleśnie odczuwają wyobcowanie i odrzucenie. Środowiska te stwarzają duże zagrożenie dla dobra dzieci. Często z nich wywodzą się młodociani przestępcy, dzieci alkoholizujące się, narkotyzujące, nie uczące się, a później nie pracujące. Działania mające na celu zmniejszenie i niwelowanie problemu bezradności powinny obejmować poradnictwo

---

³ definicja autorska zespołu Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie - partnera projektu „Kalkulator Kosztów Zaniechania...”

i kompleksową terapię całej rodziny, pomoc materialną i rzeczową dla rodzin potrzebujących wsparcia. Z kolei działania, którymi powinny być objęte dzieci i młodzież, to programy profilaktyczno-socjoterapeutyczne realizowane w szkołach.

W ostatnich latach na terenie gminy były realizowane programy socjoterapeutyczne w 6 szkołach na terenie gminy.

Celem realizowanych programów było tworzenie warunków sprzyjających spełnieniu potrzeb młodych ludzi poprzez działania pomocowe (w tym dożywianie) i alternatywne dla używania środków odurzających. Ich uczestnicy mieli możliwość nauczenia się, jak sobie radzić z zagrożeniami ze strony rówieśników i dorosłych. Sposób spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież często staje się powodem niepokojących zachowań takich jak: picie alkoholu, używanie narkotyków, wzrost przestępczości i agresji, bądź kreowanie systemu wartości według wzorów lansowanych przez media. Problemy stąd wypływające szczególnie dotyczą ludzi młodych, którzy nie mają wyboru spędzania czasu wolnego. Dlatego należy tworzyć warunki do zdrowego stylu życia poprzez organizowanie czasu wolnego, wypoczynku, uprawianie sportu, pokonywanie trudności szkolnych, rozwoju zainteresowań.

W projekcie Kalkulatora Kosztów Zaniechania przyjęto, że bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa oznacza następujące grupy problemów (według źródła ich pochodzenia):

1. problemy wynikające z postawy/zachowań rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych
2. problemy wynikające z postawy/działań rodziców w sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego
3. problemy wynikające z postawy/zachowań dzieci.

Problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych w swoich poziomach natężenia definiowany⁴ jest następująco:

1. poziom **niski** - rodzina z dzieckiem, w której zaburzone są funkcje rodziny, np. zaniechanie niektórych potrzeb dziecka (-ci), złe gospodarowanie budżetem domowym czy prowadzenia gospodarstwa domowego. Podejmuje współpracę/wykazuje aktywność/aktywnie przeciwdziała. Wymaga niewielkiego wsparcia ze strony służb społecznych;
2. poziom **średni** - rodzina z dzieckiem, w której występuje niesamodzielność w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych o utrwalonych złych nawykach zarówno w sferze prowadzenia gospodarstwa domowego, jak i w kwestii wychowywania dzieci, relacji między członkami rodziny. Wymagająca znacznego wsparcia ze strony innych osób w przezwyciężaniu napotkanych problemów opiekuńczo-wychowawczych. Pomoc osób trzecich pozwala na usamodzielnienie rodziny;

---

⁴ definicja autorska zespołu Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie - partnera projektu Kalkulator Kosztów Zaniechania

3. poziom **wysoki** - rodzina z dzieckiem, w której występuje wiele problemów opiekuńczo-wychowawczych, w bardzo dużym stopniu niesamodzielna, wymagająca bardzo dużo pomocy ze strony osób trzecich), często pod nadzorem kuratora sądowego. Zagrożenie przejęcia dziecka(-ci) przez instytucje pieczy zastępczej. Nie podejmuje współpracy.

Przedstawione poziomy zostały wypracowane w ramach projektu „**Kalkulator Kosztów Zaniechania** – wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań na Mazowszu w zakresie polityki społecznej, w obszarze analizy kosztów braku podejmowania działań aktywizujących wspierających

Analizując liczbę rodzin objętych pomocą z uwagi na bezradność obserwujemy wzrost liczby rodzin w okresie 2011-2012 oraz nieznaczny spadek z 2012 na 2013r.

Analiza SWOT dla problemu BEZRADNOŚCI

<i>Mocne strony</i>	<i>Słabe strony</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Współpraca między instytucjami zajmującymi się problematyką dzieci i młodzieży, ▪ Aktywne działanie pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży, ▪ Prowadzenie działań zapobiegających dysfunkjom rodziny, ▪ Prowadzenie działalności w kierunku rozwoju zastępczej opieki rodzinnej nad dziećmi, ▪ Zabezpieczanie dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego, ▪ Istnienie programów osłonowych i profilaktycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niski status materialny rodzin wielodzietnych i niepełnych ▪ Wysoki poziom bezradności wychowawczej, szczególnie w rodzinach wielodzietnych i niepełnych ▪ Zbyt mała kadra merytoryczna zatrudniona w systemie pomocy społecznej, ▪ Niedostateczna liczba specjalistów do pracy z rodziną w środowisku zamieszkania, ▪ Brak organizacji pozarządowych na terenie powiatu działających w obszarze bezradności opiekuńczo-wychowawczej ▪ Brak placówek opieki nad dzieckiem oraz placówek dla nieletnich i samotnych matek z dziećmi, ▪ Warunki niesprzyjające prowadzeniu skutecznej pracy socjalnej, ▪ Zbyt niski poziom rozpoznawania

	<p>problemów i potrzeb rozwojowych dzieci</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak żłobków
<i>Szanse</i>	<i>Zagrożenia</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prowadzenie programów profilaktycznych przez szkoły, ▪ Świadczenie w pobliżu miejsca zamieszkania rodzin poradnictwa i doradztwa rodzinnego, i psychologicznego ▪ Możliwość korzystania z zatrudnienia subsydiowanego (prace interwencyjne, społecznie użyteczne, roboty publiczne, zatrudnienie wspierane); ▪ Wsparcie dla kreowania liderów lokalnych podejmujących działania w zakresie ograniczania zjawiska ubóstwa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Występowanie zjawiska wyuczonej bezradności, ▪ Niski poziom współpracy między szkołą a rodziną, ▪ Narastające problemy społeczne w rodzinach wielodzietnych i niepełnych: ubóstwo, bezrobocie, alkoholizm, zachowania przestępcze wśród rodziców i dzieci. ▪ Postępujące pogłębianie się pogarszania statusu materialnego rodzin ▪ Trudności z podjęciem pracy spowodowane brakiem opieki nad dziećmi

Prognoza i rekomendacje:

Rodziny bezradne wychowawczo – to przeważnie rodziny w których występują takie kwestie społeczne jak: alkoholizm, ubóstwo, długotrwała choroba, przemoc. Brak planowania strategicznego i podejścia kompleksowego w zakresie pomocy rodzinom zagrożonych marginalizacją – może być przyczyną problemu bezradności opiekuńczo – wychowawczej o większej skali i natężeniu.

Niezbędne działania jakie należy realizować w okresie 2014-2020 r:

- rozwój systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej;
- rozwój współpracy samorządu z NGO w obszarach wsparcia dziecka i rodziny
- wzrost roli aktywnych form pomocy, programów, usług oraz profilaktyki w systemie pomocy dziecku i rodzinie;
- rozwój specjalistycznego poradnictwa rodzinnego.

Zaniechania działań w powyższych kwestiach będą generować dla budżetu gminy wysokie środki związane z koniecznością pokrycie kosztów za pobyt dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej, za umieszczenie dziecka w spokrewnionej rodzinie zastępczej, czy też pokrycie kosztów za umieszczenie dziecka w zawodowej rodzinie zastępczej.

V. Cele strategii

W tej części strategii przedstawiono najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata.

Cel główny:

Stworzenie zintegrowanego systemu wsparcia zapewniającego godne warunki do życia i rozwoju Mieszkańców Gminy Kotuń poprzez działania aktywizujące, interwencyjne i prewencyjne

Cele szczegółowe:

Cel 1

Zmniejszenie liczby osób zagrożonych bezrobociem, ubóstwem i wykluczeniem społecznym

Cel 2

Zmniejszenie skali i natężenia problemów społecznych wśród rodzin ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży

Cel 3

Zmniejszenie dysfunkcji rodzin poprzez rozwój zintegrowanego systemu przeciwdziałania uzależnieniom i bezradności wychowawczej

Cel 4

Zwiększenie liczby osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych uczestniczących w życiu zawodowym i społecznym

V.1. Cel główny i cele szczegółowe Strategii

VI.1 Cel główny

Cele szczegółowe zdefiniowano w odpowiedzi na zdiagnozowane problemy społeczne. W dalszej części dokumentu przedstawiono wskaźniki pomiaru realizacji tych celów oraz planowane działania z nimi związane.

Misja Gminy Kotuń:

Mieszkańcy Gminy Kotuń poprzez współpracę i partnerstwa aktywnie przeciwdziałają wykluczeniu osób i grup społecznych.

Wizja Gminy Kotuń:

Stała współpraca lokalnego samorządu z przedstawicielami ngo i biznesu na rzecz dobrobytu oraz zadowolenia z poziomu życia.

Cel nr 1 - Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym			
Działanie:	Rodzaj działania:	Produkt:	Wskaźnik pomiaru celu:
1. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego osobom ubogim, w tym bezrobotnym 2. Kontynuacja Programu Aktywizacji i Integracji dla bezrobotnych mieszkańców gminy 3. Organizacja prac społecznie użytecznych oraz robót publicznych dla osób najbardziej oddalonych od rynku pracy 4. Kierowanie osób długotrwale bezrobotnych do zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej 5. Upowszechnienie informacji o usługach i instrumentach rynku pracy oferowanych przez Powiatowy Urząd Pracy	Interwencyjne	1. Zaspokojenie podstawowych potrzeb członków rodziny 2. Zmniejszenie liczby bezrobotnych i korzystających ze świadczeń 3. Wzrost poczucia bezpieczeństwa 4. Nabycie umiejętności poszukiwania pracy 5. Nabycie świadczeń reintegracyjnych przez osoby bezrobotne	1. Liczba osób objętych pomocą z tytułu ubóstwa 2. Liczba świadczeń przyznanych i wypłacanych zasiłków z powodu ubóstwa (zasiłki, stypendia socjalne, dodatki mieszkaniowe, pomoc materialna) 3. Liczba dzieci i młodzieży korzystających ze wsparcia doradcy zawodowego
1. Zachęcanie szkół do organizacji i finansowania doradztwa zawodowego dzieci i młodzieży (m.in. poprzez pozyskiwanie środków unijnych na realizację projektów w tym zakresie) 2. Dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy w ramach realizowanych projektów aktywizacji 3. Współpraca z PUP w Siedlcach w zakresie upowszechniania ofert pracy 4. Wsparcie dla rozwoju wolontariatu	Prewencyjne	6. Udział w projekcie KIS, CIS 7. Wykorzystywanie narzędzi z projektu Kalkulator Kosztów Zaniechania 8. Podjęcie zatrudnienia (praca na umowę o pracę,	4. Liczba osób, z którymi został zrealizowany kontrakt socjalny w zakresie aktywizacji zawodowej i społecznej 5. Liczba bezrobotnych osób uczestniczących w programach reintegracji w CIS. 6. Liczba osób, która

5. Opracowanie programów i projektów promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy		staż, przygotowanie zawodowe, prace społecznie użyteczne)	zrealizowała program wychodzenia z bezdomności
<p>1. Prowadzenie aktywnej polityki rynku pracy poprzez partnerstwo z instytucjami rynku pracy, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami</p> <p>2. Wspieranie inicjatyw na rzecz ułatwienia dostępu dla mieszkańców Gminy Kotuń w zakresie integracji i reintegracji w takim podmiotach integracji jak KIS lub CIS</p> <p>3. Wykorzystywanie narzędzi z projektu Kalkulator Kosztów Zaniechania do promocji podejścia, że efektywne wydatki na pomoc społeczną należy traktować jak inwestycję społeczną</p> <p>4. Współdziałanie z Ośrodkiem Wsparcia Ekonomii Społecznej w Siedlcach</p> <p>5. Bieżący monitoring sytuacji osób bezrobotnych, opracowanie wspólnych projektów i programów aktywizacji bezrobotnych z innymi instytucjami i organizacjami z gminy</p> <p>6. Ograniczenie wykluczenia dzieci i młodzieży poprzez programy aktywizujące</p> <p>7. Pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy jako element pracy socjalnej</p> <p>8. Aktywizacja bezrobotnych poprzez upowszechnianie różnorodnych form wsparcia wynikających z ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, takich jak m. in.: staże,</p>	Aktywizacyjne	<p>9. Podniesienie kwalifikacji zawodowych;</p> <p>10. Ukończenie kursu/szkolenia zawodowego przekwalifikującego;</p> <p>11. Podjęcie/kontynuowanie nauki.</p>	7. Liczba osób zaangażowanych w uczestnictwo w podmiotach ekonomii społecznej.

prace interwencyjne, roboty publiczne, szkolenia, refundację kosztów wyposażenia stanowiska pracy, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej			
Cel nr 2 - Zmniejszenie skali i natężenia problemów społecznych wśród rodzin ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży			
Działanie:	Rodzaj działania:	Produkt:	Wskaźnik pomiaru celu:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Praca socjalna z rodzinami mającymi problemy opiekuńczo – wychowawcze i prowadzeniu gospodarstwa domowego 2. Świadczenie pomocy rodzinom w opiece i wychowaniu dzieci i młodzieży poprzez wzmacnianie roli rodziny 3. Świadczenie pomocy społecznej rodzinom, żyjącym w trudnych warunkach materialnych 4. Tworzenie warunków dla działania rodzin wspierających 5. Współpraca z jednostkami organizacyjnymi w celu powrotu dziecka do rodziny biologicznej 6. Realizacja rządowego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” 7. Organizacja wypoczynku letniego dla dzieci z rodzin ubogich i dysfunkcyjnych 	Interwencyjne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zmniejszenie liczby rodzin wymagających interwencji instytucji zewnętrznych w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej przez te rodziny 2. Wzrost motywacji u dzieci i młodzieży do podnoszenia kwalifikacji, rozwijania zainteresowań, talentów, uczestnictwa w życiu środowiska lokalnego 3. Zmniejszenie zachowań ryzykowanych u dzieci i młodzieży (alkohol, narkotyki, papierosy, uzależnienie od Internetu, 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba rodzin objętych kontraktem socjalnym w zakresie wsparcia w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczej 2. Liczba rodzin objętych świadczeniami z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo – wychowawczych; 3. Liczba osób korzystających z pomocy z powodu bezradności opiekuńczo – wychowawczej; 4. Liczba dzieci i młodzieży korzystającej ze wsparcia doradcy zawodowego i psychologa 5. Liczba rodzin, które

<ol style="list-style-type: none"> 1. Podejmowanie inicjatyw na rzecz utworzenia Klubu Integracji Społecznej z samopomocowymi grupami wsparcia 2. Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwój placówek wsparcia dziennego oraz sport, rekreację i kulturę 3. Organizowanie kampanii oraz innych akcji w celu propagowania zdrowego stylu życia 4. Promocja i realizacja programów profilaktycznych skierowanych do rodziców i dzieci 5. Współpraca z podmiotami pracującymi na rzecz rodziny w zakresie kreowania i upowszechniania pozytywnych wzorców funkcjonowania rodziny 6. Współpraca ze szkołami w zakresie diagnozowania potrzeb dzieci i młodzieży zagrożonych marginalizacją 7. Rozwój i wzbogacanie istniejących programów profilaktycznych i edukacyjnych 	<p>Prewencyjne</p>	<p>hazard)</p>	<p>uczestniczyły w programach, terapii, dostępie do poradnictwa rodzinnego</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Liczba rodzin z ograniczoną władzą rodzicielską 7. Liczba rodzin objętych wsparciem Asystenta Rodziny 8. Liczba dzieci i młodzieży objętych nadzorem kuratora sądowego; 9. Liczba dzieci i młodzieży biorąca aktywny udział w inicjatywach społecznych organizowanych przez OPS;
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej poprzez Asystenta Rodziny 2. Tworzenie i wdrażanie programów wspierania rodziny 3. Promocja i realizacja programów terapeutycznych i psychoedukacyjnych skierowanych do rodziców 	<p>Aktywizacyjne</p>		

i dzieci 4. Inicjowanie pedagogizacji rodziców i wychowawców, m.in. poprzez program „ Szkoła dla rodziców i wychowawców”			
Cel 3 - Zmniejszenie dysfunkcji rodzin poprzez rozwój zintegrowanego systemu przeciwdziałania uzależnieniom			
Działanie:	Rodzaj działania:	Produkt:	Wskaźnik pomiaru celu:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Finansowanie działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w tym szkolenia członków GKRPA 2. Upowszechnianie informacji nt. bazy pomocowej dla osób uzależnionych od alkoholu/pijących szkodliwie oraz kompetencji służb w tym zakresie 3. Dofinansowywanie środowiskowych świetlic opiekuńczo-wychowawczych 4. Dofinansowanie warsztatów terapeutycznych dla dzieci pochodzących z rodzin alkoholowych 5. Finansowanie grupy wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych 6. Prowadzenie indywidualnych konsultacji dla osób doświadczających przemocy w rodzinie 7. Organizacja i finansowanie/dofinansowanie szkoleń, warsztatów, seminariów, konferencji dla osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie i rozwiązywania 	Interwencyjne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zmniejszenie liczby osób dotkniętych problemami społecznymi będącymi konsekwencją uzależnienia, takimi jak: przemoc, bezradność, ubóstwo, bezrobocie, choroby 2. Zmniejszenie liczby osób uzależnionych 3. Zmniejszenie liczby osób współuzależnionych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba interwencji policji do osób pod wpływem alkoholu 2. Liczba ofiar przemocy domowej, której sprawcami są osoby pod wpływem alkoholu 3. Liczba nadzorów sądowych nad osobami uzależnionymi 4. Liczba interwencji dotyczącej kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych 5. Liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe przez Sąd 6. Liczba wniosków wpływających do GKRPA o leczenie odwykowe 7. Liczba osób kończących terapię odwykową na

<p>problemów alkoholowych</p> <p>8. Dofinansowanie wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci z rodzin z problemem uzależnienia</p>			<p>różnych szczeblach</p> <p>8. Liczba wniosków trafiających do GKR</p> <p>9. Liczba NIEBIESKICH KART</p> <p>10. Liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia</p> <p>11. Liczba osób uzależnionych po terapiach angażujących się w działalność społeczną</p> <p>12. Liczba przestępstw dokonanych pod wpływem alkoholu i narkotyków</p> <p>13. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu</p>
<p>1. Prowadzenie edukacji społecznej nt. zjawiska przemocy w rodzinie</p> <p>2. Prowadzenie edukacji publicznej nt. działania alkoholu na organizm człowieka i ryzyka szkód wynikających z różnych wzorów picia (kampanie, ulotki, informacje, konferencje i seminaria)</p> <p>3. Realizacja działań w obszarze profilaktyki uniwersalnej kierowanych do dzieci, młodzieży, rodziców, nauczycieli i osób pracujących z nieletnimi</p> <p>4. Wdrażanie i upowszechnianie rekomendowanych programów profilaktycznych skierowanych do dzieci, młodzieży i dorosłych</p>	Prewencyjne		
<p>1. Finansowanie oddziaływań adresowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie (w tym: udzielanie konsultacji indywidualnych oraz utworzenie grupy dla sprawców przemocy)</p> <p>2. Udzielanie konsultacji rodzicom, których dzieci piją alkohol (GPPZiP)</p> <p>3. Organizowanie warsztatów/programów dla</p>	Aktywizacyjne		

rodzin dzieci uczęszczających do świetlic w celu podniesienia ich kompetencji wychowawczych			
Cel 4 - Zwiększenie liczby osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych uczestniczących w życiu zawodowym i społecznym			
Działanie:	Rodzaj działania:	Produkt:	Wskaźnik pomiaru celu:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Podejmowanie działań na rzecz utworzenia placówki dziennego pobytu seniorów 2. Rozwój pomocy i samopomocy w zakresie zidentyfikowanych potrzeb w obszarze niepełnosprawności i długotrwałej choroby 3. Ułatwienie dostępu dla osób niepełnosprawnych do informacji o możliwych formach pomocy 4. Poprawa jakości świadczonych usług, skierowanych do osób niepełnosprawnych i chorych 5. Dofinansowanie uczestnictwa osób starszych, niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach i wyjazdach rehabilitacyjnych 6. Zapewnienie specjalistycznych usług opiekuńczych oraz podnoszenie ich jakości 	Interwencyjne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poszerzenie dostępu osób niepełnosprawnych do życia społecznego, kulturalnego, rynku pracy i edukacji 2. Stworzenie funkcjonalnego oraz dostosowanego do potrzeb środowisk osób niepełnosprawnych systemu informacji 3. Umożliwienie zdobycia i utrzymania zatrudnienia oraz podniesienie poziomu kwalifikacji zawodowych osób niepełnosprawnych 4. Powstawanie lokalnych programów w zakresie likwidacji barier architektonicznych 5. Podjęcie działań 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi 2. Liczba dzieci objętych wczesnym wspomaganie 3. Liczba uczestników dziennych ośrodków wsparcia i rehabilitacji 4. Liczba osób uczestniczących w działaniach pomocowych i samopomocowych 5. Liczba osób niepełnosprawnych i długotrwale chorych, które wzięły udział w programach profilaktycznych.
<ol style="list-style-type: none"> 1. Propagowanie wartości profilaktyki i rehabilitacji dla osób niepełnosprawnych i długotrwale chorych 	Prewencyjne		

<ol style="list-style-type: none"> 1. Współpraca i wspieranie działalności Uniwersytetu III Wieku 2. Opracowanie programów i projektów aktywizujących osoby starsze, niepełnosprawne i chore 3. Finansowe, wspieranie wydarzeń integracyjnych, sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych dla osób starszych i niepełnosprawnych 4. Aktywizacja środowiska do wspólnych działań społecznych na rzecz osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych i starszych 5. Zwiększenie dostępności do edukacji dla osób niepełnosprawnych 6. Wspieranie i współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób długotrwale chorych, starszych i niepełnosprawnych 7. Organizacja wydarzeń kulturalno-oświatowych dostępnych dla osób starszych i niepełnosprawnych 	<p>Aktywizacyjne</p>	<p>zmierzających do uniezależnienia osób niepełnosprawnych (w szczególności pozbawionych oparcia w rodzinie) poprzez dążenie do tworzenia mieszkań chronionych, wspomaganych</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Wzrost świadomości o przysługujących osobom z niepełnosprawnością prawach i obowiązkach 7. Rozwój nowych form aktywności w działaniu na rzecz osób z niepełnosprawnością 8. Upowszechnienie wizerunku osób z niepełnosprawnością, jako pełnoprawnych członków społeczności lokalnej. 	
--	----------------------	--	--

Cel nr 1- <i>Zmniejszenie liczby osób zagrożonych bezrobociem, ubóstwem i wykluczeniem społecznym</i>		
Wskaźnik pomiaru celu:	Wartość wskaźnika:	obecna Wartość docelowa wskaźnika:
1. Liczba osób objętych pomocą z tytułu ubóstwa;	64,1 %	Mierzona będzie wskaźnikami powstałego produktu, rezultatu i oddziaływania.
2. Liczba świadczeń przyznanych i wypłacanych zasiłków z powodu ubóstwa (zasiłki, stypendia socjalne, dodatki mieszkaniowe, pomoc materialna);	59,6 %	
3. Liczba osób, z którymi został zrealizowany kontrakt socjalny w zakresie aktywizacji zawodowej i społecznej;	1,3%	
4. Liczba osób, która zrealizowała program wychodzenia z bezdomności;	0%	
5. Liczba osób zaangażowanych w uczestnictwo w podmiotach ekonomii społecznej.	0%	
<p>Wstępny sposób weryfikacji wskaźnika oraz częstotliwość pomiaru:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Analiza porównawcza (Ocena Zasobów Pomocy Społecznej); – Sprawozdania merytoryczne i finansowe z zakresu realizacji ustawy o pomocy społecznej; – Sprawozdania , raporty ewaluacyjne z realizacji projektów z Unii Europejskiej, programów krajowych , wojewódzkich, regionalnych i lokalnych; <p><i>Częstotliwość pomiaru: co 12 miesięcy</i></p>		

Cel nr 2 - Zmniejszenie skali i natężenia problemów społecznych wśród rodzin ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży

Wskaźnik pomiaru celu:	Wartość obecna wskaźnika:	Wartość docelowa wskaźnika:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób korzystających z pomocy z powodu bezradności opiekuńczo – wychowawczej; 2. Liczba rodzin objętych świadczeniami z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo - wychowawczych; 3. Liczba rodzin, które uczestniczyły w programach, terapii, dostępie do poradnictwa rodzinnego; 4. Liczba rodzin z ograniczoną władzą rodzicielską; 5. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, 6. Liczba rodzin korzystających z ośrodków wsparcia dziennego; 7. Liczba dzieci i młodzieży objętych nadzorem kuratora sądowego; 8. Liczba dzieci i młodzieży biorąca aktywny udział w inicjatywach społecznych organizowanych przez OPS; 9. Liczba rodzin objętych kontraktem socjalnym w zakresie wsparcia w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczej. 	<p>61,3% 28,5 % 10,2% 0,4% 0,3% 0% 0,1 % 0%k 23,5 % 0%</p> <p>Wartość bazowa – punkt startowy strategii oraz źródło danych; (%) ogółu korzystających z pomocy społecznej</p>	<p>Mierzona będzie wskaźnikami powstałego produktu, rezultatu i oddziaływania.</p>
<p>Wstępny sposób weryfikacji wskaźnika oraz częstotliwość pomiaru:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Sprawozdawczość (ilość przyznanych świadczeń, wysokość udzielonych świadczeń); – Rejestr lub sprawozdawczość (liczba osób i rodziny korzystająca z porad; liczba uczestników imprez, ilość zorganizowanych form 		

wypoczynku;

- Wywiady u rodzin;
- Sprawozdanie (częstotliwość i okres korzystania z systemu pomocy społecznej);
- Rejestr udzielanych porad (ilość udzielonych porad, ilość rodzin, które osiągnęły poprawę w funkcjonowaniu);
- Dane statystyczne od pedagogów szkolnych w zakresie analizy opracowanej na potrzeby ewaluacji działań w strategii i stopnia osiągnięcia zamierzonego celu.

Częstotliwość pomiaru: co 12 miesięcy

Cel nr 3 - Zmniejszenie dysfunkcji rodzin poprzez rozwój zintegrowanego systemu przeciwdziałania uzależnieniom

Wskaźnik pomiaru celu:	Wartość obecna wskaźnika: Wartość bazowa – punkt startowy strategii oraz źródło danych; (%) korzystających z pomocy społecznej ⁵	Wartość docelowa wskaźnika: Mierzona będzie wskaźnikami powstałego produktu, rezultatu i oddziaływania.
------------------------	---	--

⁵ Liczba osób wyrażona w procentach obrazuje stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu (358) do liczby osób w rodzinach korzystającej z pomocy i wsparcia z systemu pomocy społecznej (1005) . Dane pochodzą z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2013 rok.

1. Liczba wniosków trafiających do GKRPA o wydanie opinii;	0,4 %	
2. Liczba interwencji policji do osób pod wpływem alkoholu;	0,1%	
3. Liczba ofiar przemocy domowej, której sprawcami są osoby pod wpływem alkoholu;	0,3%	
4. Liczba nadzorów sądowych nad osobami uzależnionymi;	0,05%	
5. Liczba interwencji dotyczącej kontroli punktów sprzedaży napoi alkoholowych;	0%	
6. Liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe przez Sąd;	0,06%	
7. Liczba wniosków wpływających do GKRPA o leczenie odwykowe;	0,4%	
8. Liczba osób kończących terapię odwykową na różnych szczeblach;	0,01%	
9. Liczba osób uzależnionych trafiających do schroniska dla bezdomnych;	0%	
10. Liczba NIEBIESKICH KART;	0,03%	
11. Liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia;	0%	
12. Liczba osób uzależnionych po terapiach angażujących się w działalność społeczną;	0,011%	
13. Liczba osób zgłaszanych do ubezpieczenia zdrowotnego przez Gminę;	0,05%	
14. Liczba przestępstw dokonanych pod wpływem alkoholu;	0,011%	
15. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu.	0,12 %	
<p>Wstępny sposób weryfikacji wskaźnika oraz częstotliwość pomiaru:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii; – Ocena Zasobów Pomocy Społecznej; – Sprawozdanie roczne MPiPS; – Sprawozdanie z realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie; – Statystyki z policji. <p><i>Częstotliwość pomiaru: co 12 miesięcy</i></p>		

Cel 4 - Zwiększenie liczby osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych w zakresie uczestnictwa w życiu zawodowym i społecznym

Wskaźnik pomiaru celu:	Wartość obecna wskaźnika:	Wartość docelowa wskaźnika:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób, które skorzystały z poradnictwa; 2. Liczba osób uczestniczących w programach aktywności lokalnej, działaniach wolontarystycznych, działaniach integracyjnych; 3. Liczba osób objętych świadczeniami z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności; 4. Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi; 5. Liczba dzieci objętych wczesnym wspomaganie; 6. Liczba uczestników dziennych ośrodków wsparcia i rehabilitacji; 7. Liczba osób uczestniczących w działaniach pomocowych i samopomocowych; 8. Liczba osób niepełnosprawnych i długotrwale chorych, które wzięły udział w programach profilaktycznych. 	<p>0,5%</p> <p>0,81%</p> <p>0,72 %</p> <p>0,09%</p> <p>0 %</p> <p>0%</p> <p>0,6%</p> <p>0 %</p> <p>Wartość bazowa – punkt startowy strategii oraz źródło danych, (%) ogółu korzystających z pomocy społecznej</p>	<p>Mierzona będzie wskaźnikami powstałego produktu, rezultatu i oddziaływania.</p>
<p>Wstępny sposób weryfikacji wskaźnika oraz częstotliwość pomiaru:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Analiza porównawcza: sprawozdanie z działalności OPS; – Sprawozdanie MPiPS; – Ocena Zasobów Pomocy Społecznej; – Ankieta opracowana na potrzeby ewaluacji działań w projekcie i stopnia osiągnięcia zamierzonego celu szczegółowego. <p><i>Częstotliwość pomiaru: co 12 miesięcy</i></p>		

VII. Planowany budżet

Brak wieloletniego budżetu finansowania zadań własnych i zleconych w pomocy społecznej powoduje konieczność rezygnacji z określania wydatków w poszczególnych latach obowiązywania Strategii.

W ramach realizacji działań statutowych przewidywane jest pozyskiwanie w znacznym zakresie środków zewnętrznych, w tym działania partnerskie z organizacjami pozarządowymi, będącymi Liderem w realizacji zadań publicznych. Na działania określone w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014 – 2020 środki finansowe będą pochodzić z:

- środki z budżetu samorządu gminy i powiatu;
- środki z budżetu samorządu województwa;
- środki własne partnerów biorących udział w realizacji celów Strategii (np. organizacji pozarządowych, podmiotów prywatnych);
- środki z funduszy zewnętrznych, m.in. z fundacji;
- środki z budżetu państwa;
- środki z funduszy krajowych (np. z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych) oraz - środki pozyskiwane z celowych programów realizowanych na szczeblu krajowym, np. z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Programu „Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu”, Programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, Asystent Rodziny i innych;
- środki z budżetu Unii Europejskiej (z Europejskiego Funduszu Społecznego, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego) w ramach realizacji Programów Operacyjnych.

Wysokość środków przeznaczonych na realizację Strategii będzie zależała także od stopnia zaangażowania różnych podmiotów – partnerów realizacji Strategii.

Zakłada się, że cele i działania określone w Strategii będą wyznaczały kierunki finansowania polityki społecznej gminy i będą uwzględniane przy konstruowaniu budżetu gminy w kolejnych latach. Zapisy dokumentu będą również podstawą starań o pozyskiwanie środków zewnętrznych na finansowanie określonych przedsięwzięć. System wdrażania SRPS.

VIII. Harmonogram

Cel i działanie	Okres realizacji	201	201	201	201	201	201	201	202	Realizatorzy
		4	5	6	7	8	9	0		
Cel nr 1 - Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych, zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym										
Działania opisane przy celu nr 1.	7 lat	■	■	■	■	■	■	■	■	<ul style="list-style-type: none"> ■ OPS; ■ PUP; ■ NGO; ■ Jednostki organizacyjne Gminy bezpośrednio zaangażowane w realizację zadań uwzględnionych w strategii;
Cel nr 2 - Zmniejszenie skali i natężenia problemów społecznych wśród rodzin ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży										
Działania opisane przy celu nr 2.	7 lat	■	■	■	■	■	■	■	■	<ul style="list-style-type: none"> ■ OPS; ■ Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna; ■ NGO ■ Szkoły.
Cel nr 3 - Zmniejszenie dysfunkcji rodzin poprzez rozwój zintegrowanego systemu przeciwdziałania uzależnieniom										
Działania opisane przy celu nr 3.	7 lat	■	■	■	■	■	■	■	■	<ul style="list-style-type: none"> ■ KP ■ OPS; ■ PLU; ■ NGO; ■ Szkoły.
Cel 4 - Zwiększenie liczby osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych w zakresie uczestnictwa w życiu zawodowym i społecznym										
Działania opisane przy celu nr 4	7 lat	■	■	■	■	■	■	■	■	<ul style="list-style-type: none"> ■ OPS; ■ NGO; ■ Placówki oświatowe; ■ Służba zdrowia; ■ PCPR.

IX System wdrażania strategii

Koordynatorem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Kotuniu. Będzie to podmiot odpowiedzialny nie tylko za proces wdrażania Strategii, ale także za jej monitoring i ewaluację.

Jako podstawowych partnerów w systemie wdrażania SRPS na chwilę obecną można wymienić:

- Komenda Policji
- Powiatowy Urząd Pracy,
- Lokalne organizacje pozarządowe,
- Jednostki organizacyjne Gminy bezpośrednio zaangażowane w realizację zadań z zakresu pomocy społecznej,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- Szkoły.

X. Monitoring

Termin okresowego przeglądu:

Raz do roku.

Zadania związane z przeglądem:

Niezbędnym zabiegiem sprawnej realizacji SRPS jest ustanowienie systemu gromadzenia wiążących informacji statystycznych i finansowych. Informacje te powinny dotyczyć i stanowić obraz warunków i stanu społecznego gminy oraz skuteczności przyjętych rozwiązań.

Ważnym elementem monitoringu będą wskaźniki określone w strategii odnoszące się do poszczególnych celów szczegółowych. Będą one monitorowane z wykorzystaniem obecnie funkcjonujących dokumentów sprawozdawczych w tym m.in. Oceny Zasobów Pomocy Społecznej, rocznego sprawozdania z działalności OPS i innych.

Źródłem danych będą: dane statystyczne GUS, dane jednostek organizacyjnych UG, dane Komendy Policji, PUP, dane ze sprawozdań GOPS, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz NGO.

Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku zmiany regulacji prawnych, bądź też narastanie niektórych problemów społecznych.

Informacja na temat realizacji strategii będzie przygotowywana w formie raportu rocznego, który powstanie na podstawie sprawozdawczości prowadzonej przez OPS. Raport może zawierać również propozycje nowych rozwiązań bądź modyfikację dotychczasowych działań stosownie do zmieniających się potrzeb.

Zarządzanie ryzykiem:

<i>Cel 1 - Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych, zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym</i>	
Działanie:	Opis ryzyka wraz ze sposobem przeciwdziałania:
Sprawny przepływ informacji; Współpraca wszystkich jednostek działających na rzecz SRPS;	Ryzyko zewnętrzne na których występowanie podmioty lokalne nie mają wpływu, takie jak uwarunkowania polityczne, zmiana kryteriów dochodowych, zamrożenie środków finansowych, kryzys gospodarczy
Wsparcie superwizyjne; Dobór beneficjentów do poszczególnych	Ryzyko zasobów ludzkich np. (np. jakość

<p>działań;</p> <p>Podnoszenie kompetencji kadr zaangażowanych w działanie;</p> <p>Podział zadań i kompetencji w zależności od możliwości podmiotów zaangażowanych w działania;</p> <p>Bieżący monitoring działań.</p>	<p>wykonywanej pracy ze względu na nadmiar zadań przyporządkowanych poszczególnym pracownikom, wypalenie zawodowe, niesatysfakcjonujące wynagrodzenie);</p> <p>Brak wystarczającej motywacji beneficjentów do udziału w programach, projektach, szkoleniach, brak dodatkowych miejsc pracy, uzależnienie od świadczeń z pomocy społecznej;</p> <p>Brak zabezpieczenia odpowiednich środków w budżecie GMINY, Ośrodka Pomocy Społecznej.</p>
--	---

Cel 2 - Zmniejszenie skali i natężenia problemów społecznych wśród rodzin ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży

Działanie:	Opis ryzyka wraz ze sposobem przeciwdziałania:
<p>Delegowanie zadań na podmioty mające możliwości ich realizacji;</p> <p>Działania partnerskie, pozyskiwanie środków zewnętrznych;</p> <p>Podział zadań i odpowiedzialności w zależności od potencjału i możliwości realizatorów;</p> <p>Kreowanie i promocja działań profilaktycznych w mediach, prasie;</p> <p>Bieżący monitoring i szybkie reagowanie na niepowodzenia.</p>	<p>Brak zabezpieczenia odpowiednich środków w budżecie Gminy, OPS;</p> <p>Ryzyko zewnętrzne (np. zmiana kryteriów dochodowych, zamrożenie środków finansowych, kryzys gospodarczy;</p> <p>Ryzyko zasobów ludzkich np. (np. jakość wykonywanej pracy ze względu na nadmiar zadań przyporządkowanych poszczególnym pracownikom, wypalenie zawodowe, niesatysfakcjonujące wynagrodzenie, niechęć do zatrudniania asystentów rodziny);</p> <p>Brak wystarczającej motywacji beneficjentów do udziału w programach, projektach, szkoleniach;</p> <p>Brak motywacji u beneficjentów do zmiany swojej sytuacji życiowej, wyuczona bezradność;</p> <p>Brak lub niedostateczna umiejętność racjonalnego gospodarowania budżetem;</p> <p>Zaburzona hierarchia potrzeb.</p>

Cel 3 - Zmniejszenie dysfunkcji rodzin poprzez rozwój zintegrowanego systemu przeciwdziałania uzależnieniom

Działanie:	Opis ryzyka wraz ze sposobem przeciwdziałania:
<p>Skuteczność i efektywność działania; Sprawny przepływ informacji, współpraca wszystkich jednostek działających na rzecz SRPS; Wsparcie superwizyjne; Dobór beneficjentów do poszczególnych działań; Podnoszenie kompetencji kadr zaangażowanych w działanie; Podział zadań i kompetencji w zależności od możliwości podmiotów zaangażowanych w działania; Bieżący monitoring działań.</p>	<p>Niska świadomość społeczna problemów związanych z uzależnieniami; Ryzyko zasobów ludzkich np.(np. jakość wykonywanej pracy ze względu na nadmiar zadań przyporządkowanych poszczególnym pracownikom, wypalenie zawodowe, niesatysfakcjonujące wynagrodzenie); Brak wystarczającej motywacji beneficjentów do udziału w programach, projektach, szkoleniach. Niska skuteczność leczenia odwykowego.</p>

Cel 4 - Zwiększenie liczby osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych w zakresie uczestnictwa w życiu zawodowym i społecznym

Działanie:	Opis ryzyka wraz ze sposobem przeciwdziałania:
<p>Wsparcie superwizyjne; Dobór beneficjentów do poszczególnych działań; Dobór realizatorów do poszczególnych działań; Racjonalny podział zadań w zależności od możliwości realizacji przez poszczególne podmioty; Promocja działań na rzecz kwestii niepełnosprawności; Przekonywanie decydentów o słuszności realizacji poszczególnych działań; Odpowiedzialności i konsekwencji niepodjęcia działań generujących znacznie większe koszty w przyszłości (przy zastosowaniu Kalkulatora Społecznego).</p>	<p>Brak zabezpieczenia odpowiednich środków w budżecie Gminy, OPS; Ryzyko zewnętrzne (zmiana kryteriów dochodowych, zamrożenie środków finansowych, kryzys gospodarczy); Ryzyko zasobów ludzkich np. (np. jakość wykonywanej pracy ze względu na nadmiar zadań przyporządkowanych poszczególnym pracownikom, wypalenie zawodowe, niesatysfakcjonujące wynagrodzenie); Brak wystarczającej motywacji beneficjentów do udziału w programach, projektach, szkoleniach; Duży stopień osób z niepełnosprawnością, jako bariera do uczestniczenia w proponowanych formach wsparcia.</p>

XI. Ewaluacja

Celem ewaluacji jest podwyższenie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z realizacji strategii. Głównym zadaniem jest dążenie do stałego ulepszania skuteczności i efektywności interwencji, rozumiane nie tylko jako pozytywne efekty społeczne lub gospodarcze związane bezpośrednio z programem, lecz także jako zwiększenie przejrzystości i promowania działań podejmowanych przez władze publiczne.

Analiza będzie prowadzona m.in. w obszarach: ryzyka, bariery i nowe zagrożenia dla skutecznego i efektywnego wdrażania strategii. Do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu.

Ewaluacja będzie dokonywana w trakcie prac nad rocznym raportem z wdrażania strategii, który będzie corocznie w okresie obowiązywania strategii przekazany Radzie Gminnej w Kotuniu. Wnioski z ewaluacji i rekomendacje na przyszłość będą stanowić podstawę do ewentualnej aktualizacji strategii.

Podsumowanie

Aktualizacja niniejszej Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kotuń na lata 2014-2020 powstała m.in. w wyniku udziału kierownictwa i pracowników GOPS w Kotuniu w projekcie pt. „**Kalkulator Kosztów Zaniechania** - wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań na Mazowszu w zakresie polityki społecznej, w obszarze analizy kosztów braku podejmowania działań aktywizująco wspierających”.

Jej funkcjonowanie będzie miało wpływ na wdrożenie w gminie Kotuń nowoczesnego modelu polityki społecznej. Strategia kierunkuje działania władz samorządowych i instytucji pomocy społecznej, w tym Ośrodka Pomocy Społecznej, na pełnienie aktywnej roli w budowaniu nowoczesnego systemu pomocy i integracji społecznej. Zorientowanie strategii na wybranych grupach socjalnych przez pryzmat działań strukturalnych, inwestycyjnych, rozwojowych, jest najlepszą możliwością poprawy sytuacji wielu osób i rodzin, a także zaktywizowania wielu grup podlegających wyłączeniu społecznemu.

PRZEWODNICZĄCY RADY

mgr Teresa E. Bruśniak